J. rel. 210

Codex

~~Qint~~

CODEX
JURIS VESTROGOTHICI,
EX VETUSTO BIBLIOTHECÆ REGIÆ HOLMIENSIS MANUSCRIPTO, MULTUM A STJERNHJELMIANO DISCREPANTE, TRANSSCRIPTUS,

---

Quem

Consent. Ampliss. Philos. Ord. Lund.

Latine Versum Exhibent

PRÆSES

EBBE SAMUEL BRING,

Phil. Doct. Hist. Litt. Doc.

et

RESPONDENS

GUSTAF ACHARIUS,

Ostrogothus.

In Academia Carolina die XVI Maji MDCCCXII.

H. L. Q. C.

Part. I.

LUNDÆ, MDCCCXII.
Litteris Berlingianis

175 - 13.

Bruks-Patronen

Välborne Herr

WOLLRATH THAM

samt

Välborna Fru

BEATA ULRICA THAM,

född von STEYERN,

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Vördnadsfullt och Tacksamt

Tillegnadt

af

GUSTAF ACHARIUS.

Fortasse alicui in mentem venerit mirari, nos Jus Vestrogothicum, cum jamdudum ab illustrissimo viro Stjernhjelm descriptum, digestum ac editum sit, postea vero a Joh. Loccenio latine versum notisque a Carolo Lundio illustratum a), iterum de Gothico in latinum convertere conversumque edere conari. Cui vellem cognitum esset, nos alium sequi codicem, eumque membraneum b), quem Holmiæ in Bibliotheca regia transscripsit transscriptumque nobis vertendum ac edendum tradidit celeberrimus in hac Academia Juris Professor, Doctor Johannes Holmbergson. Hunc autem codicem ab illis, quos secuti sunt cel. viri Stjernhjelm, Loccenius & Lundius, multum differre magisque integrum esse, id unicuique, facta comparatione, perspicuum erit. Quo tamen iis etiam, quibus non est hæc manuscripta inter se conferendi opportunitas, differentia melius perspiciatur, nonnulla,

---

a) Wäst-Götha Laghbook vppå then Stormechtigste Höghborne Furstes och Herres, Herr Carl then Elloftes &c. befalning vthaf ett off-gammalt M S:to som fins in archivo Regni, med flijt vtskrifwin och i wisse Balkar Flockar och §§. sammanfattat aff Georg Stjernhjelm &c. Stockh. 1663 Legum W. Gothicarum in Svionia Liber, &c. Vpsalis.

b) Archetypon codicis nostri, teste Cel. Holmbergson, invenitur Holmiæ in Bibliotheca regia sub N:o 58 B, estque forma fere octonaria ac in tergino tegumento, ubi figuræ more majorum pictæ sunt, colligatum.

quæ a laudato Professore audivimus, hac de re dicenda sunt. Pro certo igitur affirmat cel. Holmbergson, se in Bibliotheca regia eum vidisse codicem, quem in Jure Vestrogothico edendo inprimis secutus erat Stjernhjelm, seque etiam comperisse dicit, ill. Stjernhjelm multa quidem ad verbum descripsisse, multa vero partim præteriisse, partim alio ordine attulisse, atque etiam nonnulla adjecisse, quæ, ut ex ipsius præfatione intelligi potest, a manuscripto, quod tum possedit vir quidam generosus c), desumsit. Animadvertit quoque cel. Holmbergson, commutationem unius vocabuli interdum factam fuisse ab ill. Stjernhjelm, etiam iis in locis, ubi codicem suum in ceteris secutus est d). Melius itaque, secundum opinionem laudati Professoris, quid de Jure Vestrogothico senserit Stjernhjelm, quam quæ vera fuerit harum legum natura atque ratio, ex codice Stjernhjelmiano intelligi potest.

---

c) cujus nomen silentio præteriit. Vid. Wäst-Götha-Laghbook. Præf.

d) Ex. gr. Stjernhjelm semper pro Umfärd posuit Winfärd, cum tamen, ut affirmat cel. Holmbergson, hoc vocabulum in Archetypo scribatur Umfärd. Sed in margine codicis vel etiam supra lineam pluribus in locis manu recentiori, forte ipsius Stjernhjelmii, in Winfärd commutatum est.

At vero codex noster, teste cel. Holmbergson, non solum litterarum conformatione, sed etiam ordine rerum & pleniore verborum comprehensione manuscripto illi, quod secutus est ill. Stjernhjelm, antecellit plurimum. Quamobrem non tantum loca quædam codicis Stjernhjelmiani, quæ, ut opinor, omissis quibusdam vocabulis facta sunt obscuriora, noster illustrat, verum etiam meliorem Juris Vestrogothici cognitionem, quam quæ a Stjernhjelmiano hauriri potest, in universum impertitur. Ex quibus intelligitur, primum ill. Stjernhjelm codicem, quem nos sequimur, non vidisse, deinde esse hanc codicem dignum, qui sine ulla mutatione publicetur. Itaque ne illa quidem prætermittenda censemus, quæ, quamvis in codice nostro inveniantur, attamen non proprie ad Jus Vestrogothicum pertinere, perspicuum est. Cujusmodi sunt:

1:o Recentissima ignoti cujusdam adnotatio, quæ in primo codicis folio occurrit. Quam, cum ad historiam editionum illustrandam inserviat, non incommodum videtur hoc loco afferre. His autem verbis in nostro exemplari concepta est:

"1. Westgöthe Lagen.

"2. Bjärköa rättär

"1. Denne Vestgöthelag, såsom fullkomligare än Stjernhjelms edition, "ärnade Hadorphius upläggia, som ses

"af Catalago de anno 1690 och fins
"ännu denna V. G Lag med Vennasii
"hand afskrifven sub Num. 2. e).
"2. Denna Bjärköa rättz explr hafr
"Hadorph följgt i sin edition. Vid præf."

2o Prima XVI folia membranea, quæ, teste cel. Holmbergson, quattuor foliis papyraceis separata sunt a membraneo, ubi verum, ut opinor, Jus Vestrogothicum incipit. Affirmat vero laudatus Professor, hæc XVI folia conformatione litterarum similia sequentibus primo intuitu videri, sibi autem, majore adhibita attentione, non omnino improbabile visum, alius cujusdam manu illa fuisse exarata. Ex quibus adductus est ad credendum, possessorem quondam ipsius codicis hæc XVI folia nuda primum codici præfixisse, ut quæ deficerent ex aliis forte codicibus suppleri possent, dein vero, cum hæc spes eum fefellit, alia quædam notatu digna & usui temporis accommodata adnotasse. A folio autem XVII:mo incipit verus, ut opinor, Juris Vestrogothici codex, quem describere & interpretari nobis proposuimus.

---

e) Invenitur adhuc in Bibliotheca regia exemplar ex hoc codice transscriptum, quod vidit ac cum archetypo contulit Cel. Holmbergson, quodque, ut opinatur, Vennasio debetur.

Antea tamen observandum est, non posse ex hujus folii numero judicari, quam multa veri codicis Vestrogothici folia desint, cum, teste cel. Holmbergson, notæ istæ arithmeticæ manu multo recentiori, quam ipse textus, scriptæ sint.

Denique, quo melius intelligatur, qui & qualis sit codex noster, non prætereundum est, leges Bircenses ad finem esse adjunctas. Cum vero, ut supra legi potest, Hadorphius in Jure Bircensi edendo hunc secutus sit librum, eum denuo edere alienum nobis videtur. Nostrum vero codicem tali modo sequemur, ut, nulla mutatione adhibita, hoc majorum monumentum, pristina simplicitate ac veritate gratissimum, legentibus tradamus. Quod si quando eveniret, ut verborum obscuritas aut sententiarum ambiguitas impediat, quo minus pro certo possimus sensum elicere, hoc libentius profiteri, quam, ut quidam fecerunt, incognita pro cognitis habere, animus & studium erit. Ubi vero aliquid in manuscripto Gothico minus perspicuum nobis visum est, cel. Holmbergson consuluimus, qui pro singulari sua juris antiqui ac hodierni scientia summaque in nos benevolentia obscuriora nobis illustravit.

Nu skal tuir atl Ethzsre 1) häraz näimpd 2) af thy Härathe, sum giärthen var glör, vita huat ther är sant um. Nu skal Häraz höfthingi theem a thingi biltughä leggiä, ok alla theem up täljä. Sigher Häraz höfthinge sik egh theem uita up täljä, tha skal annan dagh undirtaka ok thät sannastä letä. Sithan skal han them dagh tilfara är takin är firi neimpd a thingi uptäljä, ok the han tha up täll skula byitughir vara, ok eig dyljä 3). Nu ma han eig eeth thär firi ganga, eig tolfmanna eeth, eig twätyltän eeth, eig trätyltan eeth. Hvar eeth thär firi gangär, tha böte

---

2) Hoc nomine notabantur certa quædam adversus pacem publicam vel privatam delicta. Nec ipsi in sermone latino quidquam exacte respondens invenitur. Historia legum hac de re latarum ipsiusque criminis naturam descripsit Stjernhöök in opere suo de Jure Sveonum & Gothorum vtusto. Lib. II. Part. II. Cap. 3.

3) Sic dicebantur XII viri publico nomine delecti, qui de factis præcipuis inquirerent pronuntiarentque, an a reo commissum fuisset, cujus accusabatur, delictum, nec ne. Probe distinguendi sunt a sacramentalibus, de quibus infra sermo erit, quique a reo ipso eligebantur, ut cum ipso jurarent — Majorum nostrorum Nembda idem fere fuit, ac hodie Anglorum Jury.

3) dyliâ de iis dicebatur, qui sacramentalium & suo juramento sese a crimine purgabant.

De omni edsöre Nembda ejus Hæradæ a), ubi facinus factum fuerit, quid verum sit cognoscat. Hæradshöfding b) autem in conventu publico c) eos [qui in ejusmodi culpa sunt] d) relegabit omnesque eos enumerabit. Quod si Hæradshöfding dixerit, se eos enumerare non posse, alium diem constituet & quid verum sit investigabit. Postea die constituto ad

---

a & b) Post tempora Ingialdi Svio Gothia, si rei judicialis ratio habeatur, divisa fuit in Lagmanslagsagur, quarum cuique præfuit Lagman, qui non modo Judicis sed & Legislatoris officio in suo territorio fungebatur. Quævis autem Lagsaga divisa facit in minora territoria, Härad s. Hundari dicta, quorum cuique suus præfuit Häradshöfding. Sed hoc inter Häradshöfding & Nembdam in rebus judicialibus maxime interfuit quod hæc he facto, ille de jure pronuntiaret. Nomen hujus officii potius a Höfd, i. e. caput, principium, principatus, quam a verbo Höfda, i e jurantibus verba præire, derivandum esse sensemus — Eadem regni divisio hodie quoque servatur. Legum autem rogandarum munus jam non competit Lagmannis. Plures quoque jam Hæradæ uni subsunt Häradshöfding. Vide Dissertationem Olai Rabenii de antiquis Vestrogothiæ Regiferis.

c) Ting de quovis conventu vel colloquio, præsertim publico, dicebatur. Hodie tantum de judicialibus, quæ rure celebrantur. Vide Gloss. Sviogot. auct. Joh. Ihre.

d) Parenthesi hoc modo includimus, quæ in autographo quamvis non expressa, perspicuitatis tamen caussa addenda censemus.

firi ulagh sum skils. Nu ma eig then skathan fik, vitna, sökia äller stäfna up a thän skathangyorthe, fyr än Nämpdin hawär wärt äller fält sin ethzöreno, utan han vil fara til things, ok uvenbara thät . . 4) malet, ok sithan skal malet stända quart til häraz nempdinna, gans 5) nokrom vitnum a fyr, tha äru theen ugild. Nu en Nämpdin fälltr han, tha ma han eig firrä 6) sökia thy at han är byltughär. Nu än nämpdin wär han firi ethzöreno, tha ma han sithan sökya hnät thät wär hälder saar, blothvitt äller skenä *).

---

4) vocabulum monosyllabum obscuris litteris. Apographum, quod in præf. Vennasio tribuimus, heic thär habet, cujus tamen vocis, teste cel. Holmbergson, nullum fere est in autographo vestigium.

5) gaas legendum esse suadet ipsa verborum comprehensio. Vennasius quoque gaas scripsit, quamvis gans in archetypo legatur.

6) firrä proprie adverbium temporis est, notans ante, antea. Nec tamen genio linguæ repugnat, quam in versione posuimus, significatio.

*) Loca antiquarum legum Öst-G. L. Wadam. B. 8 & 19. Eds B. conferentes colligere jure nostro posse videmur, vocum sar & skenä vim non eam fuisse, ut hoc cæsim, illud punctim fieret, sed in eo ponendam censemus, quod illud-

locum judicii se conferet eosque coram Nembda recensebit, quos autem tunc recenset, ii relegati erunt nec ipsis ordinaria sese purgandi via permittetur e). Nullo enim jurejurando neque duodecim, neque viginti quattuor, neque triginta sex virorum [ejumodi reo] hodie f) licebit se a crimine purgare. Quod si quis tale juramentum præstiterit, mulctam illiciti juramenti pendet, prout lege sancitum est. Nec priusquam Nembda pronuntiaverit, an commissum a reo fuerit edsöre, nec ne, licebit ei, qui damnum accepit, aut testes producere, aut eum, qui damnum intulit, in jus vocare eique diem dicere, nisi ad judicium ordinarium se conferre ibique caussam manifestare velit, quo facto caussa penes Nembdam Hæradæ erit. Quæ autem testimonia antea prolata fuerint, irrita erunt. Si Nembda illum (reum) sontem pronuntiaverit, tanto minus licebit eum in jus vocari, quoniam relegatus est. Sin autem Nembda eum crimine edsöre absolverit, licebit accusatori jure experiri, sive sit vulnus ferro inflictum, sive sugillatio, sive vulnus ex percussione.

---

e) Vide Not. 5) ad autagr.

f) Hodie — autographum habet nu, quam particulam non otiosam esse putamus. Hac enim indicari videtur, alium isto tempore, quo hoc scribebatur, observandum fuisse procedendi modum, ac iis temporibus, ubi de delicto edsöre lex nondum lata & sancita esset.

Swa ok thän giärthena gör, ſitthan nämpdin hauer vart han ſiri ethzöreno, dyli mz ethe äptir Lanzlaghum. Nu alt the maall ſum Konongr ethzöre äru, ſkulu ſtitas mz luctri häraznämpdinnä, oc härazhöfthingt höfthe ethen ſyälu. Nu ma een man hemſokn görä ok ethzöre brytä, än fyrrä matte eig en man hemſokn görä eller ethzöre brytä, än ethzöret gafs 7). Nu ma eig konä ethzöre brytä, thy at hon ma eig byſtughä farä. Nu ma eig owermagher ethzöre brytä: kläris thät til hans, tha ſkal nämd ſwärjä han varä 8) 2 femtan naerä 9) gamblan. Nu ma thräl eig

instrumentis per se letalibus, hoc aliis inſtrumentis inferretur, utrumque autem ruptam cutem atque ſanguinem effuſum notaſſe. Credimus igitur hæc vocabula oppoſita fuiſſe τῶ Blodhwite, in quo neque cutis ruptura neque ſanguinis effuſio appareret: ex quibus efficitur, ut vox blodhhwite cognata fuerit vocabulo blåna d.. Cfr. L. L. Eds. B. Cap. I.

7) Ex hisce verisimile videtur, hæc non multo post tempora Regis Birgeri scripta fuisse. Is enim legis de crimine edsöre auctor fuit, nec ante illius tempora hæc denominatio cognita.

8) Notæ hæ arithmeticæ, in margine positæ, ubique significant initium novi folii in autographo.

9) Autographum habet äarä.

Atque etiam reus, postquam Nembda eum crimine edsöre absolvit, juramento secundum jus provinciæ commune g), sese defendat. Omnes vero lites quæ intenduntur ob Konungs edsöre h), lata sententia Nembdæ Hæradæ finientur & Hæradshöfding verba jurantibus ipse præito Hodie crimina hemsokn & edsöre a viro committi possunt ; sed ante promulgatam de hoc crimine legem, ne vir quidem hæc delicta committere potuit i). Feminam vero crimine edsöre condemnari non licet, quoniam relegari non potest. Nec impuber hoc crimine arcessi potest. Quod si hoc delicto accusatur, Nembda jurabit, eum quindecim annos complevisse. Nec servus crimine edsöre damnabitur, quia relegari non potest. Si relegari posset, libenter hoc scelere sese adstringeret, ut relegaretur — — k). Si delictum edsöre commiserit, XL

---

g) Landslag (landets, landskapets lag) ante tempora Regis Christophori non significabat nisi quodcunque jus provinciale.

h) Konungs edsöre non differt ab edsöre. Ipsum enim edsöre significat jusjurandum regium violatum,

i) Vide Not. 7) ad textum Gothicum.

k & m) His lineolis indicatum volumus, quædam incuria forte scribarum interposita fuisse.

ethzöre brytä, thy at han ma eig biltugha farä. Vare thät swa at han matte bytughär farä, tha brutt han gärnä ethzöret, ther til at han matte byltugher värä. Nu än han kan ethzöret brytä 10), tha thet är XL marker sak; at sälja frälsan man thät är XL marker sak; at dräpä fridhelghän man firi all nithingsvärk, utan the man skal rymä firi, III. IX. marker firi gyärth ok III. IX. marker firi nithingsvärk, takär II. IX. marker sakfökä ok II. IX marker Kononger, ok II. IX marker häräth. All ethzöre skal swa skiptä, först skal husfru lot af görä ok III. marker, en er ubrutligh, sithan skal i thry skiptä, taker en lot malseghandi, annan härath, ok thrythiä kononger. tha skal thän trälin a bötä attä orthughär ok XIII. marker, tha än bonden vil eig böta firi han a fyurum 11) laghä thingum, ok a fyurum laghä stefnum, tha skal thrälin uphängiä wither garzlidh-

---

10 Hæc minus cohærere videntur cum proxime sequentibus usque ad verba: "tha skal then thrälin a" &c. Unde colligere fas est, incuria scribarum ista interposita fuisse.

11) fiurum s. fyurum melius videtur.

marchis mulctabitur. Qui ingenuum vendit, XL marchis mulctabitur. Sacram vero personam interficere, omni nidingsverk l) gravius est, exceptis iis, ob quæ in exilium est proficiscendum. Mulcta autem (erit) ter novem marchæ pro facinore & ter novem pro nidingsverk, quarum actor accipiet bis novem marchas, rex bis novem & Hærada bis novem. Omnes mulctæ criminis edsöre hoc modo dispertientur: primum pars uxoris detrahetur & præterea tres marchæ, si modo ipsa innocens fuerit; residuum in tres partes dividetur, quarum accusator, Hærada & rex accipiet pro se quisque unam — — m). Qui vero servum possidet, octo ortughis n) & tredecim marchis mulctabitur. Quod si dominus mulctam pro eo solvere noluerit, intra quattuor judicia legitima & post quattuor legitimas citationes, servus suspendetur contra portam, per quam in aream domus intratur, quam possidet dominus. Si qui in agris dividendis concordes sint & postea alter ab altero vel interficiatur, vel ferro aut percussione

---

1) Quid crimen nidingsverk cum edsöre commune habeat, vel quomodo hæc cum antecedentibus & sequentibus cohæreant, nobis non perspicuum esse fatemur.

n) Marcha VIII oris constabat, & ora tribus ortughis, unde VIII orthugos tricntem marchæ fuisse perspicuum est.

ſum han aa. Sättis män um jorthä ſkipti, faar nokor therrä af andrum ſithän draap, ſar äller ſkeno äller blothviti, thär är eig brutit ethzoret. thettä lyſti ok konong Byrghir *), at huilken man ſlar til blamä 12) äller til bloz, äller dräper ſin husbondä, huat han är hälder leghuman äller troguin man, tha hauer han brutit ethöret.

Fäſtir 13) nokor kono äller mö manne, thän ſum eig är rättir giptir man böte III. marker firi fäſtningä raan, theem ſum fäſtninga male ränter är, eig ma ingin fästä äller giuä utan hännär ja äller viljä, eig ma ok änkin fästä äller firi gipt hännär ſkiljä, utan rätter giftar man äller then hans lof hafuer fangit. Huar ſum fäſter mö äller änkin, äller firi gipt ſkil, utan rät gif-

*) Hoc loco non incommodum videtur erratum illud typographicum corrigere quod in pag. 12. not. 7. occurrit. Heic enim legitur Regis Birgeri, sed esse debet Ducis vel Jarli Birgeri, cui Regis Birgeri avus mortuus est anno MCCLXVI.

12) Autographum habet blamä vel blawä.

13) Grandioribus litteris hoc vocabulum in autographo scriptum est & quidem F colorato.

vulneretur aut sugilletur, hoc delictum non edsöre habendum est. Hanc quoque legem promulgavit Rex Birgerus, ut quicunque alteri plagam lividam aut cruentam infligeret vel patremfamilias interficeret, is crimine edsöre condemnaretur, sive mercenarius esset sive libertinus o).

Si quis, qui jus collocandi non habet, mulierem aut virginem viro desponderit, trium marcharum mulctam pro injusta desponsatione pendet ei; quem jure virginem collocandi privaverit. Nemini licebit aliquam, sine ipsius assensione & voluntate, despondere aut in potestatem maris dare. Nec licet viduam despondere, aut munus ejus nuptiale stipulari nisi ei, qui jus habet eam collocandi aut qui hujus veniam accepit. Si quis virginem aut viduam desponderit vel donum ejus nuptiale stipulatus fuerit, sine assensu & voluntate legitimi sponsoris, huic mulctam pendet XL marcharum propter doni nuptialis stipulationem & trium marcharum propter desponsationem injustam. Pater,

---

o) Utrum libertinus, an ingenuus, qui ultro sese cum bonis suis in alterius contulisset potestatem, hoc nomine trogivin indicetur, id pro certo adfirmare non possumus. Confer Calonii Dissertat. de prisco in patria servorum jure. Part. I. §. 4.

Stärmanz jaa ok viljä, tha böte firi gift XL, marker ok III marker firi fäst rättom giptär manne. sum 14) father är giftär man dottor sinnä, än han liuande är. Är eig father til, tha skal then äldste oc skildäste mather a fäthärne giftärmalum rathä, än han hittis innan fämtä man, then skilder är komomne. Är ingin innan fämtä man komonne skylder a fäthärnit, ek hittis skyldärä a mothernit, tha skal han giftermalum rathä 15) at skuldä fämte mather giftärmalum ratha, tha matte han bathe kono bythiä ok firi gift skiliä. Hauär konä brother äller bröllonge; äller fränder flere äller siere 16), the sum firi giftärmalum agho ratha, sum fyr är sakth, tha skal ee thän älsti af them skildästu giftermalum ratha oc vingiäf taka. Eig ma ovormaght giftärmalum rathä, eller vingiäf takä, än tho at han skyldäster se ok arf taki. Äru sunder collä brother kono gif-

---

14) Sum, pron. rel. hoc loco superfluum videtur.

15) Thy heic omissum videtur. Thy at significat quia, namque.

16) Incertum, utrum in autographo fiere an fære legendum sit. Prioris significatio nobis ignota.

si vivit, solus habet jus filiam suam collocandi. Si pater mortuus est, agnatorum maximus natu & proximus jus habebit eam in matrimonium locandi, si quis inveniatur, qui intra quintum gradum propinquus est mulieris. Si de genere paterno nemo sit intra quintum propinquitatis gradum mulieri conjunctus, sed materna cognatione quidam conjunctior sit, penes hunc erit collocandi potestas. Namque si locandi potestas penes quarti gradus propinquum foret, [inde hoc absurdi sequeretur, ut] qui feminam sibi dandam peteret, idem [& eam collocaret &] donum nuptiale stipularetur. Si mulier habeat fratrem aut patruelem aut propinquos plures vel pauciores, qui, ut supra dictum est, sponsores esse possunt, jus pronubum erit penes maximum natu eorum, qui proximi sunt, isque donum vingiäf dictum p) accipito. Impuber autem jus pronubum non habebit nec vingiäf accipiet, quamvis sit cognatione proximus jusque hereditatis habeat. Si fratres, qui alterutrum tantummodo parentem cum sorore communem habent, inter sponsores sint, maximus semper natu fratrum paterni generis jus habebit sororem collocandi, sive patrem ille tantum, sive

---

p) Vingiäf proprie significat donum amico vel ab amico datum, hoc autem loco donum, quod in sponsalibus sponsæ cognatis dabatur.

tärmän, tha ſkal ee then äldſti brother a fäthernit giftärmalum ratha, huat han är hälder ſynder colli äller ſamcollä. Giptäs frälsgiuä, rathä then ſkyldaſtä af thecm hana i ät tok nz ſik, giftärmalum hämmär, än eig linär thän ſamt i ät tok hana, giptis anbot rathe thän giptärmalum ſum hanä aghär.

Um 17) nokor vil annan til ſuar ſtefnä. Ingin ägher dömä utan ſvar af rättom Swarandä, utän um ſärlik mall, ſum ljuslikä ſtandä utſkrivin i Laghbook varrä. Nu var ſum vil annan til ſvar ſtemnä, tha ſtemni han aa thingi älter aa allhelghum dage firi ſokn, tha är laghſtemt. Komber ſtämder til ſvar, vinne thän thärrä rät hauer oc Lagh nz haldä. Komber eig laghſtemder til ſuar aa fyſtä 18) Landzthingi adra äller thrithiu, hauär thän ſtämdi thinx mannä vitu therrä tha aa Landzthingi varo, at han var a allum threim thingum nz atalu ſinni, tha aghär Laghman utan ſvar fäldän dömä, ſum Lagh ſighiä,

17) U grande & coloratum in archetypo.
18) fyrstà sine dubio rectius est.

utrumque parentem cum sorore communem habeat. Si liberta conjugium velit inire, sponsor erit, qui propinquitate proximus est ei, qui eam in familiam suam adoptaverit, nisi hic, qui eam adoptaverit, vivit. Si serva nubere cupit, sponsor erit, qui eam possidet.

Si quis velit alterum ad caussam dicendam citare [hoc jus esto]: Non licebit sententiam ferre, priusquam reus caussam dixerit, nisi de peculiaribus caussis, quæ in codice nostro luculenter perscriptæ sunt. Cum vero aliquis vult alterum ad caussam dicendam citare, huic diem dicat in conventu judiciali aut in festo omnium sanctorum coram parœcia; tunc legitima est citatio. Si citatus ad caussam dicendam venerit, is, cujus caussa justa est & cui leges favent, superior discedat. Quod si is, qui legitime citatus fuerit, ad primum, secundum vel tertium conventum provincialem non venerit, & is, qui ipsum in jus citaverit, possit proferre testimonia virorum, qui tunc in conventu judiciali fuerunt, se in his tribus judiciis comparuisse nec litem neglexisse; Lagmannus, ut in lege sancitum est, reum, quamvis caussam non dixerit, damnabit omnibus iis [criminibus], quibus accusatus fuerit in ultimo conventu judiciali, ad quem citatus erat. [Hanc sententiam tunc demum ferat ju-

at allu tht *) sum atalan ek akallan fyst stod a thingi, ok han stemdis, an laghlika steint var, ok atalan, sum fyr ar sakt, ok stände thän domber fwa skilder sum svärande skälfner bithvare. Ar eig then stemdi inz na talu sinne a allum thrim thingum, tha ar onyt stämmä hans, Sigher nokor sik ej laghlika stämdär varä, äller laghlika forfal fwa at han gat eig til svarä komit. Bärä thingrman ujaflik vitnt, äller ok Soknemän 19), the a Allhelghum daghe at kirkiu varä, tha ar laghstemt. Bärä the vitne ok tho jaflik, witt inz tylftär ethe, ok tuäggiä bolfastämannä vitnum, the tha a thingi varo, äller ok at kirkiu, at han stemdi laghlikä tha, tha ar ok lagstemt. Bärä thingsmän ok Soknemän jaflik vitne ok ymislik ok gita eig eth gangit, tha ar eig laghstemt. Nu ägher at lagha stemmum lagha forfall firt standä

*) Hic locus quandam obscuritatem habet in apographo cel. Professoris Holmbergson, ita ut pro certo dici non possit, utrum thisum i e. Dativ. Plur. Pron. Demonstr., an thi sum (rectius thy sum) i. e. ea quæ, legendum sit. Posterius autem nobis probabilius videtur.

19) Archetypon habet soknæmæm.

dex], si citatio legitima fuerit nec caussa neglecta, ut prius dictum est. Lata autem sententia ita firma manebit, quasi reus ipse adfuisset. — Si is, qui [alterum] in jus citaverit, non ad omnia tria judicia veniat, ut actionem intendat, irrita erit citatio. Si quis dixerit, se legitime non esse citatum vel etiam legitima [habuisse] impedimenta, ita ut non potuerit se ad caussam dicendam sistere; citatio [tamen] est legitima, si modo ii, qui tum in loco judicii fuerunt, vel etiam paroeciani, qui festo omnium sanctorum in templo fuerunt, testimonia haud dubia perhibeant. Si testimonia illi quidem, sed dubia perhibent; jurejurando duodecim virorum duorumque testimonio virorum, qui rem familiarem habent & tunc in conventu judiciali vel in templo fuerunt, adfirmet, se legitime citasse, [quod si præstiterit], justa habeatur citatio. Si ii, qui in conventibus judicialibus fuerunt, vel paroeciani testimonia dederint dubia ac diversa nec jusjurandum præstare potuerint, citatio non est legitima. Citationi autem legitimæ opponi possunt impedimenta legitima, si talia reperiantur. Primum est impedimentum si citatus ægrotat, ita ut non potuerit ad caussam dicendam venire. Secundum [si in] expeditionem militarem ad patriam defendendam [profectus est].

än the till ärn. fyſtä än han ſuker ligger, ſwa at han giter eig till ſwara komit. Annat är härfärth Land at värjä. thrithia än konunger hauer hanum bodh ſänt. Fyartha än han utanrikis är. Hwar ſum giter forfall ſik af theſſum, mz tylftar ethe, wäri thät ſuklöſt firi ſtemmu, ſkuldi eig ſtemder till ſwars komä, tha fingi eig ſpaknämnt rät af widthärlikum, ok än ſither af ofäfli ſino 20). Wil nokor annän til ſwar ſtemmä, annatthwäggiä til fiärthungx 21) thingx, äller häradzthingx, tha ſtemmi hanum firi Räffingä thing 22). Um hoſt äller är mather ſtemdär til ſwar um varthing ok komber eig fyr luctär thinget haftär, wäri frithlös wither all Härädet til han til ſwara

---

20) Hæc phrasis obscura est: än sither, multo minus; oäfli, vis major, fatale damnum, quod consilio humano nec provideri, nec vitari potest. WGL. Rätl. B. fl. g. §. 3.

21) Probabile videtur, singulas Hæradas in quattuor minora territoria divisas fuisse, quorum cuique suus præfuit Fjerdingshöfding. Unde hodiernum Fierdingsman. Vide Stjernhöök, l. c. pag. 29.

22) Horum conventuum rationem ignoramus. Nobis non videtur verisimile, Räfsinga thing idem fuisse ac Räfsta thing, s. judicium Regis inquisitorium.

Tertium, si Rex aliquid gerendum ei denuntiaverit. Quartum si extra regnum q) versatur. Qui ejusmodi impedimentorum quoddam se [habuisse] jurejurando duodecim virorum [probare] potest, nihil ipse incommodi inde sentiat, quod citationi non paruerit. Quod si cui in jus vocato liceret in judicio respondendi caussa non comparere, cives boni & tranquilli jus suum contra æquales [æque potentes] obtinere non possent, multo minus contra oppressores præpotentes r). Si quis velit alterum ad caussam in foro aut tetradis aut Hæradæ dicendam citare, huic diem dicat coram Räfsinga thing, tempore auctumnali. Si quis ad conventum judicalem vernum citatus non ante comparuerit, quam conventus ille fuerit peractus, pacis publicæ expers esto per totam Hæradam, usque dum ad caussam dicendam advenerit. Si quis ad conventum auctumnalem citatus fuerit, idem quo-

---

q) Fortasse hoc loco Vestrogothia tantummodo intelligitur. Confer Lagerbring, Sv. R. Hist. Del. 2. pag. 599.

r) In pag. 24. not. 20. diximus, hanc phrasin esse obscuram; majore autem adhibita attentione, reperimus, eam verti posse. — Ofäfli ab afl, vis, robur, & part. intens. of (öfver), proprie significat öfvervåld, & per metonymiam (effectus pro caussa) våldsverkare, violator. Vide Ihre, Gloss. Sviog. Tom. Post. p. 276.

komber 23). Stemnis ok nokrom firi host thing, wärt lagh samu. | Engin stemdär aghär ok a nokrom thingum til svar komä, utan aa Lanz-thingi äller Wärthingum äller höstthingum sum fyr är sakt.

Allär byär bygningr, lith, garthar, broer, tyäldrubruth aa yrkur *) aa slator y hald fjär akar naam 24). Intaket fä a garthälöso skal nämdamather iuir alt sit skiri 25) fraimsighiä, i framsägn sinni ok värjä äller fellä. Eig agher ok han nokrä flere sakär framsighiä, utan han vili 26) älligbis **) all annur kiäromaal the

---

23) Um - - - Komber. Difficilis hic locus est intellectu. Si, paucis mutatis, pro host legeretur höst, verba Um host ad periodum proxime præcedentem referrentur &, excluso vocabulo äller, pro haftär legeretur haft är; sensus foret is, quem dedimus. Manet tamen aliqua obscuritas.

*) Hodie dicimus åverkan.

24) Hoc punctum sine dubio in comma mutandum est.

25) Skiri, ni fallor, territorium significat.

26) Contextus hoc loco punctum requirere videtur.

**) Hodie dicimus eljest, i. e. præterea, alioquin.

que jus esto. Nec ullo citato licebit in conventu quodam caussam dicere, nisi in judicio aut provinciali, aut verno, aut auctumnali, ut jam dictum est s).

De omni pagorum ædificatioue, de portis, sæpimentis, pontibus, limitum violationibus, operationibus in fundo alieno [usurpationibus], fœnisecio in prato alieno, pecorum pastu, jumenti in agro captura, inclusione pecoris capti in agro non censæpto t), [de his omnibus] Nemdarius in suo territorio proloquetur & in proloquendo reum aut sontem aut insontem pronuntiabit. Alias autem caussas Nemdarii non est dirimere, nisi hoc ei [reo] placuerit. Omnes præterea aliæ caussæ, quæ ad Nembdam pertinent, dirimentur in eo loco, ubi facinus commissum fuerit, sive

---

s) Hoc loco conventus provinciales opponuntur vernis & auctumnalibus. Eadem supra videtur esse oppositio inter Räfsingating, Häradsting & Fjerdingsting. Unde fortasse conjicere licet, Räfsingating & Lagmansting ſ. Landsting ſynonyma fuisse, Häradsting autem & Fierdingsting, non nisi vere & auctumno habita. — Quo ea, quæ diximus pag. 24. not. 32. melius intelligantur, confer Botin, Beskrifning om Svenska hemman och jordagods. Stockh. 1755. Del. 1. p. 29.

t) Vel ob ſæpem non satis obstructam.

til nämd aghu at liggiä, skulu värjäs äller fälläs, thär giärth giorthis, huat thät ligger til fjärthungnämd äller häräth. Bryter ok nokor the bruth sum han agher mz laghum vizerth hauä sic at at haua *), takt vitni thär han bröt ok värt firi sinum garthi. theem han tha i bothe äller länxtä värä hans var än han eig beändis är, thär skal ok han firi al brut böte Konunge ok häräthe, naar ok hvar hanum sak gifs.

Viljä 27) män lotä ok lagskiptä sin i mellin, tha skal endagh til takaz, ok jampkyrnismannum 28) buth sändä. Ther skulu therä i mellin jampnä ok hovoth lotä läggiä ok huar sins lästum äptir svärjä, at theer eig rättäre vita äller jämpnäre kunnu therrä mellin skiptä. Sithan skal lot i liggiä ok Gud domare varä. Nyutä hvär thes hanum lotär tilfalder. Eig maghu hovothloter ryväs sithan sva giort är. Skil them

---

*) Sensus hoc loco perspicuus est, quamvis verba quædam obscura.

27) V grande & coloratum in autographo.

28) De hoc vocabulo vide Ihre, Gloss. Sviog. Art, Kora,

ad tetradis, sive ad Hæradæ Nembdam pertineant u). Si quis ejusmodi delicti accusatur, [a quo sese purgare suo & sacramentalium jurejurando ipsi competit] x), testes sibi proferat, ubi factum [arguitur] commissum [esse] & ante domum suam, ubi tunc habitat, vel, si proprium non habet domicilium, ubi diutissime versatus est, se a crimine purget. Ibi etiam omnium criminum mulctas Regi & Hæradæ pendet, quocunque tempore & loco actio in eum intenta fuerit.

Si qui voluerint [bona] sortiri ac inter se legitime dividere, certum diem constituent arbitrosque ad se venire jubebunt. Hi autem inter eos [partes] æquabunt & portiones principales facient, & pro se quisque jusjurandum conceptis verbis præstabit, se non rectius scire nec æquius inter eos dividere posse.

---

u) Nemdarii de solo facto, non de jure pronunciabant. Itaque caussam dirimere hoc loco nihil aliud significat, quam caussam cognoscere reumque sontem aut insontem judicare.

x) Talem obscuræ hujus periodi sensum postulant sequentia. Si quis in flagranti crimine deprehensus esset; actori licuit cum testibus & sacramentalibus jurare. Sin autem deessent actori testes non ipsi competiit jusjurandum, sed aut reo, uti heic dicitur, aut Nembdæ. Cfr. L. L. Tjuf. B. Cap. V. VI. VII. VIII. IX. X. &c. Ting. B. C. IX.

aa ſithan, haui then vald ok vizorth laghfangit
vil vitä mz tuänni tyltom ok tvänni vitnum jamp-
kyrnismannä, the vith varo, tha ther lagſkipta ſin
imellin, vithi ſ. ſ. G. h. ok v. ſ. 29) at han
fik mz lot ok lagha ſkiptä, ok thy agher jak, ok
6 thu eig 30). | Är noker therrä mishaldin i ſkipti
ſinu ok talar aa innan näſtu thry aar, tha ſkuli
än jämpkyrnismän thet therrä i mellin jämpnä
mz vitzorthom, ok eig hovothloter atär ganga,
mäthan lagha loter i kom. talas eig ä innän thry
är 31) the näſto ſithän theer ſkiptin ſin i mel-
lin, aghe tha huar ſinn fangit hauer ok värt mz
tvänni tyltom ok tvem vitnum, at han fik mz
lot ok lagha ſkipti ok ſithän häft ok häfthät thry

---

29) Hæ litteræ significant: swa sär Gudh holl ok vattum sinum. W G L. Jord. B. Fl. IV.

30) W G L. l. c. habet: ok jak a, ok thu ikke wättä i, i. e. ego possideo, tu autem nil in eo. Alio modo, sed male, hic locus a Loccenio explicatur. In Scania etiam hodie dicitur: litet witta, atque, ut nos docuit cel. Holmbergson in Angermannia, lite wättä, i. e. paululum.

31) Aar legendum videtur.

Quo facto, sortes dejicientur & Deus arbiter erit. Quod cuique sorte obtigit, id quisque teneat. Nec rescindantur umquam, re tali modo peracta, partes principales. Quod si postea lis inter eos oriatur, potestatem & jus probandi habeto is, qui ratam facere [sortitionem] vult jurejurando viginti quattuor virorum atque testimonio duorum arbitrorum, qui adfuerunt, cum inter se legitime [bona] dividerent. Precabitur [autem] ita Deum sibi & testibus suis propitium fore, ut accepit sorte ac legitima partitione, [hac quoque formula addita:] & hanc ob caussam ego possideo, non tu. Si quis eorum in partitione injuriam passus est & intra tres annos proximos litem movet, arbitri plena auctoritate [sortes] æquanto. Nec rescindantur partes principales, siquidem sortitio legitime facta fuerit. Si nulla [ob partitionem] lis mota fuerit intra tres annos proximos post factam inter eos divisionem; quod cuique sorte obtigit, id quisque teneat, & probet jurejurando viginti quattuor virorum duobusque testibus, [se hereditatem] sorte ac legitima partitione accepisse, eamque postea per tres annos vel ultra tres, sine lite & controversia, ut lex jubet, possedisse ac usurpasse, Et eapropter ego possideo, non tu. Si qui in hereditate herciscunda concordent, nulla adhibita sortitione & partitione legali, atque tres annos vel diutius irreprehensa [hæc partitio] manserit, nec ul-

är äller thrim länger oilt 32) ok klandät 33) sum lagh sighiä, ok thy agher jak ok thu eig. Nu kunnu theer arf sin i mellin skiptä mz sämju ok eig mz lot ok lagha skipti, standär thet all thry aar ok thrim länger okyårt, ok utan laghu atalu therrä mellum, våre laghfangen hvarjum sin lotär sum han mz sämju i skipti fik. Taler nokor therrä laghlikä aa innän nästo thry aar, vări skipti therrä i mellum ogilt, ok bärt hvar therrä ater sva mykit, oc sva got sum han fik i skipti sinu mz sornom ethe, hvat thet är jorth äller lösä päntugä. Faar nokor i skipti sino

---

32) In præf. nostra pag. 4. diximus, vocabulum quoddam interdum ab illustr. Stjernhjelm commutatum fuisse, & exempli loco attulimus vocem Umfärd a Stjernhjelm in Winfärd commutatam. Hoc loco novum sese offert exemplum licentiæ vel incuriæ, quam sibi permisit vir alioquin integerrimus & sagacissimus. Nam pro uilt Stjernhjelm legit & scripsit wilt. W G L. Jord. B. F. IV. & Ordelist. pag. 112. — Hoc etiam Stjernhjelm & Loccenius male explicant, dicentes id significare quiete, quasi a hvila derivaretur. Primitivum ejus est Ill, malus. Vide Ihre Gloss. Sviog.

33) Oklandät sine dubio legendum est.

la ab utrovis eorum mota [de hac re] controversia fuerit; pars, quam quisque, ceteris concordantibus, accepit, legitime adquisita esto. Si quis intra tres annos proximos ob partitionem litem moveat, partitio irrita erit. Qualis autem quantaque pars cuique in partiendo obtigerit, eam quisque, dato jurejurando, restituito, sive sit fundus, sive res mobilis. Si quis aut terram aut res mobiles evictioni obnoxias *) in partitione acceperit, nec avertere potuerit evictionem; hoc damnum patiatur unusquisque eorum, qui [bona] inter se diviserant, non vero is solus, qui res vitiosas in partiendo acceperit, nullo habito respectu ad longitudinem temporis post factam partitionem præterlapsi. Si tres annos vel ultra tres possederit, nec denuo pars cujusquam venerit hereditate, ante motam controversiam; is [possessor] habeto jus probandi, has res sibi a agnatis vel cognatis hereditate esse relictas **). Si vir aut fœmina, hereditatem, cui adjuncta

---

*) De vera vocabuli Hemul significatione vide dissertationem cel. Professoris Joh. Holmbergson, de jure in re per contractus adquirendo.

**) Certe in autographo heic quædam verba deficiunt, quæ quomodo suppleantur, ipsi judicent peritiores lectores.

ohemelt jorth äller löse päningä ok giter eig
mz laghum vart, thät skal aldrä therrä skathi va-
rä, sum samanskyptu, ok eig hans ens samins
thät i skipti fik, ee huro lengi skipt stander. Ha-
ver thry aar äller thrim lenger utan nokors ther-
rä loter se främlethis ärffallin fyr än ataläthis,
stande tha hanum firi ärfthä vitu fäthernis äller
möthernis. Takor mather eller konä ärf thän
manböter fylghir, äru then oskyld theem dräpnä,
take them arf, sum mz laghum aghär at havä ok
manbötränä gangä ater i ät thäs dräpnä, theem
sum hanum är skyldäster, hvat thaar varo fyrrä
fästär | äller ofästär, ok äller återböter sinä, thy 7
at ej ma oskyldär man böter äruä firi skyldän *).

*) Fuit hic mos majorum, ut quisque mortem propinqui ul-
cisceretur. Interdum autem licebat interfectori metum mor-
tis, mulcta solvenda, redimere. Et hæc mulcta vocabatur
ognärbot. Mulcta vero, quam pendere debebant agnati
cognatique interfectoris, quæque accepta per totam occisi
familiam dividebatur, vocata fuit ättarbot. W G L.
Tingm. B. Fl. XV. Mand. B. passim. Stjernhöök de ju-

est mulcta homicidii, obtineant nec sint cum interfecto cognatione conjuncti, ii hereditatem capiunto, quibus lege permissum est, mulctæ vero homicidii ad familiam interfecti redeunto & quidem ad eum, qui occiso propinquitate proximus est, sive mulctæ antea fuerint stipulatæ, sive non: omnisque mulcta cædis ad familiam occisi pertinens *). Neque enim non cognatus debet loco cognati pecuniam, qua quis mulctatus est, hereditate accipere. Quod si quis alterum occiderit & ante mortuus fuerit, quam mulctam solvit, mulctam præstare ejus erit, cui venit hereditas ab interfectore, usque dum mulcta soluta est, sive sit fœmina, sive vir, ad quotcunque hereditas successive perveniat, sive minor portio sive major [heredi] obtigerit. Si vir aut fœmina fundum plene proprium y) hereditate acceptum, aquam [flumen, stagnum, lacum]

---

*) Vide notam proxime præcendentem.

y) Othol, odol, odal non bene redditur Avitus. Nostro enim judicio derivatur ab od, possessio & all, omnis, & significat quod perfecto jure possidetur. Ex quo Allodium, allodialis. Antiqui Sveciæ rustici habuerunt plenum dominium fundorum suorum. Ex quo etiam Odalbönder nominati sunt. Conf. Ihre, Gloss. Sviog. Tom. Post. Pag. 270. Botin, l. c. pag. 15, seq.

Nu hvar sum annan dräper, dör fyr än han böt haudr, thän skal botum värthä draparans arf taker, til thes böt är, huat that är komä äller mather, ee i huro margher ärfthir thät kombär, huat han ok minnä ärnär äller merä. Wil mather äller komä arftakna otholzjorth sinä säljä othol vatn äller othol vatnvärk, the ok ärftakin äro, tha skal thän säljä vil arfvum sinum laghbuthä a Lanzthingi, häräth, äller fyärthunx, thaghar enum af arvin laghbuthit är, tha är allum them, huat arvär äru flere äller färre, synätting skal firi aruä gorä slikum han vil, ok eig inhaldä orät laghlikä bythiä han til things komä, af thingi manäthä dagh tillägyiä, at kö-

re Sveonum vetusto, pag 352. Ihre, Gloss. Sviog. — Mira hac in re, ut in multis aliis, est similitudo inter veterum Germanorum ac majorum nostrorum mores. Tacitus de mor. Germ. Suscipere, inquit, tam inimicitias seu patris, seu propinqui, quam amicitias necesse est. Nec inplacabiles durant, luitur enim etiam homicidium certo armentorum ac pecorum numero, recipitque satisfactionem universa domus.

plene propriam aut molam aquariam vel aliam quamcumque machinam aquariam pleno jure possessam & hereditate acceptam vendere velit, is, qui vendere cupit, in conventu provinciali, Hæradæ aut tetradis rem heredibus suis legitime offerto. Cum uni heredum res legitime oblata est, omnibus [legitime oblata censebitur], sive heredes sint plures sive pauciores. Concilium vero synætting *) dictum coram heredibus instituet, quandocunque velit; nihil autem injustitia detineat Legitime jubeat eos ad conventum venire, in conventu mensis diem constituat [h. e. terminum 30 dierum], quo emant terram propriam hereditariam aquam aut molam aquariam, quam dominus vendere cupit Omnium heredum, qui constituto mensis die conveniunt, suam quisque portionem redimat Si non omnes conveniunt, ei, qui adest, redimere liceat, eaque ejus esto. Si nemo eorum die constituto adfuerit pretiumque secundum æstimationem in conventu factam solverit, dominus cui velit, terram vendat, quæ emtio rata erit. Qui terram legitime heredibus offert & vendere cupit, pretium æstimatum in conventu indicabit. Non licebit venditori minoris vendere, quam in conventu æstimatum fuerit, si heres [terram] redimere velit. Quod si heres dixerit, em-

*) Hujus vocabuli explicationem fortasse in posterum dabimus.

på arftakna otholjorth, vatn ok othol vatnvärk, sum eghande sälja vil, äller äruer the a manäths dagh komä, löse hvar ärfte lot. Komä eig äller löse arue them sum komber ok vari hans. Komber ingin therrä a manäthädag til taknum, oc lösir sum a thingi mätänz orth akom, tha säli sithan them han vil, ok värt gillt them köp, thän laghbiuther ok jorth vil säljä, skal mätanz orth a thingi framsighiä. Eig ma han af nokrum minnä takä än sva sum mätans orth af thingi a kom, än aruy vil lösä. Nu än arui sighär thän for minnä köpt hana, sum köpte, än a thingi mätit var, oc hin for minnä salt hanä sum saldi, äller ok thän salde sighir sik for minnä salt hava, tha hvat heller är, aghe than vald ok värn ok vitzorth mz köpefesti ok umfärth fangit havär, värjä mz tvänni tyltom oc tvänni vitnum, tvem them varthä | the värtheno ok tvem them vith va- 8
ro är värth ut galz. B. s. s. G. h. oc vattum sinum, at han sik tha torth. vatn äller vatn värth 37) mz fäst ok umfärth fore fä ok fullä

37) Vattnvärk legendum est, quamvis in Archetypo sit vatn värth.

torem minoris emisse, quam in conventu æstimatum erat, & venditorem minoris vendidisse, vel si ipse venditor dixerit se minoris vendidisse; quidquid horum [dictum] fuit, qui emtione, confirmatione junctis dextris facta, & [solemni traditione] umfärd z) [dicta] terram accepit, potestatem habeto defensionis probandique per jusjurandum viginti quattuor virorum, duorum testium, duorum scilicet, qui pretium constituerunt idque justum esse spoponderuut, & [iterum] duorum, qui adfuerunt, cum pretium persolutum fuit. Precabitur ita deum sibi & testibus suis propitium fore, ut illam terram, aquam aut illam machinam aquariam solemni emtione & circuitione [umfärd] accepit, data merce & integra pecuniæ summa, secundum æstimationem in conventu factam, non vero mi-

---

2) Hoc vocabulum, ut jam pag. 4. observavimus, male a Stjernhjelm lectum & explicatum est. In eundem errorem inciderunt clarissimi viri, Ihre & Loccenius. Sed, quod mirum, vera hujus vocis explicatio invenitur in W G L. Jord. B. F. II. §. 1. allum them är Jord ägha i By skal gangä vm akrä ok Ängiar, ok swa aptär a Topt sidhän, i. e. Omnes, qui fundum in pago possident, agros, prata & postea aream ipsius domus circumeunto. Hic actus vocabatur umfärd, quod vocabulum compositum est a præpos. um vel om, i. e. circum, & nom. subst. färd, i. e. iter.

örä, äptir thy fyst mätit var a thingi, ek eig för minnä. Gitär han lagh gangit, stande sum giort är, gttär han eig, tha skal arni lösä thän vill af nästä Lanzthingi manäthä dagh taka, halvä jorth köpä, lösä mz sornom ethe för sva värth sum finz mz skällikum vitnum, at hin utgalt sum köpte. Lösär han eig sum sakt är, tha komber han eig sithan lösnom vithär, utan aghe thän köpt hauer. Köper nokor iorth, vatn äller vatu värk, ok är eig laghbuthlt, thän sum lösä aghär, lose innän thry aar förrä lagha häfth a kombär, fore sva värth sum annar köpte. Lösär eig then lösä aghär innän thry aar, aghe thän sum köpte, thy at han tha mz laghum fangit hauär, utän then lösä attä haue lagha forfal, thättä at han utan Kononx Riki är, sva at ingin inrikis jämpskillär, at lösä tho 38) innän nästo thry aar, sithän han inkombär. Löser eig jamskildär then inrikis är a lagha stempnudagh, tha faar han eig vitu til ater at lösä, sithän han inkomber.

---

38) "At lösa tho" locutio obscura, cui sensum quasi obtrudere coacti sumus, quem vero aliis legibus magis perspicuis analogum putamus.

nori. Si jusjurandum præstiterit, ratum esto negotium; sin minus, is heredum, cui libet, terram emat. Certus autem mensis in conventu provinciali constituetur, quo dimidiam a) terram emat &, dato jurejurando, pro ea solvat tantum pretii, quantum testes locupletes adfirmant, [priorem] emtorem solvisse. Quod si [terram hocce modo], ut dictum est, non redemerit; non ipsi ulterius pateat redimendi potestas, sed terram is teneto, qui emerat. Si quis terram, aquam aut molam vel aliam quamcumque machinam aquariam emerit, antequam heredibus legitime fuerit denunciatum; is, qui jus habet protimiseos, [terram &c.] intra tres annos antequam legitime usucapta fuerit, eo pretio redimito, quo alter emit. Si is, qui jus habet redimendi, terram intra tres annos non redemerit; emtor eam retineat, quia tunc legitime terram adquisivit, nisi is, penes quem est jus redimendi, legitimum habuerit impedimentum, hoc [scilicet] si extra regnum versatus, nullum in patria habuerit ejusdem gradus consangnineum. [Quod si acciderit, terram] intra tres annos, postquam in pa-

---

a) Quare dimidiam tantum terram emere liceret, nescio.

Lösär thän ok jamskildär är ok inrikis, tha aghär thän vitu. utanrikis är aterat lösä arfthä lot sin af hanum innän manäthä dagh af Lanzthingt til takumm, äptir thy sum ärfthäloter war tha jorth ater löstes a tho at hum var främlethis i arf fallin. Sva skal kono ok ovormagha laghbjutha sum maghandä manne. Löser eig konä äller ovormaghä malsman a manäthä stämpnu sum fyr var sakt, tha ma eig ovormaghe ater lösä, sithan han til maghandä aar komber, utän thän vili sum köpte, äller aruär haus. Sigher mather arftaknä | otholjorth vatn äller vatnvärk eig laghbuthin varä, thät liggär til thingsmannä vitnä. Bära thingsmän jaftik vitni ok ymstik, tha äghär then värn ok vitzorth, sik kallä laghbutbit hana, äller arnä hans, än han döthär är, at svärjä nȝ tolf mannä ethe ok tvein bolfastä mannä vitnum, tha a thingi varo han laghböth, b. s. s. G. h. oc v. s. or helgädömä *) han a halder ok tvem XII man.

9

*) Helgädömä stilo forensi et apud Islandicos scriptores denotat reliquias Sanctorum, as jurantes sub catholicismo tangebant. Sviog. Tom. 1. pag. 847. — Vocabulum auarium, in medio ævo, eandem habuisse

triam revertit, redimito b). Si autem ejusdem gradus consanguineus, qui in patria versatur, terram die legitime constituto non redemerit, is [qui extra patriam versatur] redemtionis actionem non habebit, postquam domum rediit. Si qui pari cognatione est, & in patria versatur, [terram] redemerit; is, qui extra regnum versatur, actionem habet suæ portionis ab eo redimendæ intra mensis diem in conventu provinciali constitutum. [Ejus autem portio tanta erit] quanta fuit pars hereditatis, cum terra redimeretur, licet postea ad heredes [emtoris] pervenerit. Feminæ vero & impuberi terra offertor, æque ac viro. Si curator feminæ aut impuberis mensis die constituto, ut prius dictum est, non redemerit; impuber jus non habebit [terræ] redimendæ, postquam ad maturam ætatem pervenerit, nisi emtor aut ejus heredes hoc voluerint [permittere]. Si quis dixerit, terram, aquam aut machinam quandam aquariam, quæ hereditariæ & plene propriæ sunt, non esse heredibus legitime oblatas, hac de caussa testimonium danto ii, qui in conventu fuerunt. Si testimonia dubia ac diversa hi per-

---

b) Upl. L. Jord. B. Fl. IX. §. 4. — WGL. Jord. B. Fl. XIII. §. 1. Ed. Stjernhjelmii. — Suderm. L. Jord. B. Fl. IX. — Hels. L. Widherb. B. Fl. XVI. — LL. Jord. B. Cap. XVIII. pr.

num at lagböth jorth a thingi, sum lagh sighiä, sithän stande sum gtort är. Vil nokor flatfaräs, tha skal a thingi laghbluthäs arvum sinum huat thär äru flere eller färre, swa sum fyr var sakt, um jorth arftaknä, ängin ma sik ok enom af arfum flatfara, än aller a manäthä dagh til komä, ok bjuthär hvar sik til, at föthä oc klädhä äptir ärfthä lot sinum. Huar sum skiptir otholjorth i jorth oc gluär pänningä til, äru värth örä tilgifuer, bätri än jorth, tha skal laghbjuthä sum fyr är sakt. Är värth innä, tha skal etg laghbluthä. Läser ok nokor laghfeld brut sin mz jorth, tha skal eig laghbliatha. Vil ok thän sum jorth köpt hauer, äller thighat köpä jorth i jorth, tha skal eig laghbliatha theem sum han atköpte, äller tha swa sum arue 39) arftaknä jorth arfwm sinum sum fyr är sakt. Nu än then sum jorth

---

significationem, patet ex Gloss: Du Fresne, in v. sanctuarium, jurare, juramentum. Ordo verborum innuere videtur, in dativo construendum esse voc. sanctuarium Nobis vero subabsurdum videtur precari Deum propitium fore reliquiis istjs.

39) äller tha swa sum arue &c. locutio obscura. Legendum forte: äller swa sum arftaknä jorth arfwm sinum &c.

hibeant, is, qui contendit se terram heredibus legitime obtulisse, aut ejus heredes, si ipse mortuus est, habento potestatem defensionis & jus probandi jurejurando duodecim virorum duorumque testimonio virorum, qui rem familiarem habent & in conventu fuerunt, cum terram heredibus legitime offerret. Precabitur, ita Deum & sanctuarium, cui manum [digitos] impositam habet, sibi & testibus suis & bis duodecim conjuratoribus suis propitium fore, ut [terram ille] in conventu secundum legis constitutionem [heredibus] obtulit. [Quod si præstiterit,] ratum deinde esto quod peractum fuit. Si quis pro perpetuo victu obtinendo voluerit se in potestatem & domum alterius tradere, hoc heredibus suis, sive plures sint sive pauciores, legitime denuntiabit, ut prius de terra hereditaria dictum est. Nemini autem licebit se hoc modo uni heredum tradere, si omnes mensis die constituto conveniunt atque, pro sua quisque hereditatis portione, sese ad victum & amictum præstandum offerunt. Si quis terram plene propriam cum terra permutare pecuniamque simul cum terra pretii loco dare voluerit & quidem pecunia superaddita majoris sit pretii quam terra; [heredibus] legitime offeratur [terra, ut prius dictum est. Sin pecunia minoris fuerit [pretii quam terra, heredibus] offerre non tenetur. Si quis criminis legitime damnatus mul-

köpt hauer firi lösä örä äller ok thlghat, vil säljä firi lösä örä, tha skal han laghbjutha theem sum hanum sälde äller gaf, undantakna själagift sum ingum skal laghbjuthäs. Morghongtäf oc hemgtäf skal laghbjuthäs arvum oc eig theem sum gaf, thy at thet är sult fagn 40) jorthär sum lagh ok laghbok sighir. Skiptär noker jorth arftakna i jorth adrä, vil ater säljä the han firi tok, tha skal han hana laghbjuthä arfwum sinum, thy at thät är tha arftakin jorth han firi arfthäjorth sina tok. Är köpt jorth skipt äller giuin, skipt i adrä jorth, tha skal | the firi toks eig länger laghbjuthäs, sva skal otholjorth vatn och ok otholvatnvärk artakin 41) köop äller giuin laghbindäs sum fyr är sakt. Sva ok allmämnux jorth, än tho at hon är af 42) mz vin och vitni vingän sum lösörä. Hauer kirkiä äller kloter 43) jorth laglika fanget mz gäf, hana skal eig laghbjutha, än säljä vil. Hanär kirkiä äller kloster

40) Legendum certe fang, quod respondet Ictorum modo adquirendi.

41) Lege: arftakin.

42) af: vocabulum superfluum art corruptum.

43) Kloster sine dubio legendum.

ctam fundo suo solverit, nec ille tenebitur heredibus offerre. Si is, qui terram emit aut dono accepit, eam cum terra permutare voluerit, non tenebitur eam legitime offerre iis, a quibus emta est, nec heredibus suis, prout de terra hereditaria supra dictum est. Quod si is, qui terram rebus mobilibus emit, aut dono accepit, eam rebus mobilius vendere velit, ei terram offerto, qui eam vendiderat aut dederat, excepto dono pro animi salute, quod nemini offertor. Dona vero, quæ Morgongåfva & Hemgäf dicuntur c), offeruntor heredibus, non iis, qui dederunt; quia ejusmodi donatio plenum transfert dominium, ut in lege constitutum est. Si quis terram hereditate acceptam cum altera permutaverit, eamque, quam in permutando acceperit, vendere velit, eam heredibus suis legitime offerto, quia terra, quam loco hereditariæ accepit, ipsa hereditaria est. Si terra emta aut dono accepta cum altera fuerit permutata, ea, quæ permutando accepta est, [heredibus] non est offerenda. Fundus vero plene proprius, aqua & mola aquaria [vel alia quæcumque machina aquaria] plene propria [&] hereditaria, [sive] emta [fuerit] sive dono accepta, ita legitime offeruntor ut supra dictum. Eodemque

---

c) Conf. Stjernhöök de Jure Svconum & Gothorum vetusto, pag. 161.

jorth kåpt, ok vil ater säljä för lösä örä, tha skal kirktä tha jorth lagbjutha sum bonde 44). Giuer mather äller konä jorth bort äller lösä pänningä, thät sum lagh sighiä 45) utan arwäns ja ok viljä, värt gilt män han liuär sum gaf ok eig länger, än ärwän atalär innän thry aar äptir han döthan. Äro flere arwär til än en, ok hana sumt jaa sit til giult stande i lot hans jaa sit tilgaf, ok thecm ne saghthe ma thät eig undangangä, thy at ingin aghär annärs bort at giuä, utan hans jaa ok wiljä. Dräper mather man 46) til ärfs mz viljä värkum, han skal eig aruä hans varä. Sigher han, at han drap han mz vathä wärkt ok eig mz viljä, thät skal lukt 47) häraz-

---

44) Bonde antiquitus dicebatur quicumque liber homo, fundi sui possessor, sive munere honorifico publico fungeretur, sive non.

45) thät sum lagh sighiä. Hæc verba, prout heic collocata sunt, nullum fere præbent sensum.

46) mather man, ad verbum: vir virum.

47) Lukt pro substantivo a Cel. Ihre sumitur. Adjectivam autem heic significationem habere videtur. Alias enim Häraznämpd in genetivo positum esset. Quænam autem significatio istiusmodi adjectivo tribuenda, difficile dictu,

modo fundus in solo universitatis situs, quamvis, intercedente proxeneta & testibus d), instar rei mobilis emtus venditus fuerit [, heredibus offertor]. Si ecclesia aut monasterium terram quandam dono legitime adquisiverit eamque vendere velit, nemini offerto. Si ecclesia aut monasterium terram emerit eamque rebus mobilibus vendere velit, ecclesia eodem modo quo alius fundi possessor illam terram [venditori aut ejus heredibus] legitime offerto. Si vir aut femina, sine assensu & voluntate heredum, alicui res immobiles vel mobiles dono dederit; donatio, ut in lege constitutum est, rata erit dum vivit donator, sed non diutius, si heres intra tres annos post mortem donatoris reclamaverit. Quod si plures sint heredes, quorum nonnulli donationem adsensu suo comprobarunt; donatio, in quantum ad portiones adsentientium attinet, rata esto; recusantes autem portione sua non defraudentur. Nemini enim licet ea, quæ alterius sunt, sine ipsius adsensu & voluntate, dono dare. Si quis alterum consulto & cogitato interfecerit, ut [ejus] hereditatem [adiret], heres interfecti non esto. Si dixe-

---

d) Vide Stjernhöök. l. c. pag. 230. seqq. — Similis quodammodo videtur hic proxeneta vel mediator auctori secundo, de quo loquitur Vlpianus. L. 4. pr. D. de evict. & duplæ stip.

nämpd t thy härathe giärningen var giör, vita hvat han drap han mz vathä äller viljä. Ok häräzhofthinge hofthe ethen, ok sithän fwärt hvar vätte sins lifstom, Dräper han mz vathä, tha skal han arf takä. Drap han mz viljä, tha skal thän arf taka, skyldäster är them dräpnä, sinn eig drap ok aldrig sik mz viljä til arfs drap. Dräper mather man mz viljä äller kono, barnum sinum til arfs eptir mother therra döthä, tha skulu tho barnen arf taka, ok tho then skildaste möthärnis frände, undir sinni gömo haue til the maghande ärn, ok til skiäls komin, ok dottir a giptärmal ganger, ok eig fathärin sinn drapp. Nu än nokor af theem sizskunum dör barnlöst,
XI fathi | rin liuande, tha ärui therrä Sizskent hwart annat. Sighir fathirin thät mz vathä gjort hana, ok eig mz viljä, äller ok annär skilnäthär therrä mellum, ok eig han til arfs drapp, tha skal häräzndämpd af thy härathe giärntngen var giör innan, vita hwat thät war mz wathä äller mz viljä, äller annär skilnather kom therrä mellum, oc häräzhöfthingin höfthe ethen, ok sithan swärt hwar vätin sins lestom. Var thät mz viljä, misti arf sin sinn syr är sakt, Var thät mz va-

xit, se alterum fortuito & invite occidisse, Nembda ejus Hæradæ, ubi facinus factum fuerit, cognoscat, utrum fortuito an consulto alterum interfecerit. Hæradshöfding autem jurantibus verba præito & testium postea prò se quisque jusjurandum conceptis verbis dato. Si fortuito interemit, hereditatem adeat. Si autem consulto alterum vita privavit, is heres esto, qui interfecto propinquitate proximus est eumque non interfecit, nec umquam ad hereditatem obtinendam [aliquem] consulto interemit. Si vir virum aut feminam consulto interfecerit, ut defuncta matre liberis suis hæreditas adquiratur; liberi nihilominus hereditatem adeant, custodito autem illam, non pater qui interfecit, sed is, qui materna cognatione proximus [ipsis] est, donec ad maturam ætatem & rationem pervenerint & filia nupta fuerit. Si quis eorum fratrum vel sororum, patre vivente, sine liberis decesserit, fratres & sorores heredes sunto. Sin pater dixerit, se fortuito & invite hoc fecisse, vel subitam inter eos ortam fuisse inimicitiam, ita ut non pro hereditate obtinenda interemerit; Nembda ejus Hæradæ, ubi facinus factum fuit, cognoscat, utrum fortuito, an consulto, an repentina inimicitia exorta, cædes facta fuerit. Hæradshöfding autem jurantibus verba præito & testium pro se quisque jusju-

thå åller andrum ſkilnathe, tha ſkal hon åller 48) han eig arf miſta. Dräper kona ...an mz vilja ſinum til arfs, vart Lagh ſamu. Dräper mather kono ſinå til arfs, eig ma hon thy hälder arf ſin miſtå, utan hon ſe i rathum mz bondå *) ſimum 49), åller eig, ok häräzhöfthingin **) höfthe ethen, ok ſithan ſvärt hvar vätti ſins leſtum. Falz hon at takå eig thän arf, thät ſkulu börn therrå takå än the til äru. Äru eig börn til, takå thän ſkyldäſtå äpttr thy ſum Lagh ſighta ***). theſſum lundum ſkal arui ſkiptäz jampn ſkildå mållum

---

48) "Hon åller" interposita fuisse videntur.

*) Vidimus supra (pag. 48. not. 44.) vocabulum bonde (part. verbi bo) significare fundi possessorem. Heic autem & in multis aliis locis maritum notat.

49) Perspicuum est, heic incuria scribarum quædam prætermissa esse, quæ in versione supplevimus.

**) Vide supra, pag. 9. not. a & b.

***) De hujusmodi delictis nonnulla occurrunt in WGL. Årfd. B. Fl. XI.

randum conceptis verbis dato. Si consulto cædes facta fuit, hereditatem amittito [interfector], ut supra dictum est. Si fortuito aut subita inimicitia exorta, cædes facta fuit, ipsa aut ipse hereditatem non amittito. Si femina aliquem consulto interfecerit, ut suis hereditatem pararet, idem jus esto. Si vir aliquem consulto vita privaverit, ut uxor hereditatem consequeretur, ea tamen hereditatem non amittat, nisi consilio mariti adsenserit. [Nembda autem ejus Hæradæ, ubi facinus factum fuit, cognoscat, utrum consilio mariti adsenserit,] nec ne. Hæradshöfding jurantibus verba præito & postea testium pro se quisque jusjurandum conceptis verbis dato. Si condemnatur, hereditatem istam non adeat, sed eam liberi eorum, si qui fuerint, capiunto. Si nulli sunt liberi, [hereditatem] adeat qui propinquitate proximus est [interfecto]; ut in lege constitutum est. Hoc autem modo hereditas inter heredes, qui pari cognatione sunt, dividitor, ita *) ut [si] omnes heredes ex

*) Quamvis quæ heic in archetypo incipit tabula consanguinitatis nec apta sit nec perspicua, attamen cum promiserimus, harum rerum studiosis codicem nostrum sine ullæ mutatione tradere, eam textu excludere nostrum non fuit. Sed in versione eam præteriimus. Litterarum vero & vocabulorum ibi occurrentium significationem heic subjungi-

f f. f. f.
f. m. m. m.
m. f. f. f.

f. f. f. brother
f. m. m.
m. f. f. systir

f f f. m. brother bröthlungr
6 14
m. f 3. m. systir systlungr

father brother brölunger therrä
1 1
mother systir systlunger börn
⊙ brother bröthlunger therrä
3 9
systir systlunger börn
Son brothorbörn therrä therrä
dotter systurburn börn börn
Sunabörn therrä therrä
4 10
Dottorbörn börn börn
therrä therrä
8
börn börn
therrä
1.

latere viri sunt (agnati), vir bessem, femina trientem accipiat. Sin omnes heredes ex latere feminæ sunt (cognati), eodem modo [hereditatem] accipiunto, nec femina umquam ab hereditate excludatur, sed portionem suam legitimam e) habeto, ut constitutum est. Si [duorum heredum virilis sexus] alter agnatus est, alter cognatus, agnatus bessem, cognatus trientem accipito. Si vir cognatus est, femina vero agnata, femina & vir æquales portiones habento. Si

---

mus. f significat father, i. e. pater. f. f. farfar, avus paternus &c. m. mother, mater; m. m. mormor, avia materna &c. brother, frater; systir, soror; bröthlungr, secundum Ihre, sunt consobrini nati ex duobus fratribus; systlungr consobrini ex duabus sororibus. Sed Codex Fredericianus (Sv. R. L. Årfd. B. III. 8.) docet, bryllingar (patrueles) esse natos ex patruo bilaterali aut unilaterali vel ex amita bilaterali aut unilaterali, sysslingar autem (matrueles) liberos esse avunculi bilateralis aut unilateralis vel materteræ bilateralis aut unilateralis. Quod sine dubio rectius est. — son, filius; dotter, filia; brothorbörn, nepotes & neptes ex fratre; systurbörn, nepotes & neptes ex sorore; sunabörn, nepotes & neptes ex filio; dottorbörn, nepotes & neptes ex filia; börn liberi; therrä, eorum.

e) Hæc portio legitima non confundenda est cum portione legitima in Jure Romano.

swa at allir äro theer sum äruä, af mannä alf utkommir, tha take mather twä lote; ok konä thritthyung. äru ok aller theer sum äruä af kono alf utkommer, taki samalund, ok i allum ärf. thum, tha taki kono arf ok sin lagha lot äptir thy sum skils. Nu är mather af männä alf ut komin ok annar af kono alf, taki thän twa loti af manni kom ok hin thritthung. är mather af ko. 12 no alf utkomen ok kona af j manne, tha takär swa mykit kona sum mather. Är mather af man. nä alf ok konä af kono alf, tha taki firi loti han ok hun fiärthung. Nu än konä är af kono alf utkomin, ok annur af mannä, tha taki hon twa latt *) af mannä kom, ok hin thritthung. swa skulu aller arf skiptä, hvat theer äru börn, flere äller färre jampskilder sin imellum, taki swa hvart up with annat sum nu är sakt, ok skiptis äptir mantali, ok gange aldre arfwer i kollä skipti, utan theer vari sin i mellin oskild ok hanum jampskild theem döthä, tha taki swa myk. it een sum flere, huat thät är helder konä äller mather. Nu än tive dälä 50) um arf, kaller

---

*) Lege: loti.
50) Legendum delä.

vir agnatus est, femina autem cognata, ille quattuor partes, hæc quintam partem f) accipito. Si duarum feminarum altera agnata sit, altera cognata; agnata bessem, cognata trientem capito. Hoc modo omnes hereditates herciscuntor. Si liberi adsunt, plures vel pauciores, pari cognatione, suam quisque portionem capiat, ut jam dictum est & hereditas in capita, numquam in classes g) dividatur, nisi heredes, inter se nulla cognatione conjuncti, sunt defuncto in eodem gradu cognati. Tum [vero interdum fit, ut] unus, seu femina sit seu vir, tantum accipiat quantum plures. Si duo inter se de hereditate disceptant & alter contendit, se propiorem esse heredem, is eorum, qui numero prior est in arbore consanguinitatis (propiori gradu cum defuncto conjunctus), hereditatem adeat. Si vir aut femina hereditatem, cui adjuncta est mulcta cædis, obtineant

---

f) Legitur quidem in textu fijärthung. Hoc autem in fämtung mutandum esse, & sensus suadet & vero etiam patet ex iis, quæ dicuntur in WGL. Årfd. B. F. I., §. 2. År man aff manni vtkomen, ok konä af kono, tha taker han fiura löta, ock hun fämtung. — Hunc locum male explicat Stjernhöök. l. c. pag. 182.

g) Vide infra pag. 59. Not. i).

annär ſik närme varä arfue, ta taki thän therrä ſum fyrrä är at tali i ättär träno. Taker mather äller konä, arf thän ſum manböter fylgher, äru theen uſkild theem dräpnä, taki thän arf ſum miz laghum aghär at hanä, ok manböter gange ater i ät thäs dräpnä, them ſum hanum är ſkyldaſt, hvat thaar varo fyr feſtär äller ofeſter, ok ater bötränä ſnäär, thy at elg ma oſkilder manböter arfnä fyri ſkildän. Nu huar ſum annan drap, ok dör fyr han böt hauär, thän ſkal botum wartha drapatens arf taker til thes böt är, huat thät är konä äller man, ee i huro marghär ärfthir thät komber, huat han ärfuer merä eller minnä, thy at äller laghe dräpin ogilder i botom *). Siva ſkal ee huar therra bötä ſum arf taka konor ſum män, huat thät är helder kollä-ſkipti, äller jampſkilder ſin imellum. Ganger thän arfui i kolläſkipti manböter fylghiä, är i

*) Ogilder is dicitur, cujus interemti nulla est mulcta, ut latrones, fures, in exilium ejecti, si in maleficiis perpetrandis ab aliis se et sua defendentibus occidantur, cædis istius nec actio nec pœna est. Verelius in Indice Linguæ Veteris Schyto-Scandicæ, Ups. 1691.

nec sint cum interfecto cognatione conjuncti, ii hereditatem capiunto, quibus lege permissum est, mulcta vero cædis ad familiam interfecti redeunto & quidem ad eum, qui occiso propinquitate proximus est, sive mulctæ antea fuerint stipulatæ, sive non: omnisque mulcta cædis ad familiam occisi pertinens. Neque enim non cognatus debet loco cognati pecuniam, qua quis mulctatus est, hereditate accipere. Quod si quis alterum occiderit & ante decesserit, quam mulctam solvit, mulctam præstare ejus erit, cui venit hereditas ab interfectore, usque dum mulcta soluta est, sive sit femina sive vir, ad quotcumque hereditas successive perveniat, sive major portio sive minor heredi obtigerit h). Namque alias interfectus sine ultione jaceret (vel: alias nulla cædis mulcta solveretur). Omnes autem heredes, feminæ æque ac viri, mulctam solvent, sive inter liberos diversorum matrimoniorum i), sive inter eos, qui pari cogna-

---

h) Si vir aut femina hereditatem — — — obtigerit. Hic locus supra occurrit. Vide pag. 34. seqq.

i) Divisio hereditatis in classes plurimum differt a divisione hereditatis in stirpes, de qua in Jure Romano agitur. Kull enim prolem ejusdem conjugii, Kollaskipti divisionem hereditatis inter liberos diversorum matrimoniorum significat. Hereditas itaque in tot partes dividebatur, quot erant liberorum classes, Liberi, qui

13 kolle huarium alt kunu alf 51), | skipti swa manböte sum arue. Är mather i kolle adhrum äller bathom, een äller flere, takin thee aller manbötär up, ok konor gangen fram. Äru ok män kollom bathom, annän wägh flere, oc annan wägh färre, skipti swa manböte sin imellin sum arue. Nu än manböter varo fyr fester ok borghäthär än arf i kollä skipti fijoll, tha skiptin allsaman manbötar sum arfue, konor sum män. Nu kunna thät alt konor vara arf taka then manböter fylghia, äru thär jampskildär them dräpnä, oc swa sin imellum, tha skiptin swa manböte sum arue, huat tha varo helder fester äller ofester, thy at tholande är quinnather äptir fathurbrother äller annan sin skildän manbötär mistä, tha ma thär jamskildär them 52), än eig ät mather uskildäre,

---

51) Loco verborum: "är i kolle huarium alt kunu alf", legendum videtur: är i kolle huarium äller adhrum alt kunur. i. e. Si omnes heredes, in utraque aut in altera classe, feminæ sunt. — Alias enim deficiens esset oppositio inter hanc & sequentem periodum.

52) tha ma thär jamskildär them legendum videtur: tha mather är jamskildär them. — Jamskilder dicuntur agnati & cognati, qui eodem gradu a stipite absunt.

tione sunt, hereditas dividatur. Si hereditas, cui adjuncta est mulcta cædis, inter liberos diversorum matrimoniorum dividi debet & omnes heredes sunt ex latere feminæ, mulctam cædis eodem modo ac hereditatem inter se dividunto. Si unus vel plures viri sunt in altera aut in utraque liberorum classe, hi cunctam cædis mulctam capiunto & feminæ excluduntor. Quod si in utraque liberorum classe viri sunt, sed in altera plures, in altera pauciores, mulctam cædis pari modo ac hereditatem inter se dividunto. Sin mulcta cædis fuerit stipulata proque ea cautio oblata, antequam hereditas liberis diversorum matrimoniorum delata fuit, omnes heredes, tam feminæ quam viri, mulctam cædis pari ratione ac hereditatem dividunto. Si feminæ tantum, pari cognatione interfecto ac sibi invicem conjunctæ, hereditatem, cui adjuncta est mulcta cædis, debent accipere, mulctam eodem modo ac hereditatem herciscunto, sive antea stipulata fuerit mulcta, sive non. Nam femina mulctam [quæ adjuncta est hereditati] pa-

---

ntrumque parentem habebant communem, semper unam classem constituebant. — Hanc autem differentiam non satis perspexisse videtur Loccenius. Conf. WGL. Årfd. B. cum versione Locceniana.

manbötrenä upptaka skulde. Nu än bathe konor ok män jamskilder sin i mellin, ok swa theem dräpnä kumm arf taka thän sum manböte fylghir, tha skipti all samän arfe sum lagh sighiä, ok männinir taki manbötränä ok konor gange fran, än thaar äru ofester ok oborghathar, tha är 53) fyoll. Nu än bötär voro fyr fästär ok borghathar, tha skiptin theen all saman Manbö. ter sum arfe, sua konor sum män, swä ok manböter sum eig fylghir ättärböter, swa sum äru thessin mall. Halder man a vapne sinu, löper annar aa, faar bana af ok annär thylik, äller än mather fällir undir mölnohjul, ok far bana af, äller annur thylik; thy at äptir thylik maal aghär eig hemd gangä.

Um 54) läghär äller läghäre böter. Hefthär mather löskä kono, aflär eig baarn mz henni, wäri saklost at wänningä botum, thy at ingin ma sak giua firi läghär, fyr än barn är tilkomit ok föt af mothor liui, liuandä äller döt, tha ma
14 sak giuä firi lägher them sum barn a vith | ha-

53) Lege: arv.
54) U coloratum in archetypo.

trui k) vel alius cujusdam agnati amittere & potest & debet, si pari cognatione [qua illa] vir [defuncto] conjunctus fuerit; non vero minus propinqua cognatione conjunctus [feminæ] mulctam præripere debet. Si autem & feminæ & viri, pari cognatione sibi invicem & interfecto conjuncti, hereditatem, cui adjuncta est mulcta cædis, debent accipere; omnes hereditatem, ut in lege constitutum est, dividunto. Viri mulctam capiunto & feminæ excluduntor, si [mulcta] tum, cum hereditas delata esset, non erat stipulata nec de ea cautio data. Sin mulcta cædis antea fuerit stipulata deque ea cautio data, omnes [heredes] tam feminæ quam viri, mulctam eodem modo ac hereditatem dividunto. Idem quoque [jus esto], si dividenda est cædis mulcta, cui non adjuncta est ättarbot l), ut in his casibus: Si in arma, quæ manibus quis tenet, alter [ex improviso] incurrit & hoc modo interimitur, vel [si] aliud huic simile [evenit] aut si quis sub rotam molarem delapsus & interfectus fuerit, & alia ejusdem generis. Nam in hujusmodi casibus ulcisci non licet.

---

k) Ad verbum: mulctam post patruum, h. e. mulctam patruo debitam & heredibus post ipsius mortem hereditate venientem.

l) Vide supra. pag. 34. not.

nä ok eig adrum. Fore löskä kono ma sak gina firi läghär ok eig firt giptä. Kar gipt konä barn, then skal barn aghä gipter är til mz laghum. Eig ma optare sama manne mz samu kono sak ginä, än en timä, än tho at hin flere barn far. Eig ma läghär barn bötär firi firt stält 55) sit upta-kä, eig ok motherem 56) firt sjalnä sinä synd, them skal rättär gipter man uptaka, äller ärfe hans, än giptär man fyr dör hwat tha var äller eig 57), eig ma lägher bötär i flere ärfther gangä utän i försto arf sum nu är sakt, utan han se borghathar. Vil noker af adrum lägher bot utsökiä rätlika, tha skal han til things 58) fara, Lanzthing, äller sjärthungstbing, äller hä-razthing af Laghmanne äller härazhöfthingiä en-daghä bethäs, at sökiä han mz siju manum lä-ghär bot ut at krävia. Vil thän sak giuär, lä-

55) firi firi siält legitur in archetypo, sed legatur: firi siälv.

56) Lege: motheren.

57) hwat tha var äller eig. i. e. sive fuerint sive non. Verba quidem perspicua sunt, sed hoc loco nullum fere sensum præbent.

58) Lege things. De thing ejusque generibus vide supra. pag. 9. not. a, b, c, & pag, 27. not. S.

De stupro & mulcta stupri. Si quis cum femina innupta concubuerit, sed nullum ex ea infantem conceperit, a mulcta solvenda liber esto. Neque enim licet actionem stupri intendere, priusquam infans conceptus & vivus aut mortuus ex utero editus est. Tum vero ei, qui infantem ex ea conceperit, non alii actionem stupri intendere licet. De femina innupta actio stupri datur, non de nupta. Si uxor infantem peperit, infans ejus erit, cui legitime nupta est m). Sed non licet eundem virum ob eamdem feminam sæpius quam semel in crimen vocare, quamvis plures infantes pariat. Liberi autem spurii mulctam stupri [quo procreati sunt] sibi non accipiunto, nec mater, propter peccatum suum, sed eam legitimus sponsor n) aut ejus heres accipito. Sin sponsor prius fuerit mortuus — — — — — — — mulcta non ad plures heredes, quam ad primum heredem transmittatur o), ut nunc dictum est, nisi de ea cautio data fuerit. Si quis velit mulctam stupri ab altero legitime exigere, se ad conventum judicia-

---

m) Eadem est juris Romani regula: Pater est, quem nuptiæ demonstrant.

n) Vide supra, pag. 16 & 17. seqq.

o) i. e. ad heredes heredis non transmittatur.

ghet barn dyljä 59), dyll nz toll 60) manne ethe, vitne lösom a endagh til täknom, bithy sie ec them tolf mannom s. g. h. ec helgadomar 6) han aa halder, at han är eig father at barnä thy hanum vitis. thän ether skal liggiä til fär-thungs nempd, thär han bor. Vil nempd thän eth gildän görä, tha skal hon svärjä, bithia sic ok them siju mannum 62) af nempd h. s. g. ok helgädom hon a halder, at han seor a rettom en dagh nz lagha munhane, reen ok eig meen. Sithan skal thän ether standä ok eig ater gangä. Fellir nempd eth thän, bote thän barn dulde sum lagh sighiä, innan nestä Lanzthing, äptir thät han fellis, äller leggi laghmather han frithlösän mellin äluär och tiuithä 63), ee til han rät giör. thettä ärn lagha böter. Firi lägher

---

59) de hoc vocabulo vide supra. pag. 8. not. 3.

60) Lege: tolf.

61) Vide supra pag. 42. not.

62) Quare hoc loco de septem tantummodo Nemdariis sermo sit, non satis liquet. Sed hanc quæstionem in aliud tempus differimus.

63) mellin äluär och tivithä. i. e. inter fluvium, qui hodie dicitur Götha elf & silvam Tivith, hodie Tiveden, Nericiæ & Vestrogothiæ confinem.

lem, provincialem, tetradis aut Hæradæ conferat, a Lagmanno vel Hæradshöfding petat, ut dies constituatur, quo possit eum cum septem viris convenire, ut mulctam stupri exigat. Si is, cui actio intenditur, infantem recusare velit, jurejurando duodecim virorum sine testibus sese a crimine purgato, die constituto. Precabitur ita Deum & sanctuarium, quod in manu tenet, sibi & duodecim viris propitium fore, ut pater non est infantis, de quo accusatur. Hoc jusjurandum pertinet ad Nembdam p) tetradis, ubi habitat. Si Nembda jusjurandum ratum facere vult, ipsa jurabit & precabitur, ita Deum & sanctuarium, quod manibus tenet, sibi & septem Nembdariis propitium fore, ut ille, die legitime constituto, justa formula jusjurandum præstitit [& quidem] purum non maculosum *). Postea jusjurandum ratum erit, nec resolvetur. Si autem Nembda jusjurandum [rei] irritum esse pronuntiaverit, is, qui infantem recusavit, mulctam, ut in lege sancitum est, pendet intra conventum provincialem proximum, postquam condemnaretur. Alias [si mulctam non solverit] Lagmannus eum inter Åluär & Tivithä pacis exsortem pronuntiare debet, usque dum legi satisfecit. Mulctæ

---

p) Vide pag. 8. not. 2.

*) h. e. Nembda jurabit, reum non falsa jurasse.

firi frälsmans ättäthä kono, sex marker, ok theim takt thän tha var giptär mather barn fyst tilsem äl-
ler arui hans. Eig ma ok lägher böte, t, flere
15 ärfthe gangä, utän | them se borhathe 64), firi frässgiui 65) XII örä rettom giptär manne, theem sum hana tok i ät mz sik, än eig liuer thän sum hanä i ät tok 66) firi ambut, sex örä theem hanä agher, Bär hon nyklä eghandäs, böte III. marker thän lägher giörthe. Festir mather niö ok gör vither lägher fyr hon är gipt, ok af garthe gör, böte rettom giptär manne laghä böte. Fästir mather änkiu, or flytär 67) hem, ok aflär mz henni barn, thär a engin sak aa, än tho at han hus bryti äptir hennt, sin äller hennär. Warther barn fyr *) föt än öll är giort, thät är adalkono barn, ok eig frilu barn ok thy hetär

---

64) Lege: borghathe.

65) Lege: frälsgivi.

66) Heic quædam verba deesse videntur, quæ quomodo suppleantur, peritioribus judicandum relinquimus.

67) Flytta verbum ambiguæ significationis, modo neutralis pro migrare, modo activæ pro transportare. Unde difficile dictu, utrum heic de sponsi in domum viduæ, an de viduæ in sponsi domum migratione sermo sit.

*) Contrarium statuitur in WGL. Gipt. B. Fl. VI. pr.

autem legitimæ hæ sunt: Pro stupro cum ingenua sex marchæ q), quas habeto is, qui, cum infans conciperetur, erat sponsor, aut ejus heres. Sed mulcta stupri ad plures heredes r) non transmittatur, nisi de ea cautio data fuerit. Pro stupro cum libertina duodecim oræ legitimo sponsori, qui eam in familiam secum adoptavit [solvendæ sunt], si is, qui eam in familiam suam adoptavit, non vivit. Pro [stupro cum] serva, sex oræ domino ejus. Sin claves domini sui gerat s) trium marcharum mulctam pendet stuprator. Si quis virginem sibi desponderit eamque stupraverit, antequam nupta e domo [patris vel sponsoris] migravit, mulctam lege definitam legitimo

---

q) De marcha ejusque partibus vide supra, pag. 15. not. n.

r) Vide not. o. proxime præcedentem.

s) Hoc signum erat fidei, quam ei habebat dominus. Melior itaque & præstantior ceteris ancillis existimabatur. Si enim uxorem quis habebat, claves ad eam pertinebant, ut perspici potest ex formula, quam adhibebat sponsor, cum alicui virginem in matrimonium collocaret: Jagh giffter zigh mina Dotter til hedhers och Hustru, och til halfwa Säng, til Låås och Nykla &c. i. e. (si ad verbum vertitur) colloco tibi filiam meam in honorem & uxorem, & ad dimidium lectum, ad seras & claves. LL. Gifft. B. Cap. V. pr. Upl. L. Ärfd. B. Fl. III. §. 1. — Hels. L. Ärfd. B. Fl. III. pr.

fangin fäst ænkiæ. Lägbrä man kono, ok fastär hanä fyr han är lagbfäldr fir̃ lagher, tha är lägher böt, ok barn therrä adalkono barn, hnat hon fyr fästis äller sithän. thy at thaghar han bäträthe kononä, tha bäträthe han ec barnen.

J 68) allum theem ethom sum vitni ok forethä agho fari gangä, tha skulu thäs fyst vitni bärä. swa ater i ethe standä, i tuänni tylftom skulu fyri män ok tiughu vara, ok eig flere, i tolf mannä ethe tolf män, ok ingin ethär äkts at mantale mz vitnum äller förethum. Hnat ethom thät hälts 69) äru, allir tolf mannä ether, ok tvänni tylftir sum laghlikä gangäzs mz vitnum vizorthum munhaui ok donse til tvennum 70), skulu standä oc eig ater gangä, utan thee ethär, sum laghlikä agho til nemd liggiä, ok särlik mz skript lysir laghboc var. tha gange thän ether ater sum nempd fellir laghlikä, ok thän standä

---

68) I coloratum in autographo.

69) Lege: hälst.

70) til tvennum. i. e. ad duos. Quænam autem horum verborum vis in hac periodo sit, nescio.

sponsori pendet. Si quis viduam sibi desponderit &, migratione domum facta, liberos ex ea procreaverit, nulla actio est, quamvis & domum fregerit post illam, suam aut illius t). Si infans ante convivium [nuptiale] nascitur, ex legitima tamen uxore natus, non spurius censetur: & tunc vidua fangin fäst änkiu u) dicitur. Si quis cum femina consuetudinem habuerit eamque; antequam stupri legitimæ damnatus est, sibi desponderit; mulcta soluta censetur & infans eorum legitimus est, sive ante desponsata fuerit [quam inf.. natus est] sive postea. Nam feminam meliorem reddens etiam liberos meliores reddidit.

In omnibus iis juramentis, præ quibus testimonia & [alia] juramenta præcedentia danda sunt, [testes] primum testimonia dicunto itidemque in numero sacramentalium sunto x). In duabus dodecadibus viginti quattuor viri, non plures sunto, in

---

t) "quamvis — — — illius". Versio verbum de verbo facta, æque obscura ac verba manuscripti. Bryta hus responderē posset locutioni: Oeconomiam dissolvere.

u) Forte sängiufäst Ånkiä (a Säng, lectus & fästa, affigere; quasi lecto affixa). WGL. Gipt. B. Fl. VI. pr.

x) Loccenius & Lundius ad verbum verterunt: atque sic iterum in juramento consistent. Leg. Westrog.

hon gildän gör. Nu um tue delä, huät mal thät
är, aghär annar vizorth hana, oc gangär lagh oc
eth 71) a lagha endaghe mz dome dömdom, an-
16 när therrä agher eig vitsorth oc ganger | tho
lagh oc eth mz himum, thät heter löpis ether,
tha skal han laghmather uppdömä äller häraz-
höfthingi. Engin ma i ethe standä äller nempd,
thän i banni är biltughir män äller frithlöser,
thräll äller ovormaghe. Eig ma konä i ethom
standä äller vitni bärä, utan um thät barn fyr
döpis än thät till kirku kom. Um thät är konä
fulder vitnismather sum karmather, huat barn fik
döpilse äller eig i yttarstä timä manz äller kono
än dop-söker swa brathzlikä kom til, at eig giter
karmather til komit, fullur nokor eth sin at nian-
talt mz them, thät är falz ether fasti oc bötin al-
lir the i ethe stothu, undantaknum thein eig i
ethe standä nughu, sum fyr äru nemdir, af al-
lum twennt tylftum oc tolf mannä ethom, sum
laghlikä atergangä. 72) aghär Koyonger enä

---

71) ganga lagh idem est ac ganga eth. Alterum igitur hoc loco superfluum videtur.

72) Hoc punctum delendum est.

jurejurando duodecim virorum duodecim viri, nec numerus sacramentalium testibus aut aliis præeuntibus juratoribus augetor. Quæcumque juramenta, sive duodecim sive viginti quattuor virorum, cum testibus, asserendi jure y), formula & sententia [judicis] — — — — — legitime præstantur, rata sunto nec revocantor, exceptis illis juramentis, quæ jure ad Nembdam pertinent, de quibus in codice nostro separatim & luculenter perscriptum est. Si ita res est, ea juramenta, quæ Nembda legitime rescindit, irrita sunto; quæ rata facit, firma manento. Si duorum inter se de re quadam litigantium alter jus asserendi habet &, lata sententia, jusjurandum præstat die legitime constituto, alter autem [qui] non habet jus asserendi, jusjurandum tamen simul cum altero præstat; hoc juramentum vocatur löpis ether, quod Lagmannus aut Hæradshöfding irritum pronuntiato. Qui excommunicatus, proscriptus vel pacis publicæ expers aut qui servus vel impuber est, nec ad jusjurandum nec ad munus Nembdarii admittatur. Fe-

---

Liber &c. Tit. de Jud. Territ. Cap IX. pr — De sacramentalibus vide supra, pag. 8. not. z. — Stjernhöök. l. c. pag. 101. seqq.

y) h. e. Si is, qui jusjurandum præstiterit, jus hoc modo asserendi leges concedunt.

mark pänningä af hvarjum i stathä manni, ok Biskuper III mark af howozmanne, at konex rätte, eig merä huat thät är helder tolf mannä ether, äller twenni tylft, thy at i engom ethom är howozman utan en, eig i tuenni tylftom, äller nokrom ethom. Howozman aghär istha man fram sighiä, än ther eig withergangä siäluär, äller böte slikä för huar thera. Nu än thän dyl isthuman kallzäs 73) varä, dyli iiij tolf mannä ethe, siva at howozmannen vitni bärt, äller nokor af them i ethe stotho, ok vith hafwär gangit. Wil nokor leghohjon sin i ethe standä latä, feste 74) läghoman ok bonde böte firt han sum lagh sighta. Gangär nokor man ethä a them daghum äller timum, eig är ethsort 75) a, böte

---

73) Lege: kalläs.

74) feste in faste mutandum videtur. WGL. Thiug. B. Fl. IX. §. 2.

75) ethsort s. edsört (ab eth, jusjurandum & söre, actus jurandi) dicitur illud tempus, quo coram tribunali juramentum edere per leges Canonicas non erat vetitum. Ihre, Gloss. Sv. Tom. I. pag. 384. — Stjernhjelm hoc quoque vocabulum (vide

mina nec in numero sacramentalium sit, nec testimonium de ulla re dicat, nisi quæstio est, num infans baptizatus sit, antequam in templum devenerit. De ea re femina testis est locuples æque ac vir, utrum infans baptizatus sit nec ne, suprema viri aut feminæ hora, quando baptismi necessitas adeo urserit, ut non potuerit vir [aliquis ad istum actum] advenire. Si quis numerum sacramentalium suorum iis [feminis, excommunicatis &c.) expleverit, hæc juramenta falsa sunt. Omnes autem, qui in numero sacramentalium erant, cibo abstinento & mulctam pendunto, exceptis iis, quibus non licuit jusjurandum dare, qui supra enumerati sunt. Pro omnibus duarum dodecadum & duodecim virorum juramentis, quæ legaliter irrita redduntur, Rex unam pecuniæ marcham ab unoquoque sacramentali accipiet, Episcopus autem tres marchas a principali, secundum jura regia. Nec major est mulcta [quam accipere debet Episcopus], sive sit jusjurandum duodecim virorum sive duarum dodecadum. Nam in omnibus juramentis & duabus dodecadibus & in aliis juramentis, non est nisi unus principalis. Sed principalis interest sacramentales indicare, si ipsi confiteri noluerint; alias pro unoquoque eorum eamdem mulctam pendito. Si autem is, qui arguitur in numero sacramentalium fuisse, recusaverit, jurejurando duodecim virorum negato, ita u,

hovezmannen III. fextan örtogher, enä Konunge äthra Biskupi, thritthiä Härathe ꝛc. Skipum thessum ethom swa at waart sampvit ok sijäl matte eig forga. thät gijvi war Fru Sancta Maria. Amen.

supra, pag. 4. not. d, pag. 32. not. 52. pag. 39. not. z.) immutasse videtur. Legitur enim in ejus editione edfört.

principalis vel qui in numero sacramentalium fuit idque professus est, testimonium afferat. Si quis mercenarium suum in numerum sacramentalium receperit, mercenarius pœnitentiam agito & dominus mulctam pro eo pendito, ut in lege constitutum est. Si quis jusjurandum præstiterit eo die aut tempore, quo juramentum edere vetitum est, principalis ter sedecim marchis mulctabitur, [quarum] una pars Regi, altera Episcopo, tertia Hæradæ esto &c. Hæc juramenta tali modo præstemus, ut conscientia nostra & animus ne pereant. Quod faxit Domina nostra Sancta Maria. z).

z) Hactenus fragmentum (pag. 6), quod Codici nostro præfixum est, interpretati sumus. Sequitur ut ad ipsum Codicem exponendum adgrediamur. Neque hunc integrum habemus. Desunt enim quædam in principio. Vide præf.

Corrigenda.

Pag. 9. not. a & b. senseinus lege: censemus. — p. 10. lin. 4. siri. l. firi. — p. 11. not. e. autagr. l. autogr. — p. 12. lin. 10. owormagher. l. owormaghee. — p. 12. lin. 18. hwite. l. wite. — p. 12. not. 7. Regis. l. Ducis vel Jarli. — p. 13. lin. 15 & 16. ut relegaretur — — k). Si delictum edsöre commiserit — — XL. l. ut relegaretur. Si delictum edsöre commiserit — — XL. — p. 15. lin. 12. Qui vero. l. Qui. p. 18. lin. 1. böte. l. böte |. — p. 20. l. 5. infr. var a. l. var | a. pag. 26. lin. 2. wări lagh samu. | l. vă | ri lagh. samu. — pag. 29. lin. ult. Ting. B. C. IX. l. Ting. B. C. XIX. — p. 33. lin. 6. inf. adjujuncta. l. adjuncta. — lin. 7. inf. a. l. ab. p. 40. lin. 3. arni. l. arui. — pag. 49. lin. 2. intercedente. l. intercedentibus. — p. 59. lin. 2. mulcta. l. multa.

CODEX

JURIS VESTROGOTHICI.

Bolkär 1)

17 byärghäs, ligger han attä daghä, tha scal bötä örtugh, ligger han sextan daghä, böte tua örtugher, ligger fiurä daghä ok tiughu, böta örä firi, ok tho at han länger ligger, fa ikki merä firi, Läkis giäf skal han lukä, thet är tuer örär ikki merä sum har thore suäriä thet mz tholf mannum, at han gaf half mark.

---

2) Ex codicis nostri principio perspicuum est, quaedam folia injuria temporis periisse. Nec difficile est intellectu, initium fieri a fragmento tituli cujusdam de Vulneratione Fortuita. Hunc autem fuisse copiosiorem titulo ejusdem argumenti in codice Stjernhjelmiano non quidem exinde patet, quod in Stjernhjelmiano quinque tantum, in nostro autem quattuordecim numerentur capita, cum ea, quae in codice nostro sigillatim exposita sunt, in unum saepe capitulum, prout ei visum fuit, congesserit ill. Stjernhjelm. Sed tamen unicuique comparationem instituenti praestantia codicis nostri in aperto erit. Judicium vero de Stjernhjelmio antea a nobis allatum hoc loco iterum confirmatur. Vide praefationem nostram pag. 4. Cfr. WGL. Sarå m. B. medh Wadhå, ubi III. cap. pr. et § 1. respondent X. cap. codicis nostri.

Titulus [de Vulneratione Fortuita].

[Si servus fuerit vulneratus, ita ut domino non possit] messis colligi a), & octo dies cubuerit, ortoghæ mulcta penditor; si dies sedecim cubuerit, duarum orarum mulcta, si dies viginti quattuor, oræ mulcta solvitor, nec mulcta augeatur, etiamsi diutius cubuerit. Sostrum penditor, quod duarum orarum erit, non amplius, nisi [dominus servi] cum duodecim viris audeat jurare, se dimidiam marcham [medico] dedisse.

---

a) Vocabulum byärgha duplicem habet significationem. Primum enim denotat ferire, pugnare, verberare, sed tunc fere scribitur bærja, unde bardaga, proelium. Deinde significat condere, messem colligere, et scribitur byria, byrgia, biarga, unde hodiernum berga. Posterior autem significatio hoc loco aptior videtur. Cfr. WGL. Sarâm. B. medh Wadhâ. Fl. III., unde deficientia verba supplevimus.

XI.

Mâtâ ſkal thráls láſtir, ſva miklo ſum han ár feiár várri, ok ſva mikit ſkal bótá oc ſamulund frálsgiuá 2).

XII

Far átboren man vathá ſkeno, tharf vith hvarte ſpik áller ſpiár, tha aghu vinir therrá them ſatta at górá ok ſár órá framlágias oc jampnathá etha hanum gangas. b. ſ. ſ. g. h. oc v. ſ. 3) án jak gaui ther ſliká ſak ſum thu giuir nu mik, tha vildi jak litá at tholikum rát ſum nu fórir jak thik frám 4).

---

2) Cfr. WGL. l. c. §. 2.

3) Vide supra, pag. 30. not. 29.

4) Cfr. WGL. l. c. Fl. IV. Hic locus, alias maxime obscurus, nunc facilis est intellectu. Tha a han jamnådher Edh medh Såttergårdh. i. e. ejus est juramentum talionis. (ita nobis liceat vocabula jamnade ed exprimere) dare cum pretio ob reconciliationem. Hoc pretium (Såttergårdh) sine dubio nihil aliud fuit, quam VI orae, de quibus heic in nostro codice mentio fit. Vide tamen Loccenium et Lundium hanc rem longe aliter explicantes.

XI.

Mutilatio servi æstimator prout pretio deterior factus est, ac tanta esto mulcta. De liberto idem jus esto.

XII.

Si ingenuus fortuito vulneretur b), ita ut instrumento chirurgico c) ad vulnus explorandum opus non sit, amici eorum debent eos reconciliare, & sex oræ promentur, & jusjurandum jampnathä eth d) dictum ab eo dabitur: Precor, ita Deum mihi & testibus meis propitium fore ut si meum esset te tali de caussa accusare, de qua tu nunc me accusas, vellem idem jus contra me fore, quod ego hodie adversus te allego.

---

b) De vocabulo skena vide supra. pag. 10. not. *).

c) Spik et spiår, secundum Ihre, sunt synonyma, et speciosa sunt ejus argumenta. Vide Gloss. Sviogoth. Tom. II. pag. 722 et 726. Equidem haud facile adducor ad credendum, duo vocabula ejusdem significationis hoc modo esse conjuncta.

d) Jamnade ed, judice illustr. Ihre, (Gloss. Sv. Tom. I. pag. 969) significat juramentum virorum honestorum, vel forte quibus utraque pars æque adquiescit. Observavit autem cel. Professor et Doct. Joh. Holmbergson, longe aliam esse hujus locutionis significationem, praesertim cum hoc loco ne-

XIII

Vathá eth ma gangá á a tholikum dagh man vil oc vith thorf 5).

XIV

Sargher hunder man áller annar fánádher, böte tua órá, ok á lákis giáf, tue órá, num thore vitá til half mark, at han gaf suá. tha böte ok half markr oc sva firi hemá föddyur, án tho at thör varu förrá villdh 6).

Hár byrjás Frithbolkár 7)

mz flokom

18 I. Um mather varther barther ok frither abrutin.

---

5) Deest hic locus in codice Stjernhjelmiano.

6) Cfr. WGL. l. c. Fl. V.

7) Vocatur hic Titulus in editione Stjernhjelmiana Bardaga Bolkår. i. e. Titulus de verberibus et pulsatione. Ratio utriusque nominis in aperto est. Quae autem ad nostrum Frithbolkår pertinent, ea maximam quidem partem in Bardaga Bolkår Stjernhjelmii inveniuntur, sed nonnulla aliis Titulis inseruit, ut ex sequentibus patebit.

XIII.

De damno fortuito jusjurandum edere permissum est quocunque die placuerit & opus fuerit.

XIV.

Si canis vel aliud quoddam animal aliquem vulneraverit, [possessor] duabus oris mulctabitur & sostrum duarum orarum [pendet], nisi [vulneratus] possit probare se dimidiam marcham [medico] dedisse e). Tunc [enim] dimidiam quoque marcham pendet [possessor], etiamsi animal nunc mansuefactum antea ferum fuerit.

HIC INCIPIT TITULUS DE PACE, CUM CAP. [SEQQ.].

I. Si vir fuerit verberatus & pax ejus f) violata,

---

mini dubium esse possit, juramentum a reo tantum dandum esse. Itaque j a m p n a t h â e t h (a J a m p n, aequus, et e t h, jusjurandum) nihil aliud significat quam illud juramentum, quod praestare debebat reus, se velle in pari caussa eodem jure tractari.

e) Ad verbum: p r o b a r e ad d i m i d i a m m a r c h a m, s e i t a dedisse.

f) Pronomen e j u s nullum quidem habet sibi in textu gothico expresse respondens vocabulum, sed continetur in praefixo a vocis a b r u t i n, quasi b r u t i n a h a n u m.

II. Um ſuther mather barther varther åller ånker.
III. Um frälsgiui varther barther åller thrål.
IIII. Um maghandå man bår oghormaghå.
V. Um bårrjås tuer oghmaghå.
VI. Um bonde ſlar kono ſinå i ölbänk.
VII. Um bonde ſlar kono ſinå i kirkiu.
VIII. Um bonde ſlar kono ſinå a torghe.
IX. Um mather far ſvartå ſlagh.
X. Um manni gifs vrang banå ſak.
XI. Um frither manz år ut böter.
XII. Um konå firi gör manni.
XIII. Um mather far ſar ok ligger, i, legi ok ganger i mållum.
XIIII. Um brother rather ſyſtor ſinå eller bröther.
XV. Um bonde rather hirthingiå ſinum.

Varther mather barther oc frither a brutin, år thät ſkiärſkutat, ok byboret 8), ſynys blat ok

---

8) Byboret (a nom. subst. By, pagus, et verbo Bâra, ferre, adferre) vi vocis nihil aliud significat, quam aliquid ad pagum adferre, deinde incolis pagi aliquid indicare. Aliam tamen interpretationem dedit ill. Stjernhjelm. WGL. Ord. List pag. 102.

II. Si quis de partibus Europæ meridionalibus vel Anglus quidam fuerit verberatus. g)

III. Si libertinus aut servus verberatus fuerit.

IV. Si adultus inpuberem verberaverit.

V. Si duo impuberes invicem pugnaverint.

VI. Si maritus uxorem suam in convivio verberaverit.

VII. Si maritus uxorem suam in templo verberaverit.

VIII. Si maritus uxorem suam in foro verberaverit.

IX. Si quis nigros ictus acceperit.

X. Si quis cædis fuerit injuste accusatus.

XI. — — — — — h).

XII. Si femina virum veneficiis perdiderit.

XIII. Si quis ejusmodi vulnus acceperit, ut [interdum] in lecto cubare [cogatur], interdum pedibus ire [possit].

XIV. Si frater sororem suam vel fratrem castigaverit.

XV. Si paterfamilias pastorem suum verberaverit.

Si quis verberatus fuerit & pax ejus violata, [is, qui de hoc crimine accusatur,] sese defendito

---

g) Sudhermather vel Söderman non tantum de Germanis et Batavis (Ihre, l. c. Tom. II. pag. 706), sed etiam generatim de incolis earum terrarum, quae meridiem versus sitae sunt, usurpari videtur.

h) Vide infra not. m).

blothokt, vári ſik mz ſiu mannum af náinpdimá. Ár eig byboret, ok eig ſkirſkotát, vári ſik mz tuenni tylftom. ok thet ſkal námpdámannini vitá hvat thát var hálder by boret áller ſkirſkutát, án laghá böter vil bjuthá, thát ár attá örtughver ok fám marker, ene örtugh minná án állino örá a Konunger ok ſua háráth, ok ſökä huar ſin rát mz ſinnáttingi 9).

Varther ſuther mather varther áller ánker, böte firi them, ſum ſak ſöker, ene örtugh minná, án ſiu örá, Konunghe fiurár örtugher 10).

III.

Eliku ſamu áru frálzgiuá böter, ok thrälz böter áru ſex örá 11).

---

9) Cfr. WGL. Bard. B. Fl. I. — Quid vocabulum Sinnáttingi sibi velit, non satis liquet. Vide supra, pag. 37. not. *).

10) Cfr. WGL. l. c. Fl. II. pr.

11) Cfr. WGL. l. c. §. 1.

cum septem Nembdariis, si testes appellati fuerint vulnus inspecturi, crimen proximo pago indicatum & livor ac sanguis appareat. Si nec [crimen] pago indicatum fuerit, nec [vulnus] inspectum, jurejurando viginti quattuor virorum sese defendat. Nembdarii autem testimonium danto, utrum pago significatum sit, an [vulnus] inspectum i). Si offerre velit [reus] legitimam mulctam, quæ est octo ortogharum & quinque marchiarum; rex habebit undecim oras minus una ortogha, ut etiam Hærada. Suum quisque jus in sinnättingi persequatur.

Si quis de partibus Europæ meridionalibus vel Anglis quidam fuerit verberatus, actori mulctam septem orarum minus una ortogha, Regi quattuor ortoghas pendito [qui verbera dederit].

III.

Eadem est mulcta pro libertíno [verberibus cæso]. Sex orarum mulcta est pro servo.

---

i) Nos ad verbum vertimus. Sensus autem talem potius explicationem requirere videtur: utrum pago significatum fuerit, an vulnus tantummodo inspectum, an neutrum omnino factum fuerit.

IIII.

Slikt skal oghormaghi bötä sum takä, ok slikt taki sum böte 12).

V.

Bärghiäs tuär oghormaghär, annar saar vänrä 13) af, böte siri tua örä 14).

VI.

Lister mather kono sinä, i, ölbänk, böte siri thre markr 15).

VII.

19 Lyster han hanä i kirkyu, | böte siri thre markr 16).

VIII.

Lyster han hanä a torghe, böte hänne thre markr. ther threär markr, scal ater til boos leggiä, taki ar hun äller hännär arui, huat them skil hälder heel äller hughi 17).

---

12) Cfr. WGL. l. c. §. 3.
13) Lege: wärrä.
14) Cfr. WGL. l. c. §. 4.
15) Cfr. WGL. l. c. Fl. III. pr.
16) Cfr. WGL. l. c. §. 1.
17) Cfr. WGL. l. c.

IV.

Tantam mulctam inpuber pendet, quantam accipiet, & tantam accipiet, quantam pendet.

V.

Si duo impuberes invicem pugnaverint & alteruter majus damnum acceperit, is [qui damnum intulerit] duabus oris mulctabitur.

VI.

Si maritus uxorem suam in convivio læserit, mulctam trium marcharum pendito.

VII.

Si eam in Templo feriat, tribus marchis mulctabitur.

VIII.

Si eam in foro verberaverit, ei pendito mulctam trium marcharum, quæ tres marchæ iterum familiæ sunto, sed uxor aut ejus hæres eas repetat, si morte vel animo k) separentur.

---

k) Ifuat them skil hålder heel åller hughi. Hacc vocabula eodem modo explicaverunt clarissimi viri Stjernhjelm, Loccenius, Lundius et Ihre.

IX.

Far mather vatha hug, varther huarte blat åller blothugher, thät kallär svartå slagh, a ikki rät å 18).

X

Varther manni vrang baná sak ginin, tha skal Härazhöfthinge hans várjá han mz tvánni tylftom námpdámannâ af hárathe 19).

XI.

Är frither manz utbötter, tha skal boskipti kräuiá, ok skylder lukâ ingum merâ án til thrigiá, marker, tha skal koná takâ thrithing sin af, ok thre, marker, at hindrádaghs giaf, tha skal arui taka halft thet áptir ár, tha skal then halftning sum áp=

---

18) Cfr. WGL. l. c. Fl. I. §. 4. — De locutione Swarta-slag vide quae disserit Ihre, Gl. Sv. Tom. post. pag. 827.

19) WGL. Sarâm. B. medh Willia. Fl. II. §. 1.

IX.

Si quis fortuito percutiatur, ita ut nec livor nec sanguis appareat, hoc niger ictus dicitur, de quo nulla est actio.

X.

Si quis cædis fuerit injuste accusatus, Hæradshöfding ejus cum duabus dodecadibus Nembdariorum Hæradæ eum absolvito.

XI.

— — — — — — 1)

bonorum divisio postulabitur & debita solventur, nemini autem ultra tres marchas. Tum uxor trientem suum detrahet & [præterea] tres marchas pro hin-

---

sive eos separet calcaneus sive animus. Veram autem explicationem debemus cel. Professori Holmbergson. Rationes ejus hae fere fuerunt: Cum separatio corporum plerumque effectus sit separationis animorum, nullus foret sensus, si heel hoc loco calcaneum significaret: de cetero notissimum est vocabulum heel etiam significare mortem, pariter ac manifestum est, matrimonium aut morte dissolvi aut divortio.

1) Difficile est hunc locum explicare, praesertim cum non constet, utrum vbötter i. e. non solutus (ut habet cel. Stjernhjelm), an uthötter i. e. plene solutus (ut habet apographum cel. Professoris Holmbergson) legendum sit. Utrumque suas habet difficultates. Haec ver-

tir ár, i, thry ſkiptá, taker en lot ſakſóki, annan Kononger, thrithiá hárát, án eig var ethsöret brutit 20).

XII.

Koná firigiár manni, fállir hana luct háráznámpdin, tha ſkal hun frith haue til ſkoghs daghs ok nater, tha ſkal haná ugildá dómá firi aruum ok áptir málándum, dráþi thár ſum naa ſithan 21).

XIII.

Far mather ſar, likgir, i, lángi 22), ganger i mállum, ok dör i therre, giui arui them ſak ſum ſarghathi, kallar han bana varé, tha ſkal han váriá ſik mz lucte 23) háráznámpdinni, án han dör innan nat ok jamlángá *). Falz han ater, böte ater mannin

---

20) Cfr. WGL. Ardår B. Fl. II.

21) Cfr. WGL. Mandr. B. Fl. X. §. 1.

22) In hujus capituli inscriptione legitur: ligger, i, legi, et difficile dictu est, utrum rectius, sit.

23) Cfr. pag. not. p.)

*) Digna omnino res est quae accuratius inquiratur, num locutio natt och jamlanga diem tantummodo et annum, an sex hebdomadum tempus supra annum significet. Vide Ihre, Gl. Sv. Tom. Pr. pag. 970.

dradäghsgiäf m). Semissem eorum, quæ supersunt, hæres accipito; semis vero restans in tres partes dividitor, quarum unam accipiet actor, alteram Rex, tertiam Hærada, nisi edsöre n) commissum fuerit.

XII.

Si femina virum veneficiis perdiderit & sententia o) Nembdæ Hæradæ eam condemnaverit, pacem habebit unius diei & noctis, [ut] in silvam [se recipiat]. Postea publice indicabitur, impune illam interfici posse a hæredibus [interfecti] & ceteris, quorum est pœnam exposcere. Quo facto qui eam invenerit, [impune] interficiat.

XIII.

Si quis vulneratus fuerit, ita ut diu cubat, interdum pedibus ire possit & [tandem] indè moriatur,

---

ba: År fridår mans vbôtter, tha skal boskipti kråfiå, Loccenius vertit: Si mulcta fractae pacis nondum soluta sit, bonorum divisio postulabitur; Lundius autem hoc modo: Ob crimen ejusmodi, bonis amissis, divisio postulabitur. Nos autem quomodo haec verba intelligenda sint, hoc quidem tempore in medio relinquimus. Fortasse in posterum occasio erit rem explicandi.

m) Dicitur alias morgongiåf vel morgongåfva, de quo vide Stjernhôôk de Jure Sv. et Goth. vetusto, pag. 161.

n) Vide supra, pag. 8. not. 1.

o) De vocabulo lukt, vide supra. pag. 48. not. 47.

ok gangi til skriptá sum skötest. Ganger iuir nat ok jamlágá 24), tha svari ingu fori sithan 25).

XIIII.

Sitiá syzskini, i, bo saman áptir father dothán, far brother rathá systur sinni, áller brother oghormaghá, vari saklóst.

XV.

Rather bonde hirthingiá sinum, sva at eig ár lestir áller lyter af, ok ár eig blat áller blothugt vari saklóst, huthstriker ok han, vári ok saklóst 26).

20 Orbotá mal 27).

Dráþir man sin rättá härrá sum han hauir

---

24) Lege: jamlanga.

25) Cfr. WGL. Sarâm. B. medh Willia Fl. III. §. 2.

26) Cfr. WGL. Bard. B. Fl. IV.

27) Quae in codice nostro sub rubricis specialibus Orbotå mal et Nithingsverk titulo de Pace (Frithbolkår) adjecta sunt, ea magnam partem in Ardår Bolkår (vid. Ihre, Gl. Sv. Art. Ardar.) codicis Stjernhjelmiani inveniuntur. Observandum quoque est Orbotåmal et Nithingsverk in codice nostro inter se

& hæredes in eum, qui vulnus dederit, actionem intendunt, eum interfectorem dicentes, se sententia Nembdæ Hæradæ defendat, si [vulneratus] intra noctem & annum moriatur. Si condemnatur, damnas esto ad mulctam cædis solvendam & quamprimum pœnam ecclesiasticam subito.

XIV.

Si fratres & sorores in communione bonorum a patre relictorum vixerint, & frater sororem castigaverit, vel frater [major natu] impuberem [fratrem] castigaverit, nulla est mulcta.

XV.

Si paterfamilias pastorem suum verberet, ita ut nec mutiletur, aut deformetur, nec livor aut sanguis appareat, impune erit. Si eum flagellaverit, etiam impune erit.

De dilictis ORBOTÅ MAL p) dictis.

Si quis legitimum suum dominum, cui fidem

---

p) Urbota mål in jure hodierno ea appellantur delicta, quorum pecuniaria vel plane non, vel saltim non in totum permittitur expiatio. 17: 32. R. B. 1: 2. Str. B. Vide Calonii dissert. de Praescriptione Criminum pag. 16. — Aliam

trogiuit, thet ár orbotá mal 28). Han hauir firigiort landá ok lósum órum allum. Han ár unden sagher thrigiá konongá stámpnum 29). Brännir mather man inni, thet ár orbotámal 30). Gar a grith ok górá sát, thet ár orbotá mal 31). Dráper mather, i, kirkiu, thet ár orbotá mal 32). Dráper mather a thinge, thet ár orbotá mal 33). Kallár bráthá vitni at laghum varum 34). Mithir mather man saklósan for pánningá skyld, thát ár orbotá mal 35). Giár mather manni hemsokn, thet ár orbotá mal, ok allir ther hanum fylghiá, er hvar hovozman firi sik, oc ther fan aldrig frith, for án thán bither for them sum ther haua brutit

---

esse distincta, vocabula autem Orbothå maal apud Stjernhjelmium in rubrica quidem occurrere, sed in nigro haec delicta semper Nidingsverk appellari. De Orbotámal vide not. p) proxime subsequentem: de Nithingsverk infra dicatur.

28) Cfr. WGL. Ard. B. Fl. I. §. 7.
29) Deest hic locus in codice Stjernhjelmiano.
30) Vide not. 29. proxime antecedentem.
31) Cfr. WGL. l. c. §. 2.
32) Cfr. WGL. l. c. pr.
33) Cfr. WGL. l. c. §. 1.
34) Deest hic locus apud Stjernhjelmium.
35) Vide not. 34. proxime antecedentem.

promisit, interfecerit, hoc [delictum] est orbotä mal. Is [qui hoc delictum commiserit,] patriam & omnia bona mobilia amisit. — — — — — — — — — — — — — — q). Si quis alterum incendio conficiat, hoc est orbotä mal. Si quis pacem et reconciliationem factam violaverit, hoc est orbotä mal. Si quis alterum in templo interfecerit, hoc est orbotä mal. Si quis alterum in conventu judiciali interfecerit, hoc est orbotä mal. Vocatur [hoc] bräthä vitni r)

---

vero vocabula orbotå mal hoc loco habere significationem unicuique hoc capitulum attentius perlegenti perspicuum fore crediderim. Appellantur enim mox infra ezôre Konongz, quorum poena erat exilium et bonorum omnium mobilium amissio, quae poena etiam heic statuitur: firi all thessi mal skal bóo skiptå etc. Cum igitur Bôter [mulctae] in quantitate certa et determinata consisterent, Orbotåmal vi vocis nihil aliud significare videtur, quam ea delicta, quorum nulla certa et statuta est mulcta, sed quorum poena in genere est praeter exilium bonorum omnium mobilium amissio. Cfr. LL. Edz. B. XXI. Fieri etiam potest, ut Loccenius et Lundius eandem habuerint sententiam. Vide Leg. W. Goth. in Sv. Liber. pag. 52.

q) Han år unden — — — ståmpnum. Hanc sententiam, ut vera profiteamur, non comprehendimus. Fortasse verba quaedam corrupta sunt. Sed conjecturas aliis relinquimus. Deest praeterea hic locus in Cod. Stjernhjelmiano.

r) Quid sibi velint hi termini, non satis liquet. Vide quae hac de re disputat Ihre, Gl. Sv. art. Bråde.

vith 36). Taker mather kono mz vald, thet ár orbotá mal 37). Bár mather ſkiold iuir thengbrák-ku, ok háriá ſit land, thát ár orbotá mal, ok ſva allum them hanum fylghiá thár til 38). Hámnir mather a annan án then, ſum giárthe giorthe, thet ár orbotá mal 39). Löper mather a hárſkip, giörs bunkká brytári, ok ránir man fáiár ſins, thet ár orbotá mal 40). Hámnis mather thiufs áller ráttá refſtá, thet ár orbotá mal 41). Taker mather legho til at drápá man, áller ſagher 42) fullum ſarum, thet ár orbotá mal. ok thán ſum legho gaf, ſvari allum vandráthum firi, ſva ſum ſiáluer giort hafthi 43). All tháſſi mal áru ezöre ko-

---

36) Occurrit quidem vocabulum hemsokn in codice Stjernhjelmiano. WGL. Mandr. B. Fl. IV. Cetera autem desuut.

37) Haec apud Stjernhjelmium desiderantur.

38) Cfr. WGL. Ard. B. Fl. I. §. 4.

39) Vide not. 37. mox antecedentem.

40) Cfr. WGL. l. c. §. 10., ubi legitur Bunkabitár, quod tamen vitiosum putat Ihre, Gl. Sv. art. Bunke.

41) Cfr. WGL. l. c. §. 2.

42) Lege: sarghe'r.

43) Cfr. WGL. Sarám. B. medh Willia. Fl. VIII.

secundum jura nostra. — — — — —
— — — — — — — — s).
Si quis pacem domesticam violaverit t), hoc est orbotä mal, et omnium qui eum secuti sunt, pro se quisque auctor principalis est. Nec immunitatem ab ultione umquam obtinento, priusquam is, quem læserint, precibus pro eis intercesserit. Si quis feminam vi stupraverit u), hoc est orbotä mal. Si quis in [pratriæ] fines [infesta] arma ferat x), & patriam devastet, hoc est orbotä mal, etiam omnibus iis, qui eum in hoc (delicto) secuti sunt. Si quis alium, quam eum, qui factum commisit, ulciscatur, hoc est orbotä mal. Si quis in navem bellicam incurrat ac vim in navim aut ejus vectores exerceat & bona alterius vi auferat, hoc est orbotämal. Si quis furti aut [alius cujusdam delicti] legitimam poenam ulciscatur, hoc est orbotä mal. Si quis mercedem acceperit, ut alium

---

s) Haec periodus sine dubio facilis esset intellectu, si significatio vocabuli mithir cognita esset.

t) De hoc crimine vide ÓGL. Edhz. B. Fl. 1. — LL. Edz. B. Cap. I. seqq. — Cod. Freder. 20: mB.

u) Taka kono mz vald non significat mulierem vi abducere. Cfr. ÓGL. Edhz. B. Fl. III. — Drottningh Margretas Gårdz Rått. §. 12. ad calc. Jur. Birc.

x) De vocabulo thengbråkku interpretes in dubio sunt. Nos hoc loco opinionem illustrissimi Ihre secuti sumus. Vide Gl. Sv. Tom. post. pag. 871.

nongz 44). Losá sik huar af skoghe vith konong mz firitighi markum. Thagher han vither firi hanum sum han hauer brutit vith. Firi all thessi mal skal boo skiptá. Taker husfruá först sin thrithiung, ok thre marker, án hun ár ubrutlik, ok sithan taki án lot malseghandin annan konongher ok trithiá hárathe. Löper mather a tompt sum giárt ár um, ok
21 hus standa, thet ár hemfrither. | Ár eig hus a tompt, tha ár eig hemfrither brutin. Ár eig garther um, ok komber tho, i, hus in, thet ár hemfrither. Legger Lánsmather almennings giáld áller then sum lánit a, at ufeldu áller saklóso, haui firigjort lánum sinum 45).

---

44) De Edsöre etiam nonnulla occurrunt in WGL. Ard. B. Fl. III. et IV., unde verisimile videtur, etiam Stjernhjelmium credidisse omnia urbota mål et nidingsverk habita fuisse edsöre. Nec alienum esset videre, quomodo haec res sese habeat in manuscripto, quod secutus est ill. Stjernhjelm.

45) Quae heic usque a nota 44. occurrunt, omnia in codice Stjernhjelmiano desiderantur. Ea autem, quae de Lânsmather dicta sunt, inveniuntur in Statuto Regis Magni Ladulâs de anno MCCLXXXIV, ad calc. Jur. Birc.

interficiat aut plenum ei vulnus infligat, hoc est orbotä mal. Qui autem mercedem dederit, æque omnia damna præstabit, ac si ipse [factum] commisisset. Omnes hæ caussæ sunt ezöre Konongz. Quisque [ejusmodi damnatorum] sese a silva y) redimat quadraginta marchis regi pendendis. Reatus autem continuat ratione ejus, quem violaverit z). Pro omnibus his causis bona familiæ dividuntor. Primum uxor trientem suum capiet & præterea tres marchas, si innoxia est. Postea unam portionem capiet actor, alteram rex, tertiam hæradа a). Si quis in fundum sæpimento vallatum & ubi domus ædificata est, incurrat; hoc est hemfrid b). Si domus in fundo non sit, pax domestica non est violata [etiamsi is, qui in hunc locum se receperit, violatus fuerit]. Si [Fundus] non sit circumsaptus & tamen aliquis domum intraverit; hoc est hemfrid. Si länsmather c) aut is, qui feudum tenet, provinciæ non condemnatæ & a culpa immuni tributum universale imposuerit, feudum amittito.

---

y) i. e. ab exilio. Cfr. Ihre, Gl. Sv. Tom. Post. pag. 871 art. Tâng.

z) Verba: tagher han vither etc. habent aliquam obscuritatem. Forte vocabulum thagar (tunc) ante thaghér incuria scribarum omissum est.

a) Vide supra. pag. 92. XI. — Ibi supponitur edsöre non esse commissum, quod hoc loco contra fit. Ibi post detractam uxoris portionem, dimidia pars haeredi adjudicatur: heic, uxori sua portione relicta, statuitur omnia reliqua bona esse tripartienda inter actorem, regem, et haeradam.

b) i. e. Qui in alterius fundum sæpimento vallatum, aut domum confugerit, pace domestica frui debet. Heic igitur explicantur ea, quae supra, de delicto hemsökn dicta sunt.

c) De länsmather vide Gerhard Schönings Norges Riiges Historie. Del 2, §. 13

Nithings Wärk

Thät ár nithings várk at dráþá Fathur áller mother, ſun áller dotter, brother áller ſyſtur, ma eig innan lanz bötá. Bäri nithings utan lanz ok böte ſynd ſiná 46). Det ár nithings-várk at dráþá man, i, ölbänk 47). Thet ár nithings várk at ſkjutá in at liurá ok dráþá man ſva ſoven 48). Thet ár nithingsvárk dráþá man, i, kirkyu áller ee huar han nöter tharua ſinná 49). Thät ár nithings várk at dráþá man a ſundá 50). Thet ár nithings

---

46) Haec omnia in codice Stjernhjelmiano desiderantur. Vide WGL. Ard. B. Fl. I. Sed inveniuntur in LL. Dr. m. W. Cap. XV.

47) Cfr. WGL. l. c. §. 8.

48) Cfr. l. c. §. §. 6. 3.

49) Cfr. l. c. pr. et §. 6.

50) Hic locus non invenitur in Ard. B. cod. Stjernhjelmiani.

[De delictis] NITHINGSVÅRK d) [dictis].

Patrem aut matrem, filium aut filiam, fratrem aut sororem necare nithingsvärk est, quod scelus intra patriam expiari nequit. Ferat [autem scelestus notam τῆ] nithingsvärk extra patriam & [ibi] peccatum suum expiato. Hominem in convivio necare nithingsvärk est. Per fenestram e) Liurå

---

d) De propria at genuina vocabuli Nithingsverk significatione dubium nobis est, praesertim cum non satis constet, utrum a Nid, convicium, contumelia, an a Nid, invidia, sit derivandum. Vide Ihre, Gloss. Sv. Tom. II. pagg. 249, 250 et 251. Id autem pro certo scimus, nonnisi ea crimina, quae majorem quandam nequitiam supponunt, apud majores teterrimo nomine nithingsverk fuisse significata, quamobrem etiam hoc nomen in legibus nostris antiquis et hodiernis praecipue de criminibus in eos, qui extra statum defensionis sunt, commissis usurpatur. Cfr. WGL. Ard. B. Fl. I. — LL. Dr. m. V. Cap. XV. — 12: et 42: MB. — Sed non omnia delicta, quae nithingsvårk dicuntur, ideo fuerunt Orbotåmal, ut ex antecedentibus patet (Vide supra, pag. 96 seqq.), quamquam secundum codicem Stjernhjelmianum aliter judicandum videtur. WGL. Ard. B. Fl. I.

e) Liurå proprie est apertura in tecto ad lucem reddendam. Caussam itaque videmus, cur inter nithingsvårk adnumerabatur per fenestram jaculari. Cum enim

várk at dráphá kono 51). Thet ár nithings várk at brytá kirkiu 52). Thet ár nithings várk at giáldá man 53). Thet ár nithingsvárk at huggi af manni bathá hander och föter, áller ok hand ok fot 54). Thet ár nithings várk at forgiórá kono áller manni 55). Thet ár nithings várk at sting ut bathin óghon a manni 56). Thet ár nithingsvárk at skiárá af tungu af manni 57). Thet ár nithings várk at bindá man, i, skoghá vith trá siri froste eller flughum 58). Thet ár nithingsvárk at benbárjá man til baná. Thet ár nithingsvárk at dráphá oghormaghá mz viljá várkum. Thet ár nithingsvárk at dyungá fathur áller mother. Siri all thessi nithings várk skal

---

51) Cfr. WGL. I. c. §. 6.

52) Hoc quoque in cod. Stjernhj. praetermissum.

53) Vide not. proxime praecedentem.

54) Cfr. WGL. I. c. §. §. 3. 6.

55) Hoc a Stjernhjelmiro est praetemissum.

56) Cfr. WGL. I. c. §. 6.

57) Cfr. loc. proxime cit.

58) Cfr. WGL. I. c. §. 5.

jaculari vel hominem dermientem f) interficere, nithingsvärk est. Aliquem in templo, aut ubi naturæ necessitatibus servit, necare, nithingsvärk est. Aliquem in freto [nantem] interficere, nithingsvärk est g). Feminam interficere, nithingsvärk est. Templum destruere, nithingsvärk est. Virum castrare nithingsvärk est. Utramque alterius manum vel utrumque pedem, aut manum pedemque [simul] amputare, nithingsvärk est h). Feminam aut virum veneficiis perdere, nithingsvärk est. Utrumque oculum alicui effodere nithingsvärk est. Linguam alicujus amputare, nithingsvärk est. Alterum in silva ad arborem alligare [ut] frigore vel muscis [crucietur], nithingsvärk est. Alterum ossium fractione ad necem verberare, nithingsvärk

---

esset superne in aedibus facta fenestra, necesse erat, ut nonnisi consulto et cogitato posset aliquis per fenestram jaculari, quamquam hoc apud nos vel culpa vel casu fieri potest.

f) In textu gothico legendum videtur: swa sower. Cfr. WGL. Ardi Bi Fl. I. §. 3.

g) Cfr. LL. Dr. m. wil. Cap. XV.

h) Fieri potuit, ut alterum horum membrorum, subita inimicitia exorta, aliquis amputaret. Utrumque autem desecare, nonnisi consulto et cogitato fieri potuit.

bóta sár sinnum IX marker, áller vári sik mz fiárthungs nempdinni 59).

Thát ár firná váik 60) at aghá likamáns lustá vith mother sinná áller dotter sinná áller syster sinná, áller dottor dottor sinni, áller sunuquárn synná, áller systordottor synná, áller fathurmother sinná, fathursyster sinná, mother systur sinná, brotherquern

---

59) Quae a not. 58. dicta sunt, in codice Stjernhjelmiano desiderantur.

60) Firnå vårk, a Firn, scelus, proprie significat crimen horrendum. Ihre, l. c. Tom. I. pag. 483. Cfr. Stjernhöök, de Jure Sveonum et Gothorum vetusto, pag. 329. Putat ille, vocabulum firnå vårk derivari a fôr, nimis, når, prope, et verk, facinus. Sed eum refutavit Ihre, l. c. — De firnå vårk nonnulla ocurrunt in WGL. GB. Fl. VII. §. 4. — Loccenius putavit Frändsåmio spiål et firnå vårk esse synonyma. Haec enim duo vocabula latine reddit incestum. Leg. W. Goth. in Sv. Lib., Tit. de Conjugio, Cap. VII. rubr. — Patet autem främsåmio spiål nihil aliud significare, quam violationem jurium vel consanguinitatis vel affinitatis. Cfr. Ihre, l. c. voc. Frånd, Såmja, et Spilla. Sed firnå vårk non tam significare videtur adulterium in gradibus prohibitis, ut putat Ihre (l. c. voc. Firn), quam potius delicta carnis atrocissima.

est i). Impuberem consulto interficere, nithingsvärk est. Patrem aut matrem verberare nithingsvärk est k). Pro singulis his nithingsvärk sexies novem marchæ penduntor, aut sententia Nembdæ Tetradis sese [reus] defendito.

Firnä värk sunt [sequentia scelera]: rem habere l) cum matre sua m) aut sorore, aut nepte ex filia, aut nuru, aut sororis filia, aut avia paterna, amita, matertera, uxore fratris, filia fratris, patruele, matruele, vel [si] duo patrueles unam feminam, vel duæ patrueles unum virum, vel duæ sorores unum virum habeant, vel si quis se ipse cum equa aut bove perdiderit n). Singula hæc scelera

---

i) Vocabulum benbärja nullo alio loco invenimus. Derivandum autem videtur a Ben, os, et bärja, verberare.

k) Dyungå mihi videtur incuria librarii scriptum esse pro Dånga, tundere. Cfr. Ihre, Gloss. Sv. Tom. I. pag. 319.

l) Likamåns lustå proprie significat Corporis Voluptatem.

m) In textu Gothico pronomen possessivum synå vel sinni saepius occurrit, sed superfluum duximus id unoquoque loco latine reddere.

n) Vocabula spillir sik, ut observavit consultissimus Holmbergson, luculenter ostendunt, majoribus hunc

ſiná, brother dottor ſiná, bróthlungó ſiná, ſyſtlungó ſiná, áller aghá bróthlunger tuár ená kono, eller bróthlunger tuer 61) en man, áller ſyſter tuer en man, áller ſpillir mather ſár vith hors áller nót. Theſſu mall áru all fyrná várk ok banz mall, them ſkal allum af Landum ſkriptá ok til Room. Ok ſkal bótá threnni IX marker af allum fyrná várkum.

---

61) De bróthlunger vide supra, pag. 55. not. *).

sunt fyrnä värk, & caussæ excommunicationis. [Qui sese adstrinxerit] tali scelere [ei sacerdos injungito] peregre & [quidem] Romam [abire, peccati ablutionem petendi caussa]. Præterea pro singulis fyrnä värk ter novem marchæ solvuntor.

---

morem fuisse, ut turpitudinem quasi tegumento injecto absconderent. Nefarium enim, de quo heic sermo est scelus, non censebatur admitti nisi ab eo, qui omnem humanitatem abjecisset. A Verbo Spilla etiam habemus nom. subst. Sjelfspilling, i. e. αὐτόχειρ.

Här byrjäs Drapare. Bolker uz flokum.

I. Um mather varther dräpin ok af daghum takin.
II. Um barn ár eig sjálft til áptir málá fört.
III. Um mäther frith böte man.
IIII. Um dräpárá ligger a vither stokhyrno.
V. Um aruabot.
VI. Um áttárbot.
VII. Um aruabot skal skiptá.
VIII. Um giuár sak firi halbáná.
IX Um threl dräper áttathan man.
X. Um iman rikis mather varther dräpin ok eig Wásgósker
XI. Um konú dräper man.
XII. Um drap utan rikis manz.
XIII. Um mather dräper Danskan áller Noren
XIIII. Um máther dräper Prest utlánkan.

HIC INCIPIT TITULUS DE HOMICIDIO, CUM CAP. [SEQQ.].

I. Si quis fuerit occisus & de vita sublatus o).
II. Si infans [interfecti] non fuerit ipse actioni adversus homicidam instituendæ validus p).
III. Quomodo actio adversus homicidam est instituenda q).
IV. Si, sententia lata, homicida domi remanserit r).
V. De mulcta hæredibus [interfecti] debita.
VI. De mulcta familiæ [occisi] debita.
VII. Quomodo mulcta, quam accipiunt hæredes, dividi debeat.

---

o) af daghum takin, ad verbum est: de die sublatus.

p) Fôrt hoc loco non est participium passivum verbi fôra, sed nom. adject. Cfr. Ihre, Gloss. Sv. Tom. I. pag. 530, seq.

q) Obscura quidem sunt ista verba: um mather frith bôte man. Cum autem haec comparamus cum iis, quae infra in nigro dicuntur, nostram versionem defendi posse crediderim.

r) Stokhyrno proprie significat trabem angularem. Ihre, Gloss. Sv. Tom. I. pag. 915. et per synecdochen domum.

XV. Um Sutherman 62), Ánskan Alzsman Ymumá, varthá dráphná

62) De Sutlierman vide supra, pag. 87. not. g. — Alzsman mihi videtur contractum ab Alandzman (eodem modo ac Ånskan contractum est ab Ångelskan, Anglus,) i. e. Ålåndning, Ålandus. Ymumee, vel, ut infra rectius scribitur, Ymuman significat, ni fallor, quendam de terra Umeå, quae a majoribus appellata fuit Ymissaland. Habemus itaque legislationem paenalem de caede civis et peregrinorum. Peregrini autem, qui in codice nostro nominantur primo loco sunt Dani et Norvegi, utpote vicini, eamque ob caussam in patria nostra frequentiores, quam ceteri. Deinde veniunt Suthermån i. e. incolae Europae meridionalis, Ånska mån (Ångelska mån), Angli, Alzmån, i. e. proprie Ålandi, sed sensu latiori non tantum incolas insulae Åland, sed etiam omnes Fennones et incolas ceterarum regionum, quae a parte orientali mari Baltico adjacent et hodie imperio Russico sunt subjectae. Fennones autem in codice nostro peregrinis quodammodo aequiparari, non est mirandum, cum Finlandia antiquissimis temporibus non fuerit perpetuo regis Sveciae imperio subjecta. Quomodo autem Ymumån vel Umåenses (sensu latiori, Norrlandi) peregrinis adnumerari queant, difficilius est dictu, praesertim cum ex Jure Helsingico (Kunungx B. Fl. VII. §. 1.) cognitum sit, Umå tum temporis fuisse Helsingiae partem. Cfr. Lagerbring, Sv. R. Hist.

VIII. Si quis accusatur propterea quod complex homicidii fuerit.

IX. Si servus ingenuum interfecerit.

X. Si quis [civis] fuerit interfectus [qui]. Vesrogothus non [est].

XI. Si femina virum interficiat.

XII. De cæde peregrini.

XIII. Si quis Danum aut Norvegum occiderit.

XIV. Si quis sacerdotem peregrinum occiderit.

XV. Si quis de Partibus Europæ meridionalibus, Anglus, Alzsmannus, Ymumæ interfectus fuerit.

XVI. Si quis servum occiderit.

XVII. Si quis, facta cæde, homicidam interfecerit.

XVIII. Si amens aliquem interfecerit.

XIX. Si quis furem prehendere non potest, quominus eum interficiat.

XX. Si quis ut se ipsum tueatur, alterum in domo sua [vel: prope domum suam] interfecerit.

XXI. Si quis in silva latrocinatur s).

---

s) In codice Stjernhjelmiano hic locus ita audit: Vm Madher görs Löswitting ok rånir a Skoghum. Quae sic transtulit Loccenius: Si quis se simulet stolidum, amentem et quasi ignorantem quid faciat, et rapinam exerceat in silva. Cum autem hoc vocabulum löswitting

XVI Um mather dråper thrål.
XVII. Um mather dråper man a dråp.
XVIII. Um gali i man dråper man
XIX. Um mather far ei thiuf sin för án han dråper han.
XX. Um dråper mather man af får a hyrnustcke sinum 63).
XXI. Um mather görs löfuirkinger.

Del. I. pag. 303. seqq. — Attamen, cum etiam constet, imperium Regis Sveciae in septentrionales has regiones vetusto tempore fuisse mancum et incertum (Vide Lagerbring, l. c. pag. 244, seqq.), cum porro ex jure Helsingico (l. c.) constet omne tributum Umåensium Regi pendendum nihil aliud fuisse, quam de quolibet arcu (vel quolibet masculo, eo aetatis provecto, ut arcum dirigere posset, Ihre, Gloss. Sv. Tom. I. pag. 225) duas pelles ferarum non praeparatas, nullumque ab iis collatum fuisse vectigal ad classem ornandam, quamobrem etiam regionem suam ipsi debebant ab hostibus defendere, perspicuum est, cur minori mulcta plecteretur, qui hujus regionis incolam interfecisset, quam qui alium civem vita privasset.

63) Verba: dråper mather man af sår, ita reddi possunt Suethice: dråper man annan ifrån sig.

XXII. Si quis alterum in lecto apud uxorem suam occiderit.

XXIII. Si in arma, quæ manibus quis tenet, alter [ex improviso] incurrit.

XXIV. Si quis alterum in convivio interfecerit.

XXV. Si quis arborem cæciderit, & alter [arboris lapsu] interficiatur.

XXVI. Si quis in aëra jaculatur [telum], quod decidens alterum interfecerit.

---

kinger duobus locis in nostro codice occurrat, et nos jam antea probaverimus Stjernhjelmium saepius verbum quoddam commutasse (vide supra pag. 4. not. d. — pag. 32. not. 32. — pag. 39. not. z. — pag. 74. not. 75. — pag. 80. not. 1. — pag. 96. not. 27. — pag. 100. not. 40.), cum praeterea probabile non videatur, amentem vel furiosum posse latrocinari, perspicuum esse existimo, löfwirkinger rectius esse, quam löswirking. Löfvirkinger autem a löf, frons, et wirka, torquere vel opus facere, derivatur. Löfwirkinger igitur vi vocis is est, qui casas frondeas exstruit et habitat, i. e. ejusmodi latro, quem nos Skogsröfvare appellamus. Notum est, majores etiam nomine Stigamadur (a stig, semita, et mädur, vir) latronem significasse, quamquam hoc nomen proprie denotat strätröfvare, i. e. latro, qui viatoribus insidiatur.

XXII. Um mather dråper man, i, ſjångo hos kono ſinnå.

XXIII. Um mather Halder a vapni ſinu löper mather 64).

XXIV. Um mather draper man, i, ölſtum

XXV. Um mather felle thrå nither a man far bana af

XXVI. Um mather ſkiuter up a loft ok far mather bana af.

XXVII. Um mather varther dråpin, i, åruis öl.

XXVIII. Um mather varther utan garthz lith dråpin.

XXIX. Um mather varther dråpin thrigiå byår mållin.

XXX. Um mather bår abyrth a mark manz

XXXI. Um mather varther dråpin a aldrå Götå mark.

XXXII. Um mather falder under mölnohiul far bana af 65).

XXXIII. Um mather falder, i, brun, far bana af.

---

64) Vide supra, pag. 62 et 63.

65) Vide l. c.

XXVII. Si quis in silicernio t) occisus fuerit.

XXVIII. Si quis extra portam sæpis [aream domus cingentis] occisus fuerit.

XXIX. Si quis inter tres pagos occisus fuerit.

XXX. Si quis in agrum alterius portaverit mortui hominis corpus.

XXXI. Si quis in agro omnium [Vestro] Gothorum [communi] occisus fuerit.

XXXII. Si quis sub rotam molarem delapsus exinde interierit.

XXXIII. Si quis in puteum ceciderit & inde moriatur.

XXXIV. Si quis de ponticulo ceciderit & inde moriatur.

XXXV. Si quis de sæpimento piscatorio ceciderit & inde moriatur.

XXXVI. Si quis in hastam urso positam inciderit & inde moriatur.

---

t) Vide Calonium, de Prisco in Patria Servorum Jure, pag. 100, ubi ârvitôl exequiarum sollennitatem appellat.

24 XXXIIII. Um mather falder af ſpangu | far bana af.

XXXV. Um mather falder af ſiſkegarthe, far bana af.

XXXVI. Um mather ganger a biörnſpiut, far bana af.

XXXVII. Um mather ganger a älgſtokt, far bana af

XXXVIII. Um mather reſer trä u", far bana af.

XXXIX. Um heſter lyſter man far bana af.

XL. Um utrikis mather dräper man.

XLI. Um mather néghar til ſva at han upläter kono ſiná.

Warſer mather dräpin ok af daghum takin, tha ſkal vighi lyſá 66), ok ferfal 67) áruingiá ſigiá ok a adro thinge, án a thritia thinge, ſkal han

---

66) Viglysning duplici, ut opinatur Calonius, sensu sumitur, quorum tamen nonnisi primam significationem vir consultissimus explicavit. Vide ejus dissertationem de Fisco in Patria Servorum jure. pag. 168. not. a.

67) WGL. Mendr. B. Fl. 1 pr. habet frafal, i. e. decessus. Sed nihil interest utra vox pro vera habeatur.

XXXVII. Si quis in truncum alci positum incurrat & inde moriatur.

XXXVIII. Si quis truncum erigat [qui delabitur ut alter] exinde morti occumbat.

XXXIX. Si equus [calce] feriat aliquem, ut inde moriatur.

XL. Si peregrinus civem interfecerit.

XLI. Si quis alterum coëgerit ita ut uxorem [con. stuprandam tradat.

Si quis fuerit occisus & de vita sublatus, cædes publicator & quod accidit hæredibus indicator. Sed in secundo aut in tertio conventu judiciali actionem instituito, omnesque eos, qui in loco cædis fuerunt & quos reos facit, indicato & nominato. Omnium quem velit, nominato. Tum homicida in judicium ito, sed extra conventum judicialem exspectato, & viros in judicium allegato, qui tutum ipsi accessum discessumque stipulentur. Viri, qui tum in conventu judiciali sunt, salvum conductum u)

---

u) Vidi Calonium, l. c. pag. 175. not. a).

äptir mälä, ok lyſä ok nämpnä allä tha är a vigh valle varo ok ſak giuer allär nämpnä tha är han vil 68), tha ſkal väghande til things fara, utän vith thing ſtandä, ok män til things görä grither at bethas. Thingsmän ſkulu hanum thingango louä, han ſkal vith banä orthe gangä, tha ſkal äruі bana nämpnä, thet är vald hans at giuä them banorth är han vil, än manger äru väghandha til 69), ok thän han förſt ſak giuir, gange ekke theraf 70).

11. Hauer konä barn, i, knä, tha ſkal then ſkyldäſte mz barneno a fetherne nempne giuä, än eig är barn ſialft til, äptir mälä fört, ok väri gilt thet han gör 71).

---

68) Cfr. WGL. l. c. Ut autem et hæc et ea, quæ sequuntur, melius intelligantur, dissertationem de Processu in causa de Homicidio, secundum Jus antiquum Vestrogothiæ, conscripsimus, quam appendicis loco huic titulo subjungere animus est.

69) Cfr. WGL. l, c.

70) Hoc in cod. Stjernhjelmiano est prætermissum.

71) In codice Stjernhjelmiano dicitur: Havir Kona Barn? Knä, tha skal hun Banä nämpnä. i. e. Si uxor (interfecti) infantem in gremio habeat, illa homicidam nominato.

ei promittunto. Reus cædem a se factam fatetor x). Hæres tum homicidam nominabit. Si plures in homicidio socii fuerunt, hæres jus habet quem eorum velit, reum cædis facere. Quem vero primum accusaverit, eum postea non liberabit.

II. Si uxor [interfecti] infantem in gremio y) habeat, is qui paterna cognatione infanti proximus est, nominato z), si infans actioni instituendæ ipse par a) non fuerit, ratumque esto quod ille [agnatus] egerit.

---

x) In dubio sumus, num hunc locum recte interpretati simus. Sed in appendice hujus Tituli rem explicare conabimur.

y) Proprie: in genu.

z) nèmpne giuå idem est ac banå nempnå, gluå banorth. Vide Fl. 1. h. t.

a) Fôrt non est participium pass. vèrbi fôra, sed nomen adject. Cfr. Ihre, Gloss. Sv., voc. Fór.

III

Tha ſkal halfbånd nämpnå ok atervistå mån, thör ſkulu ſåm varå, ok en razbanå, tha ſkal endaghå hem domå, ther ſum alli: mån giåris a̅atir um a thinge, tha ſkal a edaghå thingsmannå vitne latå bårå, Jak var a thinge ok vir ſår man, ſva kom domber a mal thit. A 72) at thu ſtulde ſtande hår i dagh, a 73), ok vinnå 74) a hånder hanum, a 75), banå orth mz tuenni tölftum, ſva ſe m. g h. ok u. m. 76) at ſva kom domber a thit mal, ſum nu bår jak vitni til, tha ſkal arui ſvårjå ſ. ſ. m. g. h u. m. at thu röt 77) hanum od ok åg, ok thu åſt

---

72, 73 et 75) Secundum opinionem consultissimi Professoris Holmbergson litteras A, quæ his tribus locis occurit non significat nisi illas formulæ jurisjurandi partes, ubi is, qui juraturibus verba præiret, aliquantulum cessare deberet, ut jurantes possent ea, quæ dixisset, recitare.

74) WGL. l. c. habet r i t å, quod etiam probari potest. *R i d* enim vel, ut nos dicimus, ſtr i d ſignificat pugnam vel certamen.

76) Vide supra, pag. 30. not. 29.

77) WGL. l. c. §. 1. habet b a r t, quod est Imperfectum Verbi Activi b å r a, i. e. ferre.

III.

Tum halfbänd & atervistä män nominato. Hi quinque sunto & unus Radzbanä b). Tum certus dies c), de quo omnes viri in conventu judiciali consentiunt, constituetur, quo domi conveniant. Die constituto viri, qui in conventu judiciali fuerunt, testimonium danto [his verbis: ego & nos sex viri fuimus in eo conventu judiciali, ubi de tua caussa talis sententia lata est, ut tu hodie heic stares & duabus dodecadibus confirmares nominationem interfectoris [jam in conventu judiciali factam]. Ita mihi testibusque meis Deus sit propitius, ut in tua caussa talis lata est sententia, qualem ego nunc testatus sum. Deinde hæres jurato [hoc modo]: ita mihi testibusque meis Deus propitus sit, ut tu illum mucrone & acie petiisti & illius verus interfector es. Et tale quoque nomen tibi in conventu dedi. Tum d) hæres coram altera dodecade procedet & eodem modo jurabit. Nonnisi e)

---

b) De vocabulis halfbänd, atervistä män & Radzbanä interpretes in dubiis sunt; sed non alienum videtur, hanc disquisitionem in aliud tempus differre.

c) endaghä mox infra scribitur edaghä, & fortesse terminus technicus est.

d) h. e. cum hoc juramentum cum altera dodecade præstitum esset.

e) Hoc modo vocabulum alz (in alles) vertendum putamus.

25 ſander bani hans | ok ſva gaf jak ther nempne til a thinge, tha ſkal arue firi athre tölft gangá ok ſamulund ſváriá. Tolf mán alz ſkulu, i, tylft ſtandá, et munhaft ſkal áptir huarjá tylft vará 78). Sithan ſkal arui til ſegnárthings fará, latá dömá ſik af thinge, ok ſvárjá mz umſtathu mannum 79) b. ſ. ſ. g. h. ok r. ſ. at han van alt thát a edaghá til frithár hans, ár lagh ſighiá 80)

III *).

Sithan ſkal han thinge gangá, latá dömá han frithlöſan, ok ugildan firi aruá ok áptir málándá, tha ſkal han frith flyá, áti hemá at daghurde a ſegnárthingi, ok, i, ſkoge at natorthe 81), ligiá vith tolf, marker, hárázhöfthingiánom, án han ſiter quar,

---

78) Cfr. WGL. l. c.

79) WGL. l. c. §. 2. habet Winstadumannum. Vide supra, quæ de Umfárd et Winfárd diximus. pag, 4. not. d. — pag. 39. not. z.

80) Cfr. WGL. l. c.

*) Ita in originali scribitur, sed in IV mutandum videtur.

81) Cfr. WGL. l. c.

CODEX
JURIS VESTROGOTHICI
EX VETUSTO BIBLIOTHECÆ REGIÆ HOLMIENSIS MANUSCRIPTO TRANSSCRIPTUS,

---

Quem

Consent. Ampliss. Philos. Ord. Lund.

latine versum notisque illustratum exhibent

PRÆSES

EBBE SAMUEL BRING,

Phil. Doct., Jur. Utr. Candid., in Jure Criminali Rom. et Regn. Septentr. Adjunctus E. O.

et

RESPONDENS

BROR J. HERWAN,

Christianstadiensis.

In Academia Carolina die XVII Maji MDCCCXVII.

H. A. M. C.

Part. XVI.

LUNDÆ MDCCCXVII.
Litteris BERLINGIANIS.

KONGL. MAJESTÅTS

TROTJENARE, TULLFÖRVALTAREN

HÖGÅDLE HERR

FR. W. CÖSTER,

SAMT

DESS FRU

ELISAB. S. CÖSTER,

FÖDD *MUNTHE*

Ödmjukast tillegnadt

af

EBBE SAMUEL BRING.

duodecim viri in dodecade ſunto, & utrique dodecadi una eademque eſto juriſjurandi formula. Poſtea hæres ad Ségnàrthing ito & a conventu publice conteſtandum curato & [ipſe] jurato cum circumſtantibus, ita Deum ſibi & teſtibus ſuis propitium fore, ut die conſtituto omnia, quæ lex jubet, ad pacem illius præſtitit.

IV.

Poſtea in conventum ito & publice judicandum curato illum [interfectorem] pacis eſſe expertem & impune interfici poſſe a hæredibus interfecti & ceteris, quorum eſt pœnàm expoſcere. Tum pro pace ſua fugiat. In ſegnärthing domi jentato, ſed in ſilva cœnato. Häradshöfding autem duodecim marchas pendito, ſi domi manentem [homicidam] non ejiecerit. Härada autem quadraginta marchis mulctabitur, tribus autem marchis unusquisque, qui cum hoſpitio accepe-
rit, aut eum convenerit & cum eo converſatus fuerit. Sin mulctam offerendam curaverit, impune cœnare & jentare ei licebit. Si nullam obtulerit mulctam, & tamen cum aliquo converſatus fuerit, is cum quo con-

ok han vräker 82) han eig, ok, XL, marker, hä=
rathena, ok, thre, marker, manni huarium sum åter
ok drikr mz hanum 83), åller mot ok samviſt ha=
vir mz hanum 84), åller num han late böter bju=
thä, tha åti han natorthy ok daghur at saklöſo 85),
bjuther hair eig böter ok samviſtas han mz nokrum
manni, böte then ſom han samviſtas mz, III, mar=
ker, hete thre åru tuar 86).

V.

Viliä ther böter takä, tha ſkal bötä niv mar=
ker, aruabot, ok tolf marker áttárbot 87).

VI.

Sáx marker ſkal aruä af áttarbot takä, ok ſáx
marker, átin 88).

---

82) WGL. I. c. habet wärdhar i. e. custodit. Aliter hanc sententiam explicat Loccenius. Vide ejus versionem Juris Westogothici.

83) Cfr. WGL. I. c.

84) Hoc in codice Stjernhjelmiano ex parte prætermissum.

85) Cfr. WGL. I. c. Ibi non fit mentio de daghur, vel, ut rectius scribitur, dagorth.

86) Cfr. WGL. I. c.

87) Cfr. WGL. I. c. §. 3.

88) Cfr. WGL. I. c. §. 4. in fine.

verſatus fuerit, tres marchas [pendito] f). Tres dicuntur, ſunt duæ g).

V.

Si mulctam accipere voluerint [hæres & propinqui], novem marcharum erit [mulcta] aruabot [dicta], & duodecim marcharum ättarbot.

VI.

Ex ättarbot h) hæres ſex marchas habeto, familia autem ſex marchas.

VII.

Tres marchæ a paterno genere & tres a materno i) [interfecteris dantor]. Nec ultra ſimplicem ät-

---

f) Ex iis, quae hoc loco dicta sunt non est concludendum exilium in quod ejiciebatur homicida, quoddam sui criminis supplicium fuisse. Potius erat perfugium portusque supplicii. Hac de re luculentissime pro more suo scripsit Calonius, l. c. pag. 146. not. a.

g) Hoc sine dubio cuidam rationis numariae mutationi tribuendum.

h) De Ättarbot vide Calonium, l. c. pag. 153. not. a.

i) Antehac in codice nostro ubi de fåderne et måderne frånder sermo fuit, haec vocabula per agna-

VII.

Thre marker a fätherne ok thre a mötherne 89), ok taki ingin áttärsthuti 90) utan en timá, án tho at han flere mán dräpi án en, tha skal then skildaste bötá tolf örá, tha then ther ár näst sár örá, then ther ár näst thre örá, then ther ár näst halfemte örtughh, then ther ár nest fiurá päningá ok tvár örtugher 91). Eva skulu allir bötá, ok eva skulu allir taká, ee huar haluo minná til sättá manz 92). Bröther saman sök til áttärbot allir
26 firi eno garthslithi, böten allir tolf öre. | sökes huar therrá sin stath, bötá huar therrá tolf örá. Bró=

---

89) Cfr. WGL. l. c. §. 3. in medio et §. 4. in fine.

90) Áttarstuth vel Áttstud erat symbola, quam ab universa sua familia et cognatione accipiebat interfector, ut occisi prosapiae mulctam caedis pendere posset. Ihre, Gloss. Sv. Tom. II. pag. 779. — Vide etiam statutum Canuti VI, Daniae regis, de homicidio aliisque criminibus gravioribus. Datum Lundæ 5. Kalend. Januar. anno 1201, quod primus edidit illustriss. Lagerbring, Monum. Scan. vol. I. pagg. 88 — 96.

91) Quae a nota 89. dicta sunt, ea magnam partem codice Stjernhjelmiano desiderantur.

92) Cfr. WGL. l. c. §. 4.

tarſtuthi quisquam accipiat, quamvis plures quam unum hominem occiderit. [Cum autem propinqui homicidæ ad ſubſidium mulctæ ſolvendæ ei ferendum concurrunt], is, qui cognatione proximus eſt, duodecim oras pendito, huic autem proximus ſex oras, huic proximus tres oras, huic proximus quattuor ortughas & dimidiam, huic proximus duas ortughas & quattuor penningos. Hoc modo ſinguli [homicidæ propinqui] mulctam pendunto, & hoc modo ſinguli, [qui interfecto ſunt propinquitate conjuncti], mulctam accipiunto, ut quisque eorum pendat aut accipiat dimidiam partem ejus mulctæ, quam cognatione propior pendit aut accipit, usque ad ſextum cognationis gradum. Si fratres in una domo habitantes de ſymbola ad ättarbot danda ſimul conveniuntur; univerſi duodecim oras pendunto. Sin pro ſe quisque in ſua ipſius domo conveniatur; pro ſe quisque duodecim oras pendito. Si nepotes ex fratre pro ſe quisque conveniuntur, quisque pendito [ſex oras]; ſi ſimul conveniuntur, univerſi ſex oras pendunto. Si ſeparati

---

tos et cognatos convertimus. Sed majore adhibita attentione reperimus, in hoc erratum esse. Qui enim in nostro jure fåderneſrånder dicuntur, ii apud Romanos non semper appellantur agnati. Nec omnes qui romano instituto nominantur cognati, apud nos mŏderneſrånder dici possunt. Ex. gr. Amitæ liberi sunt fåderneſrånder, sed non sunt agnati.

thrä synir sökis huar sin stath, böte huar sammansöktir, böte allir VI örá, áru atskild, böte huar therrá ammykit. Ther nest half femto orhugh, ther nest fiurá penúngá áller en örnávingá. Systrá syni sammansöktár, böte huar therrá sár örá, atskildir böte huar therrá ámmykit. Systrungá brörn sammansökt böte thre örá atskild böte huartherrá ámmykit, thernást halffemto örtugh, sua ee huar halfvu minná, sua a mötherne sum a fátherne til sáttá manz 93). Slikt skal kolder taká sum annar, ok skilt kolder bötá sum annar 94). Presster skal eig taká áttarstutha, ok eig utgörá 95). Sár marker, skal arni taká af attárbot, ok sár marker átin, thre af fátherne, ok thre a motherne 96). An átlethán man skal ater bötá then ár anögher hauir uarit. Han skal aterbötá mz niu, marker arnabot, och sár marker, áttárbot, han heter skunkufalz mather ár thrál hauir varit. Samuleth frálsgivá, han skal allum botum aterbotá, sva sum frálsan man,

93) Cfr. WGL. Thingm. B. Fl. XV.
94) Cfr. WGL. Mandr. B. Fl. I. §. 4.
95) Hæc in Codice Stjernhjelmiano desiderantur.
96) Cfr. WGL. Mandr. B. Fl. I. §. 4. in fine.

ſunt, unusquisque eorum tantumdem ſolvet k). Huic proximus quattuor ortughas & dimidiam [pendito]. Huic proximus quattuor penningos vel unum örnävingä l). Si nepotes ex ſorore ſimul conveniuntur, univerſi ſex orarum mulctam pendunto, ſeparati pro ſe quisque tantumdem ſolvunto. Si pronepotes ex ſorore ſimul conveniuntur, univerſi tres oras pendunto; ſin ſeparati ſunt, quisque tantumdem ſolvet. Qui his proximus eſt quattuor ortughas & dimidiam ſolvito, ita ut quisque tam a materno genere, quam a paterno usque ad ſextum gradum pendat dimidiam partem ejus mulctæ, quam proprior pendit. Una liberorum claſſis

---

k) Textus hoc loco inscitia vel incuria librarii aliquantulum corruptus videtur. Si enim unum tantum comma mutatur, sententia erit perspicua: Bröthrå synir sökis hvar sin stath, böte hwar, sammansöktir böte allir sex öre, i. e. om brodersöner sökas hvar på sitt ställe, böte hvardera (sex öre), men sökas de under det de lefva samman i bo oskifto, böten alle samman sex öre (inalles). Hæc igitur: äru atskild, böte huar therå ammykit, superflua ideoque a librario fortasse inserta sunt.

l) Stjernhjelm putat, örnå-vingå fuisse nummum, qui duodeviginti penningos valeret. Cfr. WGL. Tingm. B. Fl. XV. §. 2. — Sed hæc nostro codici repugant.

firi utan haluá áttárbot, firi thy at át hans hálf áru thrálar ok frálsgiuár 97).

VIII.

Án halfbana vil sókiá áller at uisterman, tha skal thing visa, ok atalv a thingá vetá, ok endagha lata, hem dómá, tha skal thingsmannâ vitná fyrst bárá lata. Sithan skal arui svériá s. s. m. g. h. ok v. m. at thu est hanum sva skilder at thv at thättá nempni bárá, ok sva gaf jak nempni thik a thinge 98), at vistarmani skal thing visá ok endaghá hem lata dómá. Sithan skal han svárja a hender hanum sva sum a halbaná, ok sva gaf jak ther nempni til a thinge 99). Razbaná skal thing visa, um sak tha ár thu giuir hanum, ok thu kallár han sannan at varâ, at han ráth han hálrathnm, tha skal han uita firi a endaghá uz tylfti a fátherne |
27 ok halfre tylft a móthérne. Falz han at bathum, bóte halfemte, marker, falz han at tylfti, bóte, III, mar-

---

97) Cfr. WGL. l. c. Fl. II. — Nonnulla tamen ibi desiderantur. — Unde autem vocabulum illud Skunkufalz sit derivandum, non facile dixerim.

98) Cfr. WGL. l. c. Fl. III. pr.

99) Cfr. WGL. l. c. §. 1.

CODEX
JURIS VESTROGOTHICI
EX VETUSTO BIBLIOTHECÆ REGIÆ HOLMIENSIS MANUSCRIPTO TRANSSCRIPTUS,

Quem

Consent. Ampliss. Philos. Ord. Lund.

latine versum notisque illustratum exhibent

PRÆSES

EBBE SAMUEL BRING,

Phil. Doct., Jur. Utr. Candid., in Jure Criminali Rom. et Regn. Septentr. Adjunctus E. O.

et

RESPONDENS

JOHANNES AUGUSTUS LIBORIUS,

Blekingus.

In Academia Carolina die XVII Maji MDCCCXVII.

H. P. M. C.

Part. XVII.

LUNDÆ MDCCCXVII.
Litteris BERLINGIANIS.

DEM HERRN

HERR

JOHAN BERNHARD LIBORIUS,

ZÄRTLICHST GELIEBTER VATER!

Noch immer ist mir die Zeit vor Augen, da ich, von Ihrer väterlichen Hand geleitet, in meiner früheren Jugend so viele Wolthaten empfangen habe. Ich bin noch gar zu schwach, um Ihnen eine hinreichende Danksagung abzustatten; ich kann Ihnen die Gefühle nicht beschreiben, die sich jetzt in meiner Seele erregen. Daher geliebter Vater, nehmen Sie hier die erste öffentliche Probe der Liebe und Dankbarkeit eines Sohnes an, der noch nicht weiss, wie er seine Erkentlichkeit recht bezeugen soll. Zu einem solchen Zwecke wird Ihnen dieses Werk mit aller Verehrung überreicht von

IHREM

Gehorsamsten Sohn

J. A. LIBORIUS.

tantumdem accipiet ac altera, & una claſſis tantumdem pendet ac altera. Sacerdos ättarſtuthi nec accipito, nec dato. Ex ättarbot hæres ſex marchas habeto, familia autem ſex marchas, tres a paterno genere & tres a materno. Si mulcta ſolvenda eſt pro ſervo, qui manumiſſus & in familiam prioris domini receptus fuerit; mulcta aruabot erit novem marcharum, ättarbot autem ſex marcharum. Qui ſervus fuit, ſkukufalz mather apellatur. Eodem modo pro cæde libertini ſolvetur. Omnes [enim] pro eo [occiſo] mulctæ ſolvuntor, quæ pro cæde ingenui, excepta dimidia [mulcta] ättarbot, quia gens ejus ex dimidia parte ſervilis eſt & ex dimidia parte libertina m).

VIII.

Si [hæres aut familia interfecti] complices homicidii halfbana vel atuiſterman convenire volint n), iis homines a ſe convocatos monſtrato & coram hac concione cauſſam indicato certumque diem quo domi conveniant conſtituendum curato. Tum [accuſator] primum ab iis, qui in conventu fuerunt, te-

---

m) Ad verbum: quia gens ejus dimidia sunt servi et liberti.

n) Vide supra, pag. 115. VIII. pag. 125. et not. b).

DEM HERRN

HERR

JOHAN BERNHARD LIBORIUS,

ZÄRTLICHST GELIEBTER VATER!

Noch immer ist mir die Zeit vor Augen, da ich, von Ihrer väterlichen Hand geleitet, in meiner früheren Jugend so viele Wolthaten empfangen habe. Ich bin noch gar zu schwach, um Ihnen eine hinreichende Danksagung abzustatten; ich kann Ihnen die Gefühle nicht beschreiben, die sich jetzt in meiner Seele erregen. Daher geliebter Vater, nehmen Sie hier die erste öffentliche Probe der Liebe und Dankbarkeit eines Sohnes an, der noch nicht weiss, wie er seine Erkentlichkeit recht bezeugen soll. Zu einem solchen Zwecke wird Ihnen dieses Werk mit aller Verehrung überreicht von

IHREM

Gehorsamsten Sohn

J. A. LIBORIUS.

tantumdem accipiet ac altera, & una claſſis tantumdem pendet ac altera. Sacerdos ättarſtuthi nec accipito, nec dato. Ex ättarbot hæres ſex marchas habeto, familia autem ſex marchas, tres a paterno genere & tres a materno. Si mulcta ſolvenda eſt pro ſervo, qui manumiſſus & in familiam prioris domini receptus fuerit; mulcta aruabot erit novem marcharum, ättarbot autem ſex marcharum. Qui ſervus fuit, ſkunkufalz mather apellatur. Eodem modo pro cæde libertini ſolvetur. Omnes [enim] pro eo [occiſo] mulctæ ſolvuntor, quæ pro cæde ingenui, excepta dimidia [mulcta] ättarbot, quia gens ejus ex dimidia parte ſervilis eſt & ex dimidia parte libertina m).

VIII.

Si [hæres aut familia interfecti] complices homicidii halfbana vel atuiſterman convenire velint n), iis homines a ſe convocatos monſtrato & coram hac concione cauſſam indicato certumque diem quo domi conveniant conſtituendum curato. Tum [accuſator] primum ab iis, qui in conventu fuerunt, te-

---

m) Ad verbum: quia gens ejus dimidia sunt servi et liberti.

n) Vide supra, pag. 115. VIII. pag. 125. et not. b).

ker, falz han at halfre, böte tolf örå 100), thär a konunger ikki sak a. Falz razbani, han böte halfemte marker, eig a kononger sak af halbend åller raz= bend 1), af atvistå manni a saksöke örtugh ok fem örå, ok sva a kononger ok sva häratth 2). Meth thinge skal man häljäs bot uttaka, ok eig nämå til 3).

IX.

Thräl dråper man átthathan, han ma eig hetä thengsbanå. bonde skal sak bötå, bathe aruabot, ok áttarbot en eig frith flyå, num han uili eig bötå 4).

X.

Varther innan konongs rikis man dråpin, ok eig wäsgöfker, böti firi atta örtugher ok thráttan, marker, ok eig áttärbot, ok taki eig áttärstuthi. Af

---

100) Cfr. WGL. I. c. §. 2.
1) Cfr. WGL. l. c. §. 3.
2) Cfr. WGL. I. c. §. 4.
3) Ibidem in fine.
4) Cfr. WGL. I. c. Fl. XIV. pr.

ſtimonium dandum curato. Poſtea hæres jurabit hoc modo: ita mihi teſtibusque meis Deus propitius ſit, ut tu ei [interfectori] tam propinqua cognatione conjunctus es, ut tu hoc nomen (halfbana) habeas, & tale quoque nomen tibi coram concione dedi. [Etiam complici] atuisterman [dicto] civium concio monſtrabitur, & certus dies, quo domi conveniant, conſtituetur. Tum [hæres] jurabit & confirmabit nominationem [atuisterman], eodem modo ac [juravit & confirmavit nominationem alterius complicis] halfbana, [eadem formula adjecta:] & tale quoque nomen tibi coram concione dedi. [Etiam illi complici, qui] Razbanä [dicitur] civium concio monſtrabitur [convocata] propter eam cauſſam, qua eum accuſare velis & in qua tu dicis, eum ipſum fuiſſe, qui conſilium ad occidendum dedit. Poſtea die conſtituto interfector ſeſe a crimine defendat [integra] dodecade [propinquorum] a paterno genere & dimidia dodecade a materno. Si ab utraque parte ſons fuerit pronunciatus, quattuor marchis cum dimidia mulctabitur; ſi a dodecade [integra] condemnatus fuerit, tribus marchis; ſi a dimidia [dodecade] condemnatus fuerit, duodecim oris mulctabitur o). Hujus mulctæ nullam partem rex ha-

---

o) Loccenius et Lundius hunc locum longe aliter transtulerunt. Primum enim non nisi unam statuunt

III marker aghu alle mån af mandrape, och IX. marker, kononger 5).

XI

Dråper koná man, tha skal málá a mannen then skyldáster ár hennir, han skal botom várthá, áller frith flyá. Ár eig father til, Son áller Brother, tha take then skyldástá 6). Thy taker brother vingiáf at han skal för mother áller systor sakum svará, ok land flyá, án sva komber til 7).

XII.

Firi drap utan rikis manz ma eig frith skyá er sinu fosterlande ok, i, át hins dráphá 8)

---

5) Cfr. WGL. Fl. IX. pr. Séd ibi nihil de áttarstuthi occurrit.

6) Cfr. WGL. l. c. Fl. X. pr. — Nonnulla tamen desunt.

7) Cfr. WGL. Addit. s. Fragm. pag. 86. — Land flya secundum Ihre (Gl. Sv. Tom. I. pag. 507.) significat terram colere. Talis autem sensus huic saltem loco minime aptus videtur.

8) Cfr. WGL. Mandr. B. Fl. IX. §. 1. in fine.

beto. Si Razbanä ſons ſuerit pronunciatus, quattuor marchis cum dimidia mulctabitur. Rex nullam partem ejus mulctæ, quam pendere debent halbend vel razbend, habeto. Ab atuistä manni actor quinque oras & unam ortugham accipiet; tantumdem pro ſe quisque accipient rex & hærada. Mulcta cædis p) publice exigenda eſt, & vi privata non capienda.

IX.

Si ſervus ingenuum hominem occiderit, ille pro ingenui interfectore non habebitur, ſed dominus [ſervi] criminis mulctam, & aruabot & ättarbot q), pendet, nec neceſſarium habebit pro pace ſua fugere, niſi mulctam ſolvere noluerit r).

---

dodecadem, in qua sex essent agnati totidemque cognati. Deinde putant, vocabula illa falz han non reum, sed accusatorem spectare, ita ut hic, si in probatione deficeret, mulcta supradicta plecteretur. Sed non dubito, quin unicuique nostrum codicem, qui etiam hoc loco Stjernhjelmiano perfectior est, attentius perlegenti perspicuum futurum sit, nostram versionem præferendam esse.

p) Proprie: mulcta mortis, a hål, mors.

q) Vide supra, pag. not.

r) Egregie hunc locum illustrant, quae scripsit Calonius, l. c. pag. 138. seqq. pag. 146 — 156.

XIII.

Dräper mather danskan man, böte niu, marker. Dräper norenen, böte firi niu marker 9).

XIIII.

Dräper mather utrikis prest, ämmykit firi präst sum härlenskan man, än tho at han utlänsker se 10).

XV.

Dräper mather siitherman äller Änskän alzman ok hmuman 11) böte niu, marker, them sakföke, tuar kononge, bonde gaf huar ther athrum sin rät 12) af alzmanni ok hmu.

XVI.

Dräper mather thräl manz, böte firi thre, marker, num han thore svörjä han siughrä, marker, vär-

9) Cfr. WGL. l. c. §. 1.
10) Cfr. WGL. l. c. §. 3.
11) Cfr. WGL. l. c. §. 2. Sed de Alzman et Ymuman nihil ibi dicitur.
12) Cfr. WGL. l. c. §. 2.

X.

Si quis [civis] fuerit interfectus, [qui] Vestrogôthus non [eſt], tredecim marchis & octo ortughis mulctabitur [interfector]. Âttarbot autem non pendet nec ättarſtuthi s) accipiet. Ex mulcta ejusmodi cædis univerſi [hæradæ] cives tres marchas habento, rex autem novem marchas.

XI.

Si femina aliquem interficiat, actio inſtituetur contra illum virum, qui ipſi propinquitate proximus eſt. Illo mulctam præſtato, aut pro pace ſua fugito. Si femina patrem, filium aut fratrem non habeat, is, qui [poſt hos] propinquitate proximus eſt, pro ea obligatus erit. Nam frater [donum] vingjäf t) accipit, quia pro matre aut ſorore cauſſam dicere, imo pro earum pace ſolum vertere tenetur, ſi ita res poſtulat.

XII.

Pro cæde peregrini [interfector] pro pace ſua non fugiat ex ſua ipſius patria ad cognatos interfecti u).

---

s) Vide Supra, pag. 130. not. 90.
t) Vide supra, pag. 19. not. p).
u) Vide Calonium l. c. pag. 150. not.

than vårá, tha böte ſva, thár a hvarte ſak a, bon=
28 de | áller bryti, utan ſakſöke en 13).

XVII.

Dråper mather man, ok varther ſithan han dråpin a fotom hans a ſama bighvalle ok i ſamu ſtund, liggi a várkum ſinum, thár a eig rát a, eig karl ok eig kononger 14).

XVIII.

Dråper ga.in mather man, löper ur bandum, böte han ater mz niu marker 15).

XIX.

Taker mather altſaman thiuf ok thiuſt, hauir ſtulit til half mark áller merá, bindá hender a bak ok förá ſua til things, latá tva mán vitná bárá a hender hanum, at han ár ſander at thiuft therre ok viti áptir mz tylftar ethe, bithi ſik ſ. ſ. g. h. ok v. ſ. at han ſtal til fuldrá tjuft, ok han ár ſander at ſak therre, late ſithan dömáugildan hán fri aruá

---

13) Cfr. WGL. l. c. Fl. XIV. §. 1.
14) Cfr. WGL. l. c. Fl. VIII.
15) Cfr. WGL. Fl. XV.

CODEX
JURIS VESTROGOTHICI
EX VETUSTO BIBLIOTHECÆ REGIÆ HOLMIENSIS MANUSCRIPTO TRANSSCRIPTUS,

---

Quem

Consent. Ampliss. Philos. Ord. Lund.

latine versum notisque illustratum exhibent

PRÆSES

EBBE SAMUEL BRING,

Phil. Doct., Jur. Utr. Candid., in Jure Criminali Rom. et Regn. Septentr. Adjunctus E. O.

et

RESPONDENS

GUSTAF ADOLF MÖLLER,

Helsingburgensis.

In Academia Carolina die XXV Aprilis MDCCCXVIII.

H. A. M. C.

Part. XVIII.

LUNDÆ MDCCCXVIII.
Litteris Berlingianis.

KONGL. MAJ:TS
TROMAN, LAGMANNEN och BORGMÄSTAREN
VÄLBORNE HERR

A. P. STÅHLE.

Vårdet af Herr Lagmannens förtjenster, högaktningen för dess dygder och en blick på mig sjelf göra mig vacklande i min föresats, att åt Herr Lagmannen helga dessa blad, de första frukter af min litterära bildning. Men åtankan på Herr Lagmannens humanité och minnet af dess välgerningar komma mig för en stund, att glömma allt, och, så till sägandes, insöfva den aktning, man hyser för en stor man, i ett lätt slummer, i hvars drömmar det ser hoppet, flygande ur öfverseendets milda famn, räcka den blyga oförmågan en uppmuntrande hand. Om det är förlåtligt fela af hjertats öfverdrift, vågar jag smickra mig med det glada hopp, att äfven detta vederfares mig, då jag öfverlämnar åt Herr Lagmannens godhet denna första lärospån såsom ett bevis på den vördnad, med hvilken jag har åran framhärda

Välborne Herr Lagmannens och Borgmästarens

ödmjukaste tjenare

GUST. AD. MÖLLER.

XIII.

Si quis Danum occiderit, novem marchis mulcta. bitur. Si Norvegum occiderit, novem marchis mulctabitur.

XIV.

Si quis sacerdotem peregrinum occiderit, tantumdem pro sacerdote [interfecto pendet] ac pro cive, quamvis peregrinus sit, [sacerdos].

XV.

Si quis aliquem de partibus Europæ meridionalibus, Anglum, Fennonem, vel Norlandum interfecerit x); novem marchas actori, duas regi pendito. Sed hærada jus suum his concessit, quod Fennonem & Norrlandum attinet y).

XVI.

Si quis servum alterius occiderit, tres marchas pendito, nisi dominus possit jurejurando probare, servum [non minoris, quam] quattuor marchis constare. Tum tantum pendito. Sed pro ista cæde nihil ca-

---

x) Vide supra, pag. 114. not. 62. — Ad verbum autem ita audit sententia: Si quis Sudermannum, aut Anglum, Alzmannum et Ymumannum interfecerit.

y) Vel, si mavis ad verbum: bondones (incolæ territorii vel hæradæ, qui proprios fundos habeant: vide Upl. L. Kon. B. Fl. X. §. 8. — vide etiam supra, pag. 48. not. 44.) jus suum ab Alzmanno et Ymumanno alter. alteri remiserunt.

til thors ok tiáru 16) ok áptermálandá, ſva firi kirkyu ſum kononge 17). Varther mather ſtulin fájar ſins, ok far áptir, ſtander thiufuer, i, mote, giter hin eig ſinu nat fyr han dråper, tha ſkall dó-thum ſak giuá, ok latá uzildan dómá a thingá 18).

XX.

Far mather hem at manni, ok vetár hanum hemſoken, dråper han hemá af ſik a hyrnuſtokke ſinum,

---

16) Consistebat hæc poena in eo, quod minoris furti rei decalvabantur primum, mox qua decalvatum caput pice liquida illinebantur: illiti porro plumis et plumulis adspergebantur: hinc certum qnoddam spatium ab utroque latere dispositis ibi hominibus obseptum percurrere cogebantur, lapidibus, lignis, cespitibus ab adstantibus persequendi. — Aliam explicationem dederunt consultissimi viri Stjernhöök (de Jure Sv. vetusto pag. 366.), Loccenius (in Versione Cod. Stjernhjelmiani) et Solander (Diss. de indole poenarum in jure patrio. P. II. §. 2. pag. 8.). Sed rem luculenter et copiose, pro more suo, explicavit Calonius, de Antiquo servorum jure. pag. 214. not. d.

17) Cfr. WGL. Thiuwá B. Fl. III.

18) Hæc in codice Stjernhjelmiano desiderantur.

piunto hærada aut bryti z), sed actor (dominus) tantum.

---

z) Bryti (a bryta, quod Islandice significat dispensare, promere, distribuere, imo et possidere, non a bryta, vertere, fodire; Ihre, Gl. Sv. Tom. I. pag. 286.) tam villicum (rationibus rusticis præpositum), quam politorem (cui ager datur in commune quærendis fructibus, Suetice hålftenbrukare), utrumque autem plerumque servum denotat. — In ÓGL. Dr. B. Fl. XIV. pr. sermo est de villico Regis pradiis patrimonii Upsaliensis præposito, Konungx Bryti i Upsala Ódhe. Cum autem ex permultis legum antiquarum locis perspicuum sit, mulctam cædis et aliorum criminum esse inter actorem, hæradam et regem dividendam, exceptis singularibus casibus, ubi actor totam mulctam solus acciperet (ex. gr. si servus fuisset læsus aut occisus. Vide WGL. mandr. B. Fl. XIV. §. 1 — Saram. B. Fl. VI. §. 2. — Rått. B. Fl. I. — ÓGL. um Thiuptarmal, Fl. XLI. §. 1.), cum porro in hoc Codicis nostri loco actor, hærada et bryti inter se distinguantur; adducor ad credendum, bryti hoc loco talem significare Regis villicum, cui Rex accusandi partes vel saltem jus mulctæ, quæ alias Regi debebatur, accipiendæ concesserat, ita ut hic bryti munere quodammodo fungeretur exactoris fisci, Konungx Sóknare. Verum quidem est, apud antiquas et barbaras gentes nullos fuisse actores publicos, ut pluribus probarunt Montesquieu (de l'Esprit des Lois, Liv. VI. Ch. VIII. — Liv. XXVIII. Ch. XXXVI.) et Filangieri (Lagstiftningens Vettenskap. 3 Del. Capp. II: III.). Sed procedente tempore ferus hominum cultus sensim formatus et mitigatus est, ita ut tam rex, quam cives de pace publica et privata tutius conservanda cogitare coeperint. Ne igitur crimina essent impunita, partes accusandi non tantum datæ sunt læso, sed etiam publicæ cuidam personæ demandatæ. Cfr. ÓGL. Dr. B. Fl. V. §. §. 1. 3. — Whadham. Fl. I. pr. Fl. VI. §. 3. in fine. — Um Thiuptarm. Fl. XXXVII. pr. — Ex iis au-

giui ok dödhum sak ok latá dömá ugildau sidhan a thinge 19).

XXI.

Giärs mather löfuirkinger, ligger i, skoghum, giörs grimu mather, dråper mather han af sår, giui dödhum sak, ok latá dömá ugildan á thinge 20).

XXII.

Dråper mather man, i, siángo hos kono sinni, áller annar stadh lagliká mz vitnum takin, för til things, ok láte se bloth bán, giui dödhum sak, ok viti mz tuenni tylftom nempdá manná, ok härazhöfthinge höfdhe ethin, lati dömá ugildan sidhan 21).

---

19) Quædam exemplaria primæ editionis codicis Stjernhjelmiani, sed non omnia, habent Hyrmistockä (WGL. Mandr. B. Fl. IV.), quod sine dubio vitiosum. Cfr. Ihre, l. c. pag. 915. — De crimine autem hemsokn: vide Upl. L. Kon. B. Fl. V. — ÖGL. Edz. B. Fl. I. — LL. Edz. B. Cap. I. seqq. Cod. Freder. 20: MB. — Cfr. Stjernhöök, l. c. pag. 339.

20) Cfr. WGL. l. c. Fl. V. — Vide supra, pag. 115. not. s).

21) Cfr. WGL. l. c. Fl. VI. — Ibi dicitur: Dråper mädher man i Siängu hos Kono sinni, eller annorstadh laghlika medh witnum takin,

XVII.

Si quis alterum occiderit, & [interfector] postea coram pedibus ejus [interfecti] in eodem cædis loco & eodem tempore occisus fuerit, in suo facinore jaceat. Pro hac cæde nihil habento rex & hærada.

XVIII.

Si amens vinculis elapsus aliquem interfecerit, propinqui ejus novem marchis mulctabuntur.

XIX.

Si quis furem cum furto prehenderit, & [fur] usque ad dimidiam marcham vel amplius furatus fuerit, manus ejus a tergo vinciat & hoc modo [vinctum furem] in conventum judicialem deducat. Tum duobus testibus probato a), eum hujus furti vere reum esse. Postea [accusationem] dodecade confirmato & orato, ita Deum sibi & testibus suis fore propitium, ut ille ad plenum furtum surripuit & re vera hujus furti reus est. Denique eum ad cespitem & picem condemnandum curato, ita ut nullum sit ulciscendi jus penes hæredes ejus, & ceteros, quo-

---

tem, quæ in hoc Codicis nostri loco dicuntur, suspicari licet, villicos regis vel Konungx Bryti primos fuisse actores publicos. — Fieri tamen potest, ut Bryti significet ejusmodi hominem, qui jure feudi prædium quoddam regium vel territorium tenebat. Cfr. Sturleson, Harald Hårfagers Saga. Cap. VI. et Schöning, Norges Riiges Historie. Del. 2. §. 13. Sed hanc disquisitionem in aliud tempus differre placet. — De Bryti plura legi possunt apud Calonium, l. c. pag. 42. seqq. — De Exactoribus fisci vide ibid. pag. 139. not. b).

a) De locutione: vitnå bårä a händer hanum vide Ihre, Gl. Swiog. Tom. I. pag. 779. num. X.

XXIII.

Halder mather a vapne sinu, löper mather a, far bana af böte firi niu, marker, thár a ingin sak a flere en sak söke 22).

---

taki Bulster ok Blåiur, fori til Things, lati sea Blodh ok Bånd; i. e. Si quis alterum in lecto vel alio quodam loco apud uxorem suam cum testibus legitime deprehensum interfecerit, culcitam et lodices ad conventum deducito, sanguinem et vestigia cædis ostendito; etc. Unde perspicuum esse arbitror, primum ipsum interfecti corpus non fuisse ad conventum deducendum, deinde vocabulum bånd saltim non semper vulnus, sed sæpius signa vel vestigia cædis indicare. Vide infra, pag. XXX. WGL. Mandr. B. Fl. XIII. — Gifva sak proprie significat: reum facere vel accusare. Locutio igitur: giui dôthum sak ad verbum vertitur hoc modo: occisus reus esto. — Ugild autem is dicitur, pro quo nihil solvitur, vel, docente Verelio (Ind. Linguæ Vet. Schyto-Scand. Ups. 1691.), Ogilder is dicitur, cujus interemti nulla est mulcta, ut latrones, fures, in exilium ejecti, si in maleficiis perpetrandis ab aliis se et sua defendentibus occidantur, cædis istius nec actio nec poena est.

22) Cfr. WGL. l. c. Fl. XVI. pr. — Vide supra, pag. 62. 63.

rum alias est pœnam exposcere, nec ulla mulcta ecclesiæ aut regi pendatur. Si cui res suæ fuerint surreptæ, & hic furem persequens non possit res suas recipere, nisi [furem] occiderit, culpa penes interfectum erit & [interfector] in conventu judicandum curato, [furem] impune esse interfectum.

XX.

Si quis animo nocendi alterius domum intraverit, & dominus domus, ut se ipsum tueatur, eum, qui adgreditur, in domo sua, (vel: prope domum suam) interfecerit, culpa penes interfectum esto, & [interfector] in conventu judicandum curato, eum impune esse interfectum.

XXI.

Si quis casas frondeas exstruens latet in silva, ibique crudeliter grassatur, & alter, ut se ipsum tueatur, hunc [latronem] interfecerit, culpa penes interfectum esto & [interfector] in conventu judicandum curato, eum impune esse interfectum.

XXII.

Si quis alterum in lecto vel alio quodam in loco apud uxorem suam cum testibus legitime deprehensum interfecerit, [culcitam & lodices] ad conventum portato, sanguinem & vestigia cædis ostendito. Tum culpa penes occisum erit, & interfector cum duabus dodecadibus Nembdariorum [rem] probato, Härads-höfding jurantibus verba præeunte. Postea judicandum curato, [interfectum] impune esse occisum.

XXIII.

Si in arma, quæ manibus quis tenet, alter ex improviso incurrerit, & exinde mortuus fuerit, novem

XXIV.

Dråper mather man, i, Ölstuvu, ther skulu banå fa eller niu marker bötå 23).

XXV.

Fällir mather thrå mather a man, far banå af, böte firi niu, marker 24).

XXVI.

Skiuter mather up a lopt, komber nither ok, i, houvth manni, far sar 25), han bana taf böte firi niu, marker, slikt mather sum mather ok eig kona 26).

XXVII.

Thön äru thry öll sum ämmikyt threl sum aghu än dräpir värther, et är äruis öll, annat är brölöp, thrithiä är giptar öll 27).

---

23) Cfr. WGL. l. c. Fl. VII. pr.

24) Cfr. WGL. l. c. Fl. XVI. §. 3.

25) Vocabulum sar (vulnus) sine dubio incuria librarii irrepsit.

26) Cfr. WGL. l. c. Fl. XVI. §. 2.

27) Cfr. WGL. l. c. Fl. VII. §. 1. — Porro perspicuum est, textum codicis nostri hoc loco aliquantum esse cor-

marcharum erit mulcta. Sed non nisi actor hanc mulctam accipiat.

XXIV.

Si quis alterum in convivio interfecerit, ii [qui tum præsentes fuerunt] interfectorem exhibento aut novis marchis [mulctantor].

XXV.

Si quis arborem ceciderit, & alter [arboris lapsu] interficiatur, novém marchis mulctabitur.

XXVI.

Si quis in aëra jaculatur [telum], quod in alterius caput decidit [ita ut] ex inde vulneretur & morti occumbat; novem marcharum mulcta erit, si vir quicumque [telum jaculatus fuerit], non autem si femina.

XXVII.

Tria sunt convivia, in quibus tantumdem pro cæde servi solvetur ac pro cæde ingenui: unum exequiarum, aliud nuptiarum, tertium sponsaliorum.

XXVIII.

Si quis extra portam sæpis [aream domus cingentis] occisus fuerit; vicini novem marchis mulctabuntur, aut interfectorem exhibebunt. Interfectorem in conventum judicialem comitantor tutumque ipsi accessum discessumque stipulantor. Ille cædem a se factam fatetor. Postea pacem habebit unius diei & noctis [ut] in silvam [se recipiat].

XXIX.

Si quis inter tres pagos occisus fuerit, & quisque contendit, se nihil ex isto agro possidere; sese

XXVIII.

Varther utan garths lith dråpin, tha skulu grannar, bötå niu, marker, åller bana fa, ther skulu bana til things förå, ok hanum frith bedås til ok fra, han skal vither bana orthe gange 28), ågh sithan dags frith ok natår til skogs 29).

XXIX.

Varther mather dråpin thrigiå byår mellin, ok kaller huar therre sik eig tha mark agha, tha skulu ther várriå sik mz tuenni tylftom. Falder nokor therrå at, tha skal then ater bötå. Faldir ther allir, åller várjås allir, tha böten alle mannin ater mz, IX, marker, sithan skulu ther allir tha mark mellin sin skiptå 30).

XXX.

Varther abyrth boren a mark manz, ok ma se bloth ok bån, hinnug sum dråpin var, tha skal thån bötå mark a 31).

---

ruptum, — De ista autem servorum in conviviis solennibus securitate vide Calonium, l. c. pag. 162. Cfr. pag. 100. ibidem.

28) Vide supra, pag. 123. not. x).

29) Hæc formula occurrit supra, pagg. 94. 95. XII.

30) Cfr. WGL. l. c. Fl. XII. pr.

31) Cfr. WGL. l. c. Fl. XIII.

cum duabus dodecadibus defendunto. Si quem eorum deficiat [dodecadum juvamentum], ille mulctam cædis pendet. Si singulos [vicos] deficiat, aut omnes [juramentum] præstare potuerint; omnes virum [occisum] novem marchis luunto Postea istum agrum omnes inter se dividunto.

XXX.

Si mortui hominis corpus in alterius agrum fuerit portatus, & cruenta vstigia indicant, ubi cædes facta est, is, qui agrum possidet, mulctam pendito.

XXXI.

Si quis in agro omnium [Vestro-] Gothorum [communi] occisus fuerit, & homicida ignoretur, proximus pagus ad reatum vocabitur. Quod si incolæ hujus pagi cædem a se factam esse non fateantur, cum duabus dodecadibus sese defendunto. Tum sub reatu erit pagus huic proximus, qui etiam duabus dodecadibus sese defendat. Eodem modo tertius pagus seso tuetor. Si singuli defensionem istam præstiterint, hærada, quæ vicina est, quo lignatum abire & pecora ad pastum mittere solet, novem marcharum mulctam pro interfecto pendito, aut interfectorem exhibeto.

XXXII.

Si quis sub rotam molarem delapsus exinde interierit, is, qui hanc molam habet, tribus marchis mulctabitur.

XXXIII.

Si quis in puteum ceciderit, & inde moriatur, dominus putei tribus marchis mulctabitur.

XXXI.

Varther mather dråpin a aldragötá mark, vitá mán eig bana til, giui ſak by them náſtá. Vil han eig bana orthe vither gangá 32), tha ſkal han uárjá ſig mz tuenni tylftom, tha ſkal them by ſak giuá, ther ligger neſt, tha ſkal then by várjá ok ſik mz tylftom. Sva ſkal then thrithia byr várjá, ok ſik. Sithan ther áru allir varther, tha ſkal thet hárattb ther ligger neſt, ok thingat ſöker fang ok fiár gant han ater bötá, mz, niu, marker, áller bana fa 33).

XXXII.

Falder mather under mólno hjul, far bana af, böte firi, III, marker then ár a 34).

---

32) Vocabula Vil han eig bana orthe vithergangá ad verbum hoc modo verti possunt: Si [pagus ille] noluerit carmen homicidarum profiteri. Verisimile igitur est, ut observavit consultissimus Holmbergson, bana orthe vither gangá idem esse ac bana fa, ut in fine hujus §. vel capitis dicitur.

33) Cfr. WGL. l. c. Fl. XII. §. 1.

34) Cfr. WGL. l. c. Fl. XVII. pr. — Vide supra, pag. 62.

XXXIV.

Si quis de ponticulo ceciderit & exinde moriatur, dominus ponticuli tribus marchis mulctabitur.

XXXV.

Si quis de sæpimento piscatorio ceciderit, & inde moriatur, is, qui sæpimentum habet, tribus marchis mulctabitur.

XXXVI.

Si quis in hastam urso positam inciderit, & inde moriatur, is, cujus est [hasta], tribus marchis mulctabitur.

XXXVII.

Si quis in truncum alci positum incurrat & inde moriatur, is, cujus est [truncus], tribus marchis mulctabitur.

XXXVIIII.

Si quis truncum erigat, qui in caput alterius delabitur, ut exinde moriatur, is, cujus est truncus eumque erexit, tribus marchis mulctabitur.

XXXIX.

Si equus [calce], taurus cornu feriat, verres dentem infigat, canis mordeat, tribus marchis mulctabitur [dominus]. Eodemque modo pro aliis animalibus mansuefactis, licet [antea] fera fuerint.

XL.

Si homines vagi & peregrini in alicujus domum intrent, & dominum vel ejus uxorem vel familiam in-

XXXIII.

Falder mather i brun, far bana af, böte firi, III, marker then är a 35).

XXXIV.

Falder mather af frango, far bana af, böte firi, III, marker 36).

XXXV.

Falder mather af fiskegarthe, ok far bana af, böte firi, III, marker then fum a 37).

XXXVI.

Gangen mather a biörnfpiut, far bana af, böte firi, III, marker then är a 38).

XXXVII.

Ganger a elghfkokt, far bana af, böte firi, III, marker, then är a 39).

XXXVIII.

Refer mather thrå up, ok falder nither i hovoth manni, far bana af, böte firi, III, marker, then är a, ok upreste 40).

XXXIX.

Lyfter hefter, ftanger thiur, hugger runi, biter hunder, far bana af, böte firi, III, marker 41),

---

35) Cfr. WGL. l. c. §. 1.
36) Hoc in codice Stjernhjelmiano prætermissum.
37) Cfr. WGL. l. c. Fl. XVII. §. 1.
38) Cfr. WGL. l. c. §. 2.
39) Cfr. WGL. l c.
40) Cfr. WGL. l. c. § 3.
41) Cfr. WGL. l. c. §. 4.

terficiant, aut vulnerent, propterea quod negavit dare quod eum rogaverunt, ii, qui tale facinus admiserunt impune comprehendantur & adserventur usque dum Nembda ejus hæradæ, ubi facinus factum fuerit, eos crimine absolverit aut condemnaverit. [Si condemnantur] capite plectentur & non in exsilium ejicientur.

XLI.

Quicunque alterum invisens, eum feriat aut verberet, aut alia quadam vi cogat, ita ut indignum in modum uxorem suam tractari patiatur, is, qui tale facinus patraverit impune comprehendatur & adservetur usque dum Nembda ejus hæredæ, ubi facinus factum fuerit, eum crimine absolverit aut condemnaverit. [Si condemnatur] capite plectetur, & non in exsilium ejicietur.

ok ſva firi annur hemá föd diur, án tho at thön vild haua várit 42).

XL.

Um löſká mán utriki gangá hem at manni, ok dräpá áller ſargher han, áller hans kono áller hans hion firi at han ſyn them nokot thet the betás, tha ſkulu the mán thyliká giárningá göra ſangás, at ſakloſo ok gömás til thes háraznámpt, i, thy háráthi ſum giárningen var gör innan. Mär ihem áller fállir ther firi tha ſak, tha ſkulu the lif lata ok eig bi.toghe laggiás 43).

XLI.

Huilkin man ſum ganger hen at manni, ok hugger han, áller ſlar, áller nöghär han til mz nokrom valzvärkum, ſva at han later up hanum kono ſiná, til at han miſfirmá hänne, tha then thyliká giárningá giör, ſkal fengas at ſakloſo, ok gömas til thes hárázuemd i thy há athe ſum giárnin ár giorthás innan vär han áller fállir. Fállis han firi tha ſak, tha ſkal han lif latá ok ej biliugher lágiás 44).

---

42) Vide sppra, pag. 84. XIV.

43) Hæc in codice Stjernhjelmiano non inveniuntur.

44) Vide not. mox antecedentem. Præterea observandum est, tantam apud majores nostros fuisse morum castitatem, ut ne verbis quidem obscenis uterentur. Cfr. ea, quæ hac de re supra (pag. 109. not. n) observavimus, docente consultissimo Holmbergson.

E3726?

CODEX
JURIS VESTROGOTHICI
EX VETUSTO BIBLIOTHECÆ REGIÆ HOLMIENSIS MANUSCRIPTO TRANSSCRIPTUS,

Quem,

Consent. Ampliss. Philos. Ord. Lund.,

latine versum notisque illustratum,

PRAESIDE

EBBE SAMUEL BRING,

Philos. Theor. Professore, Reg. et Ord.,

exhibet

JOH. ANDR. WITTBOM,

Calmariensis.

In Academia Carolina die VIII Maji MDCCCXXII.

Part. XX.

LONDINI GOTHORUM,
EX OFFICINA BERLINGIANA,
MDCCCXXII.

Aphorismi Respondentis.

I.

Vulgaris illa inter logicam *naturalem* & *artificialem* distinctio, quam etiam adhibet KIESEWETTER, nobis probari non potest.

II.

Multo minus audiendus est WOLFIUS, cum naturalem (ut dicunt) logicam in *connatam* & *adquisitam* dividit.

III.

Ineptum quoque videtur logicam in *docentem* & *utentem* dividere. Eodem jure logicam *discentem* ponere liceret.

Arnå Bolkår,

i. e.

Titulus de Jure Hereditario.

31 | Här byriás Aruá Bolkár
mz flokom.

I. Um mother taker Sonar arf.
II Um mother hauer tua collá
III. Um huru collom skal arf skiptá.
IV. Um konó sitir i bo ok dór bonde.
V. Um bonde a sun ok konó ár mz barne bigher.
VI. Um ánkiá giptez ok giáz eig barnó fáthernis frándum at.
VII. Um mather far sár adalkono.
VIII. Um konó giptez annat sinni.
IX Um konó giptez far eig barn.
X Um bonde gipter dottor sinó mz mund ok malá *):

---

d) Non probabile videtur mund hoc loco significare dotem, ut putat Stjernhjelm (WGL. Ordelist. Voc. Mund.), & putare videtur Ihre (Glossar. Suiog. II. 205.) — Hoc vel exinde verosimile videtur, quod heic non quæstio est de jure uxoris, sed de jure liberorum hereditario. Cui autem perspectum est, dotem in jure Vestrogothico non dici mund, sed hemfylgd (WGL. ÁrfdaB. XIX.), ei nulla fere relinquitur dubitatio. De cetero usitatissima apud majores nostros ejusmodi fuit al-

HIC INCIPIT TITULUS DE JURE HEREDITARIO,

CUM CAP. [SEQQ.].

I. Quatenus matri veniat a filio hereditas a).
II. Si mater duas habeat liberorum classes b).
III. Quomodo inter [diversas liberorum] classes hereditas sit dividenda.
IV. Si uxore cum marito habitante, hic mortuus fuerit.
V. Si maritus filium habens uxorem gravidam relinquat.
VI. Si vidua nupserit, & liberos paternis eorum propinquis c) non tradiderit.
VII. Si quis legitimam duxerit uxorem.
VIII. Si mulier secundas nuptias iniverit.

---

a) Quæ hac rubrica significantur, ea infra non in capite 1:mo, sed in secundo leguntur.

b) Vide supra. pag. 59. not. i).

c) Vocabulum fådernefrånder vulgo latine redditur agnati, & mödernefrånder cognati. Sed hoc vitiosum esse, jam supra (pag. 129. not. i.) observavimus. Nōs auctoritate potissimum Justiniani impulsi illos paternos, hos maternos appellamus propinquos. Vide §. I. Inst. de legitima agnatorum tutela. — Ulpiani Fragmenta X. 4. — Nov. 118. Capp. II. III.

XI. Um mather ganger fran kono fini laghgiptri.
XII. Um konå agher frillu sun ok annan adalkonu sun.
XIII. Um mather giuer sik i kloster.
XIIII. Um mather dråper man, vil haua arf hans.
XV. Um mather far af landå ok sitir brytri i bo.
XVI. Um mather far af landi, sitir husfru i bo.
XVII. Um ánsker mather dór áller thithiskr.
XVIII. Um mather dór, vet ingen árua hans.
XIX. Um konå sirigiár styrbarnom sinum firi arf.
XX. Um hion tú comå saman, fóre annat arf i bo.
XXI. Um bakarf mather taker.

---

literatio. Sed de alliteratione legi possunt Ihre, Gloss. Suiog. I. 141, 142. voc. Bast. — Burman, Critisk Afhandling om Province-Lagarnes ålder, m. m., in libro, qui inscribitur: Witterhets, Historie och Antiquitets Academiens Handlingar, 6:te Del. Stockh. 1800. pag. 207—209. — E. Chr. Rask, Anvisning till Isländskan. Sth. 1818. pag. 249. seqq. — De vera autem significatione vocabuli giptir, & de solemni collocationis formula videas, si placet, Grunderna till Sv. Civ. Lagfarenheten. Lund 1817. §. 134. not. **). pag. 142. seqq.

IX. Si femina [iterum] nupta nullos ex se liberos pepererit.

X. Si quis filiam suam solemni formula collocaverit.

XI. Si maritus ab uxore sua legitima discesserit.

XII. Si mulier unum ex concubino, alterum ex legitimo marito habeat filium.

XIII. Si quis ih monasterium se receperit.

XIV. Si quis alterum hoc consilio interfecerit, ut ejus hereditatem adiret.

XV. Si quis peregre abierit & villicum rebus suis præposuerit.

XVI. Si quis peregrinatus fuerit, & uxorem domesticis rebus præposuerit.

XVII. Si Anglus aut Germanus mortuus fuerit.

XVIII. Si quis mortuus fuerit, & heres ejus ignoratur d).

XIX. Si mulier privignos suos hoc consilio interfecerit, ut hereditatem liberi ejus consequantur.

XX. Si contracto matrimonio, alterutri conjugum hereditas venerit.

XXI. Si cui hereditas a descendente veniat.

XXII. Si villicus aut politor bona sibi commissa disperdat, patrifamilias obnoxius esto.

---

d) Ad verbum: & nemo heredem ejus noverit.

XXII. Um bryti ſitir firi bo manz, han ár miskunnå mather hans.
XXIII. Um bryti ſitir i bo manz, köpe jorth åller görſimar.
XXIIII. Um bryti ſitir i bo, ágher ingti i köpe jorth åller gör *).
XXV. Um bonde dör ok husfrun liuir, bor a iorth hans.
XXVI. Um man giuer frillu barnum ſinum jorth, frådå 1).
XXVII. Um brother far at köpfárthum ok annar hemå ſitir.
XXVIII. Um bonde ſun dör ugipter ur garthe hans.
XXIX. Um inlágt få varther bortſtolit.
XXX. Um father hauer giort hemfylgd ſyni ſinum.
XXXI. Um mather vil man or annöthoghum dom löſå.
XXXII. Um mather átlether threl åller ambut.
XXXIII. Um lanboe dör firi fardaghå.

---

*) legendum: görsimar.

1) Vide infra, Cap. XXVI. h. tit.

XXIII. Si villicus aut politor, qui rei familiari præest, fundum aut res pretiosas emerit.

XXIV. Si villicus aut politor, qui rei familiari præest, fundum aut res pretiosas non habeat.

XXV. Si maritus mortuus fuerit, & superstes uxor in fundo ejus habitat.

XXVI. Si quis liberis suis a concubina susceptis fundum legitimis heredibus debitum donaverit.

XXVII. Si ex fratribus unus ad mercaturam faciendam peregre abierit, alter vero domi remanserit.

XXVIII. Si filius, qui matrimonio junctus e paterno domo migravit, moriatur.

XXIX. Si depositum furto subductum fuerit.

XXX. Si quis filiis suis munera conjugialia dederit.

XXXI. Si quis alterum a servitute redimere voluerit.

XXXII. Si quis servum servamve in familiam suam adoptaverit.

XXXIII. Si conductor fundi ante diem migrationis mortuus fuerit.

32|XXXIV. Um landroten dêr firi farbaghâ.
XXXV. Um frâsgiui dör.

Sum ok dotter âru fathurs aruar, taki sun tua lote, ok dotter thrithiungh. Âr eig sun âller dotter, tha taki father ok mother, father tua lote ok mother thritiungh. Âr eig father âller mother, tha âru brother ok syster, takir brother tua lote ok syster thrithiungh. Âr eig brother âller syster til, tha taki sunabörn ok dotterbörn, sunabörn tua lote ok dotterbörn thrithiungh. Âr eig sunabörn âller dotterbörn, tha taki brotherbörn ok systerbörn, brotherbârn 2) tua lote, ok systerbörn thrithiungh, Âru eig brotherbörn âller systerbörn, tha âr fathurfathir ok motherfathir, takir fathurfathir tua lote ok motherfathir thrithiungh. Âr mothermother ok fathurbrother, tha takir mothermothir ok fathurbrother gar fran 3). Hvâr stath delâs vi-

---

2) Sic in archetypo legitur, quamquam brothorbörn rectius esse nemo non videt.

3) Cfr. WGL. Årfda Bolker. I. pr. 1. — Ea vero, quæ de successione in codice nostro sanciuntur, recentioris esse ævi, quam quæ eadem de re in Stjernhjelmiano codice statuuntur, facillimum est intellectu. Sed de successio-

CODEX
JURIS VESTROGOTHICI,
EX VETUSTO BIBLIOTHECÆ REGIÆ HOLMIENSIS MANUSCRIPTO TRANSSCRIPTUS,.

Quem,

Consent. Ampliss. Philos. Ord. Lund.,

latine versum notisque illustratum,

PRAESIDE

EBBE SAMUEL BRING,

Philos. Theor. Professore, Reg. et Ord.,

exhibet

JOHANNES ZENIUS,
Norrlandus.

In Academia Carolina die VIII Maji MDCCCXXII.

Part. XXI.

LONDINI GOTHORUM,
EX OFFICINA BERLINGIANA.
MDCCCXXII.

Aphorismi Respondentis.

I.

Errat Kiesewetter (*Grundriss einer allgemeinen Logik. S.* 16. *Aufl.* 3.), cum *principium exclusi tertii s. medii (inter duo contradictoria)* hoc modo exprimit: *jedem logischem Gegenstande muss von zwey einander wiedersprechenden Merkmalen nothwendig eins zukommen.* Ejusmodi enim principium de iis tantum rebus, quæ ut omnimodo determinatæ cogitantur, valere perspicuum est.

II.

Nollem etiam Kiesewetter (l. c. S. 15.) *principium rationis & consecutionis* hoc modo enuntiasse: *Alles, was gedacht wird, hat einen zureichenden Grund,* idque *principium rationis sufficientis*, appellasse. Nam neque denominatio apta est, neque formula vera.

XXXIV. Si locator fundi ante diem migrationis mortuus fuerit.

XXXV. Si libertus mortuus fuerit.

Filius & filia heredes sunt patris: filius bessem, filia trientem accipito. Si non exstiterit filius vel filia, pater & mater heredes sunto: pater bessem, mater trientem capito. Si non exstiterit pater vel mater, frater & soror heredes sunto: frater bessem, soror trientem accipito. Si non fuerit frater vel soror, nepotes & neptes ex filio & filia hereditatem capiunto: nepotes & neptes ex filio bessem, nepotes & neptes ex filia trientem accipiunto. Si nulli sunt nepotes & neptes ex filio filiave, nepotes & neptes ex fratre & sorore hereditatem adeunto: nepotes & neptes ex fratre bessem, ex sorore trientem capiunto. Si non existant nepotes vel neptes ex fratre vel sorore, avus paternus & avus maternus heredes sunto. Avus paternus bessem, maternus trientem accipito. Si existant avia materna & patruus, avia hereditatem habeto & patruus exclusus esto. Ubicunque inter virum a viro & feminam a femina geni-

ther mather af manni konå af konó utkommin, oc åru jámpnkynnum gange ee mather til tuigiá lotá oc konå til thrithiunghs 4).

II.

Mother taker sunar arf til enge sun dör tha gange dotter til oc takå slikt af arfui sum mother 5). Hauer mother tua colla, dör enge sun, i, adrum colle, tha skulu tha dötter til gangá ár um fathur åru mz hanum oc skiptá arui vith mother sinå, taki slikt huarin therre sum annur 6).

---

ne apud antiquos legi possunt Caroli Lundii notæ ad Jus Vestrogothicum, ad calc versionis Loccenianæ, pag. 103. seqq. — Stjernhöök, de jure Sueonum vetusto, pag. 178. seqq. — P. K. Ancher, Lov-Historie, Kiöbenhavn 1769. 4:to. Del. I. pag. 456. seqq. & pl. II. — Cfr Lagerbring. Svea R. Hist. Del. 2. pag. 486. — Præcipuam vero attentionem merentur ea, quæ de successione apud veteres scripserunt acutissimi viri Sim. Nic. Hen. Linguet (Theorie des loix civiles, à Londres 1767. Tom. II. Liv. 4.) & J. D. Meyer (Esprit, origine & progrès des institutions judiciaires des principaux pays de l'Europe, Londres 1819. Tom. I. pag. 62-79). — Sed minoris sunt momenti, quæ de successione apud majores affert Schildener, Guthe-Lagh. pag. 208. not. 194. — Per se vero patet, ea inprimis esse perscrutanda, quæ in legum antiquarum tabulis de jure hereditario sancita sunt.

4) Cfr WGL. l. c. I. 2. — Vide etiam supra, pag. 56.
5) Cfr WGL. l. c. I. 7.
6) Cfr WGL. l. c. II. 4.

tam litigium de hereditate nascitur, si pari cognatione sint, vir bessem, femina trientem accipito.

II.

Mater hereditatem a filiis relictam capito, donec unicus filius fuerit mortuus. Tum filia tantum ex hereditate capito, quantum mater. Si mater duas habeat liberorum classes & unicus filius ex alterutra classe moriatur, filiæ, quibus pater communis est cum filio mortuo, hereditatem cum matre dividunto, ita ut æqualem quæque portionem accipiat e).

III.

Avus maternus & avia materna coheredes sunto. Nepos ex filia & neptis ex filio coheredes sunto. Nepos ex sorore & neptis ex fratre coheredes sunto. Inter liberos diversorum matrimoniorum hereditas æqualiter dividitor, ita ut dimidia pars propinquis paternis, dimidia maternis veniat, si utrique pari

e) Hæc a Loccenio perperam tradita sunt. Vide Leg. W. Goth. in Suion. Lib. pag. 18.

III.

Motherfather ok fadurmother thet ár jampn aruá. Dottorsun ok sunadotter thet ár jampn aruá. Systersun ok brotherdotter thet ár jampn aruá 7). Kollom skal arf skiptá synder i tu, halft a fátherni ok halft a mótherni, en thár áru bathir jamnskylder hanum, ok sin imellum uskilder, thet ár sva at understandá, at dór man ok hauer eig bórná arfuá, áru áptir a fátherni ok mótherni frendir sin, imellum uskilder, áru annur vágh margher ok annan
33 vágh en, | sva mikit takir thán en sum hinir, án ther áru hanum allir jamskilder. Bróthrá synes áller dotter, áru annar stath flere ok annastath fárre, takir slikt en sum annar, mather manzlot ok konó konolot ok systrábórn samaleth, ok skiptás áptir mantali 8).

IIII.

Syter konó i bo ok dór bonde, kallás hon hauande várá hun skal i bo sitiá til frástningá tiu-ghu vikur, tha skal a se en hon ár hauande, ár hon eig hauande, tha skal skiptá, ok gálde hon ater allen

---

8) Cfr WGL. l. c. I. 1.
7) Cfr WGL. l. c. I. 4. — II. — Vide etiam supra. pag. 53. seqq.

fuerint cum mortuo cognatione conjuncti, sibi vero invicem non cognati. Hoc ita intelligendum est, ut si quis mortuus fuerit & nullos reliquerit liberos, sed propinquos paternos maternosque sibi invicem non cognatos, quamvis ab altera parte plures exstirerint, ab altera tantum unus, hic tamen unus tantum capiat, quantum omnes ceteri, si omnes non sunt cum mortuo cognatione conjuncti f). Nepotes & neptes ex fratre, quamvis ab altera parte plures, ab altera parte pauciores sint, æquales portiones habento, vir viri, femina feminæ portionem. De nepotibus & neptibus ex sorore idem jus esto, ita ut hereditas in capita dividatur.

IV.

Si, mortuo marito, uxor ante factam bonorum divisionem, se gravidam dixerit, ei tempus viginti hebdomadum in possessione remanendi dator. Tum explorator, num gravida sit. Si gravida non sit, bona dividuntor, & omnia ea, quæ ex bonis ceperit cum in possessione esset, ex sua pecunia jurisjuran-

---

f) Loccenius non bene transtulit WGL. Årfda-Balk. II. 5.

thån kost hun uötte men hun, i, to sat, mz sornum eth af siaum päningum. Hun skal a bole sitiå til fardaghå nestu, år bonde döther siri fardagha, siter hun mz skrukke um fardaghå, år stem; nodagh siri sagher, tha skal hun af farå. Hauer hun saat, tha njutå thås år hun hauer saat, icke far hun merå af bole, utan hun hani börn. Far thåt kristindom, tha hauer hun arf egnat 9).

V.

Bonde a sun, kone år mz barne digher, tha skulu the bathin i bo sitiå 10).

VI.

Giptis ånkiå gjåz eig barnå fåthernis frändum at, tha skal thån skyldesti fåthernis frände tilritha, ok seå horo barnå päningå, farå, Biuther mother bäst til fålägh, tha år hun näst, siri thy at hun år barnå arui, vil hun eig sva göra, tha år thån nest år bäst biuther til, mz fåthernis frändå rathe. Eig ma fra mother taka måthan han ugipt sitir, utan hennå brut hittis, ok hun mishåghå barnå goz, fathurbrother skal barnz male målå, mother skal

9) Cfr. WGL. l. c. VI. pr. I. — Ibi autem in fine legitur: tha havir hun arv hågnat.
10) Cfr. WGL. l. c. VI. 2.

di fide retribuito. Sed usque ad legitimum migrationis diem in possessione remaneat. Si maritus ante legitimum migrationis diem mortuus fuerit, & illa supra migrationis diem, quem præstitutus indicat dies, falsa quadam specie remanserit, statim migrato. Si sementem fecerit, sementis ei compensator. Ex bonis autem nihil amplius accipito, nisi si infantem habeat. Si baptizatus fuerit infans, hereditatem mater ei conservavit.

V.

Si paterfamilias, filium habens, uxorem gravidam etiam reliquerit, tum utrique (& filius & vidua) in possessione remaneant.

VI.

Si vidua nupserit, & liberos paternis eorum propinquis non tradiderit, proximus propinquus paternus [ad domicilium infantum] se conferto, & quomodo bona eorum administrentur, investigato. Si mater optimas obtulerit societatis conditiones, illa coteris præferatur, quia heres est liberorum. Sin noluerit ita facere, is proximus esto, qui consentienbus propinquis paternis optimas obtulerit conditiones. Liberi autem de cura matris non eximentur, donec vidua remanserit, nisi si criminibus fuerit convicta &

rathå archå niclum oc takå ſkylde oc lukå, Ar motherfathur til, tha ſkal han ratha oc eig fathurbrother, Ar fathurfather til tha ſkal han ratha oc eig motherfather. Mother ſkal ritha thriſuar a jamlangånom boos at vittiå, ån bryti ſitir firi 11).

VII.

Mather far ſår adalkono gåter vith barn, dör
34 thy, far adrå gåter vith barn |, dör thy, tha far han thrithia, tha dör bonde, tha en konå år livande, tha ſkal hun aftakå hemfylgh ſinå, alt thåt unót år hun åller hennår börn, tha ſkal hin ålzti colder boſkipte kräuiå, oc takir af ſin thrithiungh af bo, takir hin annar koller ſit mötherni oc läggir ater til ſkiptis, ſithån takir han af ſin thrithiungh huat thet år helder, åller hin yngſti colder, tha ſkal ater lägiå oc takir ſithan af ſin thrithiungh, tha ſkal allum hindrådågs gjåf aflukå, Takr eig få til, tha ſkal ſlikt enum afat ſum andrum 12).

VIII.

Giptis konå adrum manni, giptis thrithiå ſinni, Dör konå a barn, i, håſkap, tha ſkal then yn-

11) Cfr WGL. l. c. VII.
12) Cfr WGL. l. c. II. pr. I.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Bring, Ebbe Sam., 1785-1855 / Bring, Ebbe Sam. / Acharius, Gustaf

Codex iuris vestrogothici

Lunda 1812 - 1822
4 J.rel. 210
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10518851-1